

Powszechny Spis Rolny 2020 **Charakterystyka gospodarstw rolnych w województwie** **warmińsko-mazurskim w 2020 r.**

The Agricultural Census 2020
Characteristics of agricultural holdings in Warmińsko-Mazurskie Voivodship in 2020

Powszechny Spis Rolny 2020

Charakterystyka gospodarstw rolnych w województwie warmińsko-mazurskim w 2020 r.

The Agricultural Census 2020
Characteristics of agricultural holdings in Warmińsko-Mazurskie Voivodship in 2020

Urząd Statystyczny w Olsztynie Statistical Office in Olsztyn

Olsztyn 2022

Opracowanie merytoryczne

Content-related works

Urząd Statystyczny w Olsztynie, Warmińsko-Mazurski Ośrodek Badań Regionalnych
Statistical Office in Olsztyn, Warmińsko-Mazurski Centre for Regional Surveys

pod kierunkiem

supervised by

Joanny Balcerzak

Zespół autorski

Editorial team

Jacek Grzelak, Beata Olszewska, Joanna Balcerzak, Joanna Abramowicz, Karolina Brzezina

Tłumaczenie

Translation

Joanna Abramowicz

Skład i opracowanie graficzne

Typesetting and graphics

Bożena Jarząbek, Wioletta Wasilewska, Aleksandra Kłosińska, Joanna Abramowicz

ISBN 978-83-63285-83-8

Publikacja dostępna na stronie internetowej

Publication available on website

olsztyn.stat.gov.pl

Przy publikowaniu danych Urzędu Statystycznego prosimy o podanie źródła

When publishing Statistical Office data – please indicate the source

Zakład Wydawnictw
Statystycznych

00-925 WARSZAWA, AL. NIEPODLEGŁOŚCI 208

Przedmowa

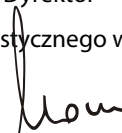
Urząd Statystyczny w Olsztynie przekazuje Państwu publikację „Powszechny Spis Rolny 2020. Charakterystyka gospodarstw rolnych w województwie warmińsko-mazurskim w 2020 r.”. Opracowanie zawiera obszerny zestaw danych ostatecznych dotyczących rolnictwa w naszym województwie.

Publikacja obejmuje analizę informacji wynikowych pochodzących z PSR 2020 według siedziby użytkownika gospodarstwa rolnego w przekroju wojewódzkim i powiatowym. Dodatkowo, w rozdziale 10, przedstawiono analizę zagadnień w przekrojach gminnych według siedziby gospodarstwa rolnego. Prezentowane zagadnienia zostały przedstawione w retrospekcji od PSR 2010, co umożliwia analizę i ocenę zmian zachodzących w ostatnim dziesięcioleciu. Dodatkowo istnieje możliwość porównania zjawisk społeczno-ekonomicznych występujących w województwie warmińsko-mazurskim z procesami zachodzącymi w kraju.

Przedstawiona w publikacji problematyka została zaprezentowana na wykresach, mapach, kartogramach i kartodiagramach, umożliwiając poznanie zmian w czasie oraz rozmieszczenia przestrzennego zjawisk i procesów społeczno-ekonomicznych. Część analityczną opracowania uzupełniają tablice przeglądowe. Szczegółowe informacje wynikowe z zakresu PSR 2020 (w tym według siedziby gospodarstwa rolnego – również do poziomu gmin) dostępne są w Banku Danych Lokalnych pod adresem <https://bdl.stat.gov.pl/bdl/start> w kategorii: Powszechny Spisy Rolne.

Wyrażam nadzieję, że niniejsze opracowanie będzie cennym źródłem informacji o województwie warmińsko-mazurskim. Jednocześnie proszę o wszelkie sugestie dotyczące zawartości publikacji oraz zakresu prezentowanych w niej danych statystycznych.

Dyrektor
Urzędu Statystycznego w Olsztynie

Marek Morze

Preface

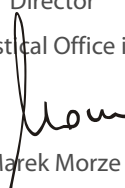
Statistical Office in Olsztyn presents the publication „The Agricultural Census 2020. Characteristics of agricultural holdings in Warmińsko-Mazurskie Voivodship in 2020”. This publication contains a comprehensive set of final data on agriculture in our voivodship.

The publication includes an analysis of the result information from PSR 2020 according to the seat of the holder of an agricultural holding by the voivodship and powiat. In addition, Chapter 10 presents an analysis of issues by gminas according to the seat of an agricultural holding. Published issues are presented in the retrospection from PSR 2010 that allows analysis and assessment of changes occurring in the last decade. In addition, it is possible to compare the socio-economic phenomena occurring in the Warmińsko-Mazurskie Voivodship with the processes taking place in the country.

Issues described in the publication were presented in the form of graphs, maps, cartograms and cartodiagrams. It allows to learn about changes in time and spatial distribution of socio-economic phenomena and processes. The analitical part of the elaboration is supplemented with review tables. Detailed information on the results of the PSR 2020 (including by the seat of an agricultural holding – also up to the level of gminas) is available at the Local Data Bank at <https://bdl.stat.gov.pl/bdl/start> in the category: Agricultural Censuses.

I believe that this study will be a valuable source of information about Warmińsko-Mazurskie Voivodship. At the same time I ask for any suggestions regarding the content of the publication and the scope of presented statistical data.

Director
of the Statistical Office in Olsztyn

Marek Morze

Spis treści

Contents

Przedmowa	3
Preface	
Spis wykresów	7
List of charts	
Spis map	10
List of maps	
Tablice Excel	12
Excel tables	
Objaśnienia znaków umownych	15
Symbols	
Ważniejsze skróty	15
Main abbreviations	
Synteza	16
Executive summary	
Rozdział 1. Charakterystyka gospodarstw rolnych	22
Chapter 1. Characteristics of agricultural holdings	
Rozdział 2. Użytkowanie gruntów	29
Chapter 2. Land use	
Rozdział 3. Powierzchnia zasiewów	33
Chapter 3. Sown area	
Zboża	35
Cereals	
Rośliny strączkowe na ziarno	38
Pulses crops for grain	
Ziemniaki	38
Potatoes	
Rośliny przemysłowe	39
Industrial crops	
Rośliny pastewne	41
Fodder crops	
Rozdział 4. Zwierzęta gospodarskie	42
Chapter 4. Livestock	
Bydło	43
Cattle	
Świnie	46
Pigs	
Owce	49
Sheep	
Drób	49
Poultry	

Rozdział 5.	Ciągniki, maszyny i urządzenia rolnicze	53
Chapter 5.	Tractors, machines and agricultural equipment	
	Ciągniki	53
	Tractors	
	Maszyny i urządzenia rolnicze	55
	Machines and agricultural equipment	
Rozdział 6.	Nawożenie i ochrona roślin	57
Chapter 6.	Fertilization and plant protection	
Rozdział 7.	Źródła dochodów gospodarstw domowych z użytkownikiem gospodarstwa rolnego	62
Chapter 7.	Income sources of households with the holder of an agricultural holding	
Rozdział 8.	Pracujący i nakłady pracy w gospodarstwach rolnych	65
Chapter 8.	Employed persons and labour input in agricultural holdings	
Rozdział 9.	Typologia gospodarstw rolnych	72
Chapter 9.	Typology of agricultural holdings	
Rozdział 10.	Analiza gospodarstw rolnych w przekrojach gminnych	77
Chapter 10.	Analysis of agricultural holdings by gminas	
	Charakterystyka gospodarstw rolnych	77
	Characteristics of agricultural holdings	
	Użytkowanie gruntów	78
	Land use	
	Powierzchnia zasiewów	79
	Sown area	
	Zwierzęta gospodarskie	81
	Livestock	
	Ciągniki rolnicze	82
	Tractors	
	Nawożenie	83
	Fertilization	
	Źródła dochodów gospodarstw domowych z użytkownikiem gospodarstwa rolnego	84
	Income sources of households with the holder of an agricultural holding	
	Pracujący i nakłady pracy w gospodarstwach rolnych	85
	Employed persons and labour input in agricultural holdings	
	Typologia gospodarstw rolnych	86
	Typology of agricultural holdings	
	Uwagi metodologiczne	89
	Methodological notes	

Spis wykresów

List of charts

Wykres 1. Struktura gospodarstw rolnych i powierzchni użytków rolnych według grup obszarowych użytków rolnych w 2020 r.	23
Chart 1. Structure of agricultural holdings and agricultural land area by area groups of agricultural land in 2020	
Wykres 2. Struktura gospodarstw rolnych według rodzaju prowadzonej produkcji rolniczej	25
Chart 2. Structure of agricultural holdings by type of agricultural production	
Wykres 3. Struktura gospodarstw rolnych według rodzaju prowadzonej produkcji rolniczej i grup obszarowych użytków rolnych w 2020 r.	25
Chart 3. Structure of agricultural holdings by type of agricultural production and area groups of agricultural land in 2020	
Wykres 4. Struktura gospodarstw rolnych według poziomu wykształcenia rolniczego osoby kierującej w 2020 r.	26
Chart 4. Structure of agricultural holdings according to the level of agricultural education of the manager in 2020	
Wykres 5. Odsetek osób z wykształceniem rolniczym wśród kierujących gospodarstwem rolnym według grup obszarowych użytków rolnych w 2020 r.	27
Chart 5. Share of managers with agricultural education in agricultural holdings by area groups of agricultural land in 2020	
Wykres 6. Struktura użytkowania gruntów w gospodarstwach rolnych	29
Chart 6. Structure of land use in agricultural holdings	
Wykres 7. Struktura użytków rolnych utrzymywanych w dobrej kulturze	31
Chart 7. Structure of agricultural land in good condition	
Wykres 8. Struktura powierzchni zasiewów według grup ziemiopłodów w 2020 r.	35
Chart 8. Structure of sown area by crop groups in 2020	
Wykres 9. Struktura gospodarstw i powierzchni zbóż według skali uprawy w 2020 r.	37
Chart 9. Structure of agricultural holdings and cereal area by cultivation scale in 2020	
Wykres 10. Struktura gatunkowa powierzchni uprawy zbóż w 2020 r.	37
Chart 10. Species structure of cereal area in 2020	
Wykres 11. Struktura gospodarstw i powierzchni ziemniaków według skali uprawy w 2020 r.	39
Chart 11. Structure of agricultural holdings and potato area by cultivation scale in 2020	
Wykres 12. Struktura gospodarstw i powierzchni rzepaku i rzepiku według skali uprawy w 2020 r.	40
Chart 12. Structure of agricultural holdings and area of rape and turnip rape by scale of cultivation in 2020	
Wykres 13. Struktura gospodarstw i pogłowia bydła według skali chowu w 2020 r.	44
Chart 13. Structure of agricultural holdings and the cattle stock by the breeding scale in 2020	
Wykres 14. Struktura stada bydła w 2020 r.	44
Chart 14. Structure of the cattle herd in 2020	
Wykres 15. Struktura gospodarstw i pogłowia krów według skali chowu w 2020 r.	45
Chart 15. Structure of agricultural holdings and the cow stock by the breeding scale in 2020	
Wykres 16. Struktura gospodarstw i pogłowia świń według skali chowu w 2020 r.	47
Chart 16. Structure of agricultural holdings and the pig stock by the breeding scale in 2020	

Wykres 17. Struktura stada świń w 2020 r.	47
Chart 17. Structure of the pig herd in 2020	
Wykres 18. Struktura gospodarstw i pogłowa loch według skali chowu w 2020 r.	48
Chart 18. Structure of agricultural holdings and the sow stock by the breeding scale in 2020	
Wykres 19. Struktura gatunkowa pogłowa drobiu w 2020 r.	50
Chart 19. Species structure of the poultry stock in 2020	
Wykres 20. Struktura gospodarstw i pogłowa kur niosek według skali chowu w 2020 r.	51
Chart 20. Structure of agricultural holdings and the laying hen stock by the breeding scale in 2020	
Wykres 21. Struktura gospodarstw i pogłowa brojlerów kurzych według skali chowu w 2020 r. ...	52
Chart 21. Structure of agricultural holdings and the broiler stock by the breeding scale in 2020	
Wykres 22. Struktura gospodarstw i pogłowa indyków według skali chowu w 2020 r.	52
Chart 22. Structure of agricultural holdings and the turkeys stock by the breeding scale in 2020	
Wykres 23. Struktura gospodarstw i ciągników rolniczych według grup obszarowych użytków rolnych w 2020 r.	53
Chart 23. Structure of agricultural holdings and tractors by area groups of agricultural land in 2020	
Wykres 24. Odsetek gospodarstw rolnych posiadających ciągniki według grup obszarowych użytków rolnych w 2020 r.	54
Chart 24. Percentage of agricultural holdings with tractors by area groups of agricultural land in 2020	
Wykres 25. Struktura ciągników rolniczych według mocy silnika w 2020 r.	54
Chart 25. Structure of tractors by engine power in 2020	
Wykres 26. Udział gospodarstw stosujących nawozy w ogólnej liczbie gospodarstw posiadających użytki rolne w dobrej kulturze w roku gospodarczym 2019/2020	57
Chart 26. Share of agricultural holdings using fertilizers in the total number of holdings with agricultural land in good condition in the 2019/2020 farming year	
Wykres 27. Zużycie nawozów mineralnych (NPK) na 1 ha użytków rolnych w dobrej kulturze według grup obszarowych użytków rolnych w roku gospodarczym 2019/2020	59
Chart 27. Consumption of mineral fertilizers (NPK) per 1 ha of agricultural land in good condition by area groups of agricultural land in 2019/2020 farming year	
Wykres 28. Zużycie nawozów naturalnych pochodzenia zwierzęcego	60
Chart 28. Consumption of natural fertilizers of animal origin	
Wykres 29. Udział form wsparcia w podejmowaniu decyzji w zakresie stosowania środków ochrony roślin w 2020 r.	61
Chart 29. Participation of support forms when making decisions on the use of plant protection products in 2020	
Wykres 30. Struktura gospodarstw domowych z użytkownikiem gospodarstwa rolnego według głównego źródła dochodów	63
Chart 30. Structure of households with holder of an agricultural holding by the main source of income	
Wykres 31. Udział gospodarstw indywidualnych, w których ponad 50% dochodów stanowiły dochody z działalności rolniczej według grup obszarowych użytków rolnych w 2020 r.	63
Chart 31. Share of natural person's agricultural holdings (private farms) where more than 50% of income was from agricultural activity by area groups of agricultural land in 2020	

Wykres 32. Struktura nakładów pracy na prowadzenie działalności rolniczej według grup obszarowych użytków rolnych w roku gospodarczym 2019/2020	66
Chart 32. Structure of labour input for conducting agricultural activity by area groups of agricultural land in 2019/2020 farming year	
Wykres 33. Udział nakładów pracy nierodzinnej siły roboczej (AWU) według grup obszarowych użytków rolnych w roku gospodarczym 2019/2020	68
Chart 33. Share of non-family labour input (AWU) by area groups of agricultural land in 2019/2020 farming year	
Wykres 34. Struktura członków rodziny użytkownika pracujących w gospodarstwach rolnych według grup wieku w 2020 r.	69
Chart 34. Structure of the farm holder's family members working on agricultural holdings by age groups in 2020	
Wykres 35. Członkowie rodziny użytkownika gospodarstwa rolnego pracujący w gospodarstwie według grup obszarowych użytków rolnych w roku gospodarczym 2019/2020	69
Chart 35. Farm holder's family members working on agricultural holding by area groups of agricultural land in 2019/2020 farming year	
Wykres 36. Przeciętna liczba AWU przypadająca na jedną osobę pracującą z rodziny użytkownika gospodarstwa rolnego według grup obszarowych użytków rolnych w roku gospodarczym 2019/2020	70
Chart 36. Average number of AWUs per one employed person of the agricultural holding holder's family by area groups of agricultural land in 2019/2020 farming year	
Wykres 37. Wskaźnik zatrudnienia rodzinnej siły roboczej w gospodarstwach indywidualnych w przeliczeniu na 100 gospodarstw według grup obszarowych użytków rolnych w roku gospodarczym 2019/2020	70
Chart 37. Employment rate of family labour force in natural person's agricultural holdings (private farms) per 100 holdings by area groups of agricultural land in 2019/2020 farming year	
Wykres 38. Struktura gospodarstw rolnych według klas wielkości ekonomicznej w 2020 r.	72
Chart 38. Structure of agricultural holdings by economic size classes in 2020	
Wykres 39. Struktura wielkości ekonomicznej gospodarstw rolnych według grup obszarowych użytków rolnych w 2020 r.	73
Chart 39. Structure of economic size of agricultural holdings by area groups of agricultural land in 2020	
Wykres 40. Struktura gospodarstw rolnych według typu rolniczego w 2020 r.	75
Chart 40. Structure of agricultural holdings by farm types in 2020	
Wykres 41. Średnia wielkość ekonomiczna gospodarstwa rolnego według typów rolniczych w 2020 r.	76
Chart 41. Average economic size of agricultural holdings by farm types in 2020	

Spis map

List of maps

Mapa 1. Powierzchnia użytków rolnych przypadająca na 1 gospodarstwo rolne w 2020 r.	24
Map 1. Area of agricultural land per agricultural holding in 2020	
Mapa 2. Osoby z wykształceniem rolniczym kierujące gospodarstwem rolnym w 2020 r.	28
Map 2. Managers with agricultural education in 2020	
Mapa 3. Udział powierzchni zasiewów w powierzchni użytków rolnych w dobrej kulturze i struktura zasiewów według grup ziemiopłodów w 2020 r.	36
Map 3. Share of sown area in area of agricultural land in a good condition and structure of sown area by crop groups in 2020	
Mapa 4. Obsada bydła na 100 ha użytków rolnych w 2020 r.	46
Map 4. Number of cattle per 100 ha of agricultural land in 2020	
Mapa 5. Obsada świń na 100 ha gruntów ornych w 2020 r.	49
Map 5. Number of pigs per 100 ha of arable land in 2020	
Mapa 6. Obsada drobiu na 100 ha użytków rolnych w 2020 r.	50
Map 6. Number of poultry per 100 ha of agricultural land in 2020	
Mapa 7. Powierzchnia użytków rolnych przypadająca na 1 ciągnik rolniczy w 2020 r.	55
Map 7. Area of agricultural land per tractor in 2020	
Mapa 8. Zużycie nawozów mineralnych i wapniowych na 1 ha użytków rolnych w dobrej kulturze w roku gospodarczym 2019/2020	59
Map 8. Consumption of mineral and lime fertilizers per 1 ha of agricultural land in good condition in 2019/2020 farming year	
Mapa 9. Udział gospodarstw indywidualnych, w których ponad 50% dochodów stanowią dochody z działalności rolniczej w 2020 r.	64
Map 9. Share of natural person's agricultural holdings (private farms) where more than 50% of income was from agricultural activity in 2020	
Mapa 10. Nakłady pracy w gospodarstwach rolnych według kategorii osób pracujących w roku gospodarczym 2019/2020	67
Map 10. Labor input in agricultural holdings by the category of employed persons in 2019/2020 farming year	
Mapa 11. Średnia wielkość ekonomiczna gospodarstwa rolnego w 2020 r.	74
Map 11. Average economic size of an agricultural holding in 2020	
Mapa 12. Powierzchnia użytków rolnych przypadająca na 1 gospodarstwo rolne według siedziby gospodarstwa w 2020 r.	77
Map 12. Area of agricultural land per agricultural holding according to the seat of the agricultural holding in 2020	
Mapa 13. Udział powierzchni trwałych użytków zielonych w powierzchni użytków rolnych w dobrej kulturze według siedziby gospodarstwa w 2020 r.	79
Map 13. Share of permanent grassland area in area of agricultural land in a good condition according to the seat of the agricultural holding in 2020	
Mapa 14. Udział powierzchni zasiewów w powierzchni użytków rolnych w dobrej kulturze według siedziby gospodarstwa w 2020 r.	80
Map 14. Share of sown area in area of agricultural land in a good condition according to the seat of the agricultural holding in 2020	

Mapa 15. Obsada bydła na 100 ha użytków rolnych według siedziby gospodarstwa w 2020 r.	81
Map 15. Number of cattle per 100 ha of agricultural land according to the seat of the agricultural holding in 2020	
Mapa 16. Obsada drobiu na 100 ha użytków rolnych według siedziby gospodarstwa w 2020 r.	82
Map 16. Number of poultry per 100 ha of agricultural land according to the seat of the agricultural holding in 2020	
Mapa 17. Powierzchnia użytków rolnych przypadająca na 1 ciągnik rolniczy według siedziby gospodarstwa w 2020 r.	83
Map 17. Area of agricultural land per tractor according to the seat of the agricultural holding in 2020	
Mapa 18. Zużycie nawozów mineralnych w czystym składniku na 1 ha użytków rolnych w dobrej kulturze według siedziby gospodarstwa w roku gospodarczym 2019/2020 ..	84
Map 18. Consumption of mineral fertilizers of pure ingredient per 1 ha of agricultural land in good condition according to the seat of the agricultural holding in 2019/2020 farming year	
Mapa 19. Udział gospodarstw indywidualnych, w których ponad 50% dochodów stanowiły dochody z działalności rolniczej w 2020 r.	85
Map 19. Share of natural person's agricultural holdings (private farms) where more than 50% income was from agricultural activity in 2020	
Mapa 20. Nakłady pracy w gospodarstwach rolnych według siedziby gospodarstwa w roku gospodarczym 2019/2020	86
Map 20. Labor input in agricultural holdings according to the seat of the agricultural holding in 2019/2020 farming year	
Mapa 21. Średnia wielkość ekonomiczna gospodarstwa rolnego według siedziby gospodarstwa w 2020 r.	87
Map 21. Average economic size of an agricultural holding according to the seat of the agricultural holding in 2020	
Mapa 22. Udział gospodarstw specjalistycznych według siedziby gospodarstwa w 2020 r.	87
Map 22. Share of specialized holdings according to the seat of the agricultural holding in 2020	

Tablice Excel (część 1)

Excel tables (part 1)

- Tabl. 1. Gospodarstwa rolne według grup obszarowych użytków rolnych w latach 2010 i 2020
Agricultural holdings by area groups of agricultural land in 2010 and 2020
- Tabl. 2. Podstawowe dane o gospodarstwach rolnych w latach 2010 i 2020
Basic data on agricultural holdings in 2010 and 2020
- Tabl. 3. Charakterystyka gospodarstw rolnych według grup obszarowych użytków rolnych
Characteristics of agricultural holdings by area groups of agricultural land
- Tabl. 4. Charakterystyka gospodarstw rolnych o powierzchni powyżej 1 ha użytków rolnych według grup obszarowych użytków rolnych
Characteristics of agricultural holdings with an area over 1 ha of agricultural land by area groups of agricultural land
- Tabl. 5. Charakterystyka gospodarstw rolnych według rodzaju prowadzonej działalności
Characteristics of agricultural holdings by type of economic activity
- Tabl. 6. Charakterystyka gospodarstw ekologicznych według grup obszarowych użytków rolnych
Characteristics of organic agricultural holdings by area groups of agricultural land
- Tabl. 7. Charakterystyka gospodarstw indywidualnych według głównego źródła dochodu gospodarstwa domowego z użytkownikiem gospodarstwa rolnego
Characteristics of natural person's agricultural holdings by the main income source of the household with a holder of an agricultural holding
- Tabl. 8. Charakterystyka gospodarstw indywidualnych według przeznaczenia końcowej produkcji rolniczej
Characteristics of natural person's agricultural holdings by destination of the final agricultural production
- Tabl. 9. Charakterystyka gospodarstw rolnych według płci i wieku osoby kierującej
Characteristics of agricultural holdings by sex and age of the manager
- Tabl. 10. Pracujący w gospodarstwach rolnych według grup obszarowych użytków rolnych
Employed persons in agricultural holdings by area groups of agricultural land
- Tabl. 11. Charakterystyka gospodarstw rolnych według klas wielkości ekonomicznej
Characteristics of agricultural holdings by economic size classes
- Tabl. 12. Charakterystyka gospodarstw rolnych według typów rolniczych
Characteristics of agricultural holdings by farm types

Tablice Excel (część 2)

Excel tables (part 2)

- Tabl. 13. Gospodarstwa rolne według podregionów i powiatów w latach 2010 i 2020
Agricultural holdings by subregions and powiats in 2010 and 2020
- Tabl. 14. Gospodarstwa rolne według poziomu wykształcenia ogólnego osoby kierującej, podregionów i powiatów
Agricultural holdings by the manager's general education level, subregions and powiats
- Tabl. 15. Gospodarstwa rolne według poziomu wykształcenia rolniczego osoby kierującej, podregionów i powiatów
Agricultural holdings by the manager's agricultural education level, subregions and powiats
- Tabl. 16. Gospodarstwa indywidualne według osoby kierującej, podregionów i powiatów
Natural person's agricultural holdings (private farms) by farm manager, subregions and powiats
- Tabl. 17. Gospodarstwa rolne według użytkowania gruntów, podregionów i powiatów
Agricultural holdings by land use, subregions and powiats
- Tabl. 18. Użytkowanie gruntów według podregionów i powiatów
Land use by subregions and powiats
- Tabl. 19. Gospodarstwa rolne według grup obszarowych użytków rolnych, podregionów i powiatów
Agricultural holdings by area groups of agricultural land, subregions and powiats
- Tabl. 20. Średnia powierzchnia użytków rolnych w gospodarstwach rolnych według grup obszarowych użytków rolnych, podregionów i powiatów
Average area of agricultural land in agricultural holdings by area groups of agricultural land, subregions and powiats
- Tabl. 21. Gospodarstwa rolne z powierzchnią zasiewów wybranych upraw według podregionów i powiatów
Agricultural holdings with sown area of selected crops by subregions and powiats
- Tabl. 22. Powierzchnia zasiewów wybranych upraw według podregionów i powiatów
Sown area of selected crops by subregions and powiats
- Tabl. 23. Gospodarstwa rolne utrzymujące zwierzęta gospodarskie według podregionów i powiatów
Agricultural holdings keeping livestock by subregions and powiats
- Tabl. 24. Pogłowie zwierząt gospodarskich według podregionów i powiatów
Livestock by subregions and powiats
- Tabl. 25. Gospodarstwa posiadające ciągniki według mocy silnika, podregionów i powiatów
Agricultural holdings with tractors by engine power, subregions and powiats
- Tabl. 26. Ciągniki według mocy silnika, podregionów i powiatów
Tractors by engine power, subregions and powiats
- Tabl. 27. Gospodarstwa rolne stosujące nawozy mineralne, wapniowe i naturalne według podregionów i powiatów
Agricultural holdings using mineral, lime and manure by subregions and powiats
- Tabl. 28. Gospodarstwa domowe z użytkownikiem gospodarstwa rolnego według dochodów, podregionów i powiatów
Households with the holder of agricultural holding by income, subregions and powiats

- Tabl. 29. Gospodarstwa domowe z użytkownikiem gospodarstwa rolnego według głównego źródła dochodu, podregionów i powiatów
Households with the holder of an agricultural holding by the main source of income, subregions and powiats
- Tabl. 30. Gospodarstwa rolne według płci i wieku osoby kierującej, podregionów i powiatów
Agricultural holdings by sex and age of the manager, subregions and powiats
- Tabl. 31. Pracujący w gospodarstwach rolnych według podregionów i powiatów
Employed persons in agricultural holdings by subregions and powiats
- Tabl. 32. Członkowie rodziny użytkownika pracujący w gospodarstwach indywidualnych według grup obszarowych użytków rolnych, podregionów i powiatów
Members of the holder's family working in natural person's agricultural holdings (private farms) by area groups of agricultural land, subregions and powiats
- Tabl. 33. Członkowie rodziny użytkownika pracujący w gospodarstwach indywidualnych według wieku, podregionów i powiatów
Members of the holder's family working in natural person's agricultural holdings (private farms) by age, subregions and powiats
- Tabl. 34. Członkowie rodziny użytkownika pracujący w gospodarstwach indywidualnych według czasu pracy, podregionów i powiatów
Members of the holder's family working in natural person's agricultural holdings (private farms) by working time, subregions and powiats
- Tabl. 35. Gospodarstwa rolne według klas wielkości ekonomicznej, podregionów i powiatów
Agricultural holdings by economic size classes, subregions and powiats
- Tabl. 36. Gospodarstwa rolne według typów rolniczych, podregionów i powiatów
Agricultural holdings by farm types, subregions and powiats

W wersji angielskiej: przedmowa, spis treści, synteza, tablice, wykresy, mapy, uwagi metodologiczne.

English version: preface, contents, executive summary, tables, charts, maps, methodological notes.

Objaśnienia znaków umownych

Symbols

Symbol Symbol	Opis Description
Kreska (-)	zjawisko nie wystąpiło magnitude zero
Zero (0)	zjawisko istniało w wielkości mniejszej od 0,5 magnitude not zero, but less than 0.5 of a unit
(0,0)	zjawisko istniało w wielkości mniejszej od 0,05 magnitude not zero, but less than 0.05 of a unit
Kropka (.)	brak informacji, konieczność zachowania tajemnicy statystycznej lub że wypełnienie pozycji jest niemożliwe albo niecelowe data not available, classified data (statistical confidentiality) or providing data impossible or purposeless
„W tym” „Of which”	oznacza, że nie podaje się wszystkich składników sumy indicates that not all elements of the sum are given

Ważniejsze skróty

Main abbreviations

AWU	– nakłady pracy wyrażone w umownych rocznych jednostkach pracy labour input expressed in conventional annual work units
PSR AC	– Powszechny Spis Rolny Agricultural Census
UR AL	– użytki rolne agricultural land
ha	– hektar hectare
p. proc. pp	– punkt procentowy percentage point
zł PLN	– złoty zloty
szt. hd. pcs	– sztuka head piece
kg	– kilogram kilogramme
kW	– kilowat kilowatt
t	– tona tonne
tys.	– tysiąc thousand

Synteza

Wyniki Powszechnego Spisu Rolnego 2020 (PSR 2020) wskazują na dalsze przemiany sektora rolnictwa w województwie, jak również kontynuację, czy wręcz nasilenie większości tendencji obserwowanych w latach 2002–2010.

Wśród głównych czynników, które wpływały na przeobrażanie się rolnictwa należy wymienić: wprowadzanie instrumentów Wspólnej Polityki Rolnej UE, zmiany nawyków żywieniowych społeczeństwa, przechodzenie na inne metody chowu zwierząt gospodarskich, poszukiwanie nowych źródeł energii oraz coraz bardziej widoczne zmiany klimatyczne.

W porównaniu z wynikami PSR 2010, dane uzyskane w PSR 2020 wskazują na:

- utrzymującą się tendencję spadkową liczby gospodarstw rolnych (o 2,7%), przy jednoczesnym wzroście ich średniej powierzchni (z 26,1 ha do 27,5 ha) oraz powierzchni użytków rolnych (z 22,9 ha do 25,2 ha);
- zmiany w strukturze gospodarstw rolnych według ich wielkości. Mimo spadku liczby gospodarstw, przybyło tych największych, w grupach obszarowych 30 ha i więcej użytków rolnych. Co piąte gospodarstwo w województwie posiadało w 2020 r. 30 ha lub więcej (w Polsce co piątaste);
- postępujący proces specjalizacji produkcji w gospodarstwach rolnych, co odzwierciedla wzrost udziału gospodarstw prowadzących wyłącznie produkcję roślinną o 13,8 p. proc. i prowadzących wyłącznie produkcję zwierzęcą o 0,2 p. proc.;
- zmiany w strukturze użytkowania gruntów wynikające ze zwiększenia powierzchni użytków rolnych (o 7,2%) i ubytku pozostałych gruntów (o 42,3%), co pozwoliło na efektywniejsze wykorzystanie gruntów w gospodarstwie rolnym;
- zmianę sposobu użytkowania trwałych użytków zielonych – zwiększył się udział łąk trwałych, a zmalał pastwisk, co jest wynikiem zmian w sposobie żywienia zwierząt gospodarskich i ograniczenia wypasu pastwiskowego;
- wzrost o 16,2% powierzchni upraw na gruntach ornych. Zasiwy pojawiły się na gruntach wcześniej ugorowanych i pozostałych użytkach rolnych przywróconych do produkcji;
- zmniejszenie o 9,5% powierzchni uprawy zbóż, w tym zbóż podstawowych o 8,0%, co jest korzystne z punktu widzenia bioróżnorodności roślin;
- prawie 2,5-krotny wzrost powierzchni uprawy kukurydzy na ziarno, do którego przyczyniły się zmiany klimatyczne powodujące ocieplenie i postęp w hodowli wczesnych odmian oraz 2-krotny kukurydzy na zielonkę, stanowiącej główny surowiec do sporządzania kiszonki w gospodarstwach specjalizujących się w chowie zwierząt przeżuwających;
- ponad 3-krotne zwiększenie powierzchni uprawy roślin strączkowych na suche ziarno, będące wynikiem większego zapotrzebowania na rośliny wysokobiałkowe oraz dopłat (w ramach systemów wsparcia bezpośredniego) do tych upraw, a także zmiany zainteresowania dietą wegetariańską;
- zmniejszenie o niemal połowę powierzchni uprawy ziemniaków, związane z redukcją ich znaczenia paszowego. Nastąpiła jednocześnie koncentracja uprawy ziemniaków w specjalistycznych gospodarstwach, wyposażonych w nowoczesny sprzęt do uprawy i zbiorów, realizujących dostawy do sieci handlowych i zakładów przemysłu skrobiowego;

- zwiększenie o 1/4 powierzchni uprawy rzepaku i rzepiku, wynikające ze zwiększonego zapotrzebowania surowcowego przemysłu olejarskiego, w tym rozwoju rynku biopaliw. Doceniono je także jako komponent do produkcji pasz rzepakowych, stanowiących cenne źródło białka i energii dla zwierząt gospodarskich. Rzepak stał się także ważnym elementem płodozmianu poprawiającym strukturę gleb;
- zwiększenie o 1/4 powierzchni uprawy buraków cukrowych, głównie w gospodarstwach większych obszarowo, zlokalizowanych w rejonach zbliżonych do zakładów przemysłu cukrowniczego;
- zwiększenie powierzchni uprawy roślin pastewnych, stanowiących uzupełnienie pasz pozyskiwanych z trwałych użytków zielonych, m. in. 3-krotne motylkowych pastewnych na zielonkę i 2-krotne traw polowych na zielonkę;
- zmniejszenie o 1/4 liczby gospodarstw prowadzących chów i hodowlę zwierząt gospodarskich, przy jednoczesnym wzroście obsady zwierząt na 100 ha użytków rolnych w gospodarstwach utrzymujących podstawowe gatunki, potwierdzające intensyfikację ich chowu;
- zwiększenie pogłowia bydła (o 11,5%), w tym krów (o 5,3%) oraz rozwój hodowli bydła opasowego. Zwiększył się udział krów pozostałych, utrzymywanych w gospodarstwie wyłącznie lub głównie do produkcji cieląt rzeźnych w ogólnym pogłowie krów, natomiast zmniejszył się udział krów mlecznych utrzymywanych w specjalistycznych gospodarstwach rolnych;
- zmniejszenie o 6,8% pogłowia świń, w tym o ponad 1/3 loch, głównie z powodu niestabilnej sytuacji na rynku trzody chlewnej, niskiej opłacalności tuczu i występowania ognisk afrykańskiego pomoru świń (ASF). Zmiany w produkcji świń wskazują na specjalizację gospodarstw w kierunku intensywnego tuczu zwierząt pochodzących z zakupu, głównie z importu i znaczne ograniczenie stada podstawowego. Dotychczasowa hodowla prosiąt, doskonalenie ras w cyklu zamkniętym, zostało mocno ograniczone;
- wysoki wzrost pogłowia drobiu (o 28,3%) stymulowany rozwojem sprzedaży drobiu na rynkach zagranicznych. Zwiększyło się pogłowie drobiu kurzego, gęsi i indyków;
- wzrost o 6,0% liczby ciągników rolniczych w gospodarstwach rolnych. Zwiększyła się o niemal połowę liczba ciągników o mocy silnika 40 kW i więcej (w tym aż o 134,6% liczba ciągników o największej mocy, tj. 100 kW i więcej) oraz o mocy do 15 kW, przy jednoczesnym spadku liczby ciągników o mocy 15–40 kW. Nieznacznie zwiększyła się powierzchnia użytków rolnych przypadająca na 1 ciągnik rolniczy;
- zmiany w wyposażeniu gospodarstw rolnych w maszyny i urządzenia rolnicze, będące wynikiem zmian w użytkowaniu gruntów i strukturze zasiewów, koncentracji specjalistycznej produkcji, procesu unowocześniania parku maszynowego oraz częstszego korzystania z maszyn będących własnością innych gospodarstw, spółdzielni lub firm usługowych. Nastąpiła poprawa wyposażenia gospodarstw w kombajny zbożowe, natomiast zmniejszyła się liczebność kombajnów buraczanych, ziemniaczanych, silosokombajnów, opryskiwaczy polowych i sadowniczych;
- stosunkowo niewielki (o 3,2%) wzrost zużycia nawozów mineralnych, w przeliczeniu na czysty składnik NPK, przy czym zużycie nawozów mineralnych na 1 ha użytków rolnych w dobrej kulturze rolnej zmniejszył się o 5,1%. Zmniejszyło się zużycie fosforu (P_2O_5) oraz azotu (N). Zwiększyło się zużycie potasu (K_2O) wspomagającego m. in. prawidłową gospodarkę wodną roślin w warunkach niedoboru opadów. Poziom nawożenia mineralnego był ściśle powiązany z zaobserwowanymi zmianami w strukturze upraw, m. in. zwiększeniem powierzchni upraw wiążących azot atmosferyczny, wymagającego pokarmowo rzepaku, zbóż intensywnych. Działania związane z realizacją programów rolno-środowiskowych wpływały na stosowanie nawożenia mineralnego w produkcji rolniczej. Dodatkowym czynnikiem wymuszającym na rolnikach racjonalne stosowanie nawozów mineralnych był ich koszt;

- ponad 2-krotny wzrost zużycia nawozów wapniowych w przeliczeniu na czysty składnik, na który wpłynął m.in. wprowadzony w 2019 r. „Ogólnopolski program regeneracji środowiskowej gleb poprzez ich wapnowanie” i związane z tym programem dofinansowanie, udzielane przez wojewódzkie fundusze ochrony środowiska i gospodarki wodnej, na realizację przedsięwzięć skutkujących poprawą jakości środowiska;
- spadek liczby gospodarstw rolnych stosujących nawożenie naturalne, co związane jest bezpośrednio ze zmniejszeniem się liczby gospodarstw utrzymujących zwierzęta gospodarskie oraz modernizacją systemów utrzymania zwierząt;
- zmniejszenie odsetka gospodarstw domowych z użytkownikiem indywidualnego gospodarstwa rolnego utrzymujących się głównie z rolnictwa. Wskaźnik ten wyniósł w 2020 r. 44,7% (w Polsce 30,3%) i uplasował warmińsko-mazurskie na 3 miejscu w kraju. Zmniejszył się również udział gospodarstw domowych utrzymujących się głównie z działalności pozarolniczej oraz utrzymujących się głównie z innych niż emerytury i renty niezarobkowych źródeł. Zwiększył się natomiast udział gospodarstw domowych utrzymujących się głównie z pracy najemnej oraz z emerytur i rent;
- zmniejszenie o 16,9% łącznych nakładów pracy na prowadzenie działalności rolniczej poniesionych w gospodarstwach rolnych, będące efektem m.in. ubytku liczby gospodarstw rolnych, odchodzeniem członków rodziny użytkownika gospodarstwa rolnego poza rolnictwo oraz zmian technologicznych w procesach produkcji rolniczej. W gospodarstwach indywidualnych zmniejszył się udział wkładu pracy rodzinnej siły roboczej, rekompensowany wzrostem wkładu pracy pracowników najemnych stałych, dorywczych, pracowników kontraktowych i pomocy sąsiedzkiej.

Executive summary

The results of the 2020 Agricultural Census (AC 2020) indicate further changes in the agricultural sector in the voivodship, as well as a continuation or even intensification of most of the trends observed in 2002–2010.

The main factors influencing the transformation of Polish agriculture include: introducing the measures of the EU Common Agricultural Policy, changing the eating habits of the society, switching to other methods of rearing livestock, searching for new energy sources and increasingly visible climate changes.

Compared to the results of AC 2010, the data obtained in AC 2020 indicate:

- a continuing downward trend in the number of agricultural holdings (by 2.7%), with a simultaneous increase in their average area (from 26.1 ha to 27.5 ha) and agricultural land (from 22.9 ha to 25,2 ha);
- changes in the structure of agricultural holdings by their size. Despite the decrease in the number of farms, there was an increase in the largest ones, in area groups of 30 ha and more of agricultural land. Every fifth farm in the voivodship had 30 ha or more in 2020 (every fifteenth in Poland);
- progressing production specialization process on agricultural holdings, which reflects an increase in the share of holdings conducting exclusively crop production by 13.8 percentage points and conducting exclusively animal production by 0.2 percentage point;
- changes in the structure of land use resulting from an increase in the area of agricultural land (by 7.2%) and a decrease in other land (by 42.3%), which allowed for more efficient use of land on an agricultural holding;
- change in the use of permanent grasslands - the share of permanent meadows increased and the share of pastures decreased, which results from a change in the way livestock is fed and a reduction in grazing;
- an increase by 16.2% in the cultivation area on arable land. Sowings appeared on previously fallow land and other agricultural land restored to production;
- a decrease by 9.5% in the cultivation area of cereals, including basic cereals by 8.0%, which is beneficial for plant biodiversity;
- almost 2.5-fold increase in the area of grain maize cultivation, which was caused by climate change causing warming and progress in the cultivation early varieties, and a 2-fold increase in maize for green forage, which is the main raw material for silage on farms specializing in the rearing of ruminant animals;
- over 3-fold increase in the area of pulse cultivation for dry grain, resulting from the greater demand for protein crops and subsidies (under direct support schemes) for these crops, as well as a change in interest in a vegetarian diet;
- reduce by almost a half in the area of potatoes, related to the reduction of their fodder importance. At the same time, there was a concentration of potato cultivation in specialized farms, equipped with modern cultivation and harvesting equipment, delivering to commercial networks and starch industry crops;
- an increase in the area of rape and turnip rape cultivation by 1/4, resulting from the increased demand for raw material of the oil industry, including the development of the biofuel market. They have also been appreciated as a component for the production of rapeseed feed, which is valuable source of protein and energy for livestock. Rape has also become an important element of crop rotation, improving the structure of soils;

- an increase the area of sugar beet by 1/4, mainly on agricultural holdings with a larger area , located in areas close to sugar industry plants;
- an increase in the area of fodder crops cultivation supplementing fodder obtained from permanent grasslands, e.g. 3-fold increase of fodder legumes for green forage and 2-fold of field grasses for green forage;
- a decrease by 1/4 in the number of holdings keeping and breeding livestock, with a simultaneous increase in livestock density per 100 ha of agricultural land in holdings keeping basic livestock species, confirming the intensification of their breeding;
- an increase in cattle stock (by 11.5%), including cows (by 5.3%) and development of cattle breeding for fattening. The share of other cows kept on a farm exclusively or mainly for the production of calves for slaughter in the total stock of cows increased, while the share of dairy cows kept on specialized agricultural holdings decreased;
- a decrease in the number of pigs by 6.8%, including by more than 1/3 of sows, mainly due to the unstable situation on the pig market, low profitability of fattening and outbreaks of African swine fever (ASF). Changes in pig production indicate the specialization of agricultural holdings towards intensive fattening of purchased animals, mainly imported, and a significant reduction in the basic herd. Previous breeding of piglets, the improvement of breeds in a closed cycle, has been severely limited;
- a high increase in the number of poultry (by 28.3%) stimulated by the development of poultry sales on foreign markets. The stock of chicken poultry, geese and turkeys increased;
- an increase by 6.0% in the number of tractors on agricultural holdings. The number of tractors with an engine power of 40 kW and more increased by almost half (including as much as 134.6% increase in the number of tractors with the highest power, i.e. 100 kW and more) and with a power of up to 15 kW, while the number of tractors with a power of 15-40 kW decreased. The area of agricultural land per 1 tractor slightly increased;
- changes in the equipment of holdings with machines and agricultural equipment, resulting from changes in land use and crop structure, concentration of specialized production, the process of modernizing the machinery park and more frequent use of machines owned by other holdings, cooperatives or service companies. There was an improvement in the equipment of holdings with combine harvesters, while the number of beet harvesters, potato harvesters, forage harvesters, field and orchard sprayers decreased;
- a relatively small (by 3.2%) increase in the consumption of mineral fertilizers, in terms of pure ingredient NPK, while the consumption of mineral fertilizers per 1 ha of agricultural land in good agricultural condition decreased by 5.1%. The consumption of phosphorus (P₂O₅) and nitrogen (N) decreased. The consumption of potassium (K₂O) increased, supporting, among others, proper water management of plants under rainfall deficiency. The level of mineral fertilization was closely related to the observed changes in the structure of crops, e.g. increasing the area of crops binding atmospheric nitrogen, nutritionally demanding rape, intensive cereals. Activities related to the implementation of agricultural-environment programs influenced the use of mineral fertilization in agricultural production. An additional factor forcing farmers to use mineral fertilizers rationally was their cost;
- more than 2-fold increase in the consumption of lime fertilizers in terms of the pure ingredient, which was influenced, among others, by the “National programme for environmental regeneration of soils by liming” introduced in 2019 and related with this programme co-financing provided by the voivodship funds for environmental protection and water management for the implementation of projects resulting in improved environmental quality;
- a decrease in the number of agricultural holdings applying manure, which is related to the decrease in the number of holdings keeping livestock and the modernization of animal welfare systems;

- a decrease in the percentage of households with a holder of a natural person's agricultural holdings (private farms), living mainly on agriculture. In 2020, this indicator amounted to 44.7% (30.3% in Poland) and placed Warmińsko-Mazurskie Voivodship on the 3rd place in the country. The share of households living mainly on non-agricultural activities and living mainly on non-earned income sources other than retirement and other pensions also decreased. On the other hand, the share of households living mainly on hired work and retirement and other pensions increased;
- a decrease by 16.9% of total labor inputs for agricultural activity incurred in agricultural holdings, which is the result of i.a. decrease in the number of agricultural holdings, leaving farm holder's family members of the agriculture, and technological changes in agricultural production processes. In natural person's agricultural holdings (private farms), the share of labour input of the family labour force decreased, compensated by the increase in the labour input of permanent employees, temporary workers, contracted workers and neighbourly assistance.

Rozdział 1

Chapter 1

Charakterystyka gospodarstw rolnych

Characteristics of agricultural holdings

Z danych Powszechnego Spisu Rolnego 2020 wynika, że w województwie warmińsko-mazurskim utrzymała się, notowana od wielu lat, tendencja spadkowa liczby gospodarstw rolnych. W porównaniu z 2010 r. liczba gospodarstw prowadzących działalność rolniczą zmniejszyła się o 2,7%.

Obserwowany trend spadku liczby gospodarstw rolnych w okresie 10 lat znalazł swoje odzwierciedlenie we wzroście średniej powierzchni gospodarstwa rolnego. Średnia powierzchnia użytków rolnych w gospodarstwie rolnym wzrosła o 10,0%.

Zmianie uległa struktura gospodarstw według ich wielkości. Mimo ogólnego spadku liczby gospodarstw, przybyło tych największych, w grupach obszarowych 30 ha i więcej użytków rolnych. Co piąte gospodarstwo w województwie posiadało 30 ha lub więcej (w Polsce co piętnaste).

Zaobserwowano postępujący proces specjalizacji produkcji w gospodarstwach rolnych, na co wskazał wzrost udziału gospodarstw prowadzących wyłącznie produkcję roślinną o 13,8 p. proc., a prowadzących wyłącznie produkcję zwierzęcą o 0,2 p. proc.

Według wyników Powszechnego Spisu Rolnego, w 2020 r. w województwie warmińsko-mazurskim funkcjonowało 42,6 tys. gospodarstw rolnych (3,2% ogólnej liczby gospodarstw rolnych w Polsce). Zajmowały one powierzchnię 1 173,5 tys. ha (7,0% powierzchni gruntów gospodarstw rolnych w kraju). Gospodarstwa indywidualne stanowiły 98,6% gospodarstw rolnych w województwie, a ich powierzchnia wyniosła 1 040,8 tys. ha (88,7% gruntów gospodarstw rolnych). W województwie funkcjonowało także 0,6 tys. gospodarstw rolnych osób prawnych i jednostek organizacyjnych niemających osobowości prawnej. W ich władaniu pozostawało 132,7 tys. ha (11,3% ogólnej powierzchni gruntów gospodarstw rolnych).

Tablica 1. Gospodarstwa rolne według grup obszarowych użytków rolnych
Table 1. Agricultural holdings by area groups of agricultural land

Wyszczególnienie Specification	Ogółem Total	Gospodarstwa rolne o powierzchni użytków rolnych w ha Agricultural holdings with the area of agricultural land in ha										
		do 1 ha up to	1-2	2-3	3-5	5-10	10-15	15-20	20-30	30-50	50-100	100 ha i więcej and more
Ogółem w tys. Total in thousands												
2010	43,8	0,7	5,0	3,4	4,3	7,4	6,8	4,5	4,9	3,6	2,1	1,1
2020	42,6	0,7	4,3	3,5	4,4	7,4	5,7	3,8	4,6	3,9	2,7	1,6
2010=100												
2020	97,3	106,6	86,3	103,8	102,2	99,5	84,9	84,3	92,8	106,5	130,3	146,3
w tym gospodarstwa indywidualne w tys. of which private farms in thousands												
2010	43,5	0,7	5,0	3,4	4,3	7,4	6,8	4,5	4,9	3,6	2,0	0,9
2020	42,0	0,7	4,3	3,5	4,4	7,3	5,6	3,7	4,5	3,8	2,6	1,4
2010=100												
2020	96,5	106,4	86,2	103,4	101,5	98,7	83,4	83,7	92,0	105,7	129,5	151,9

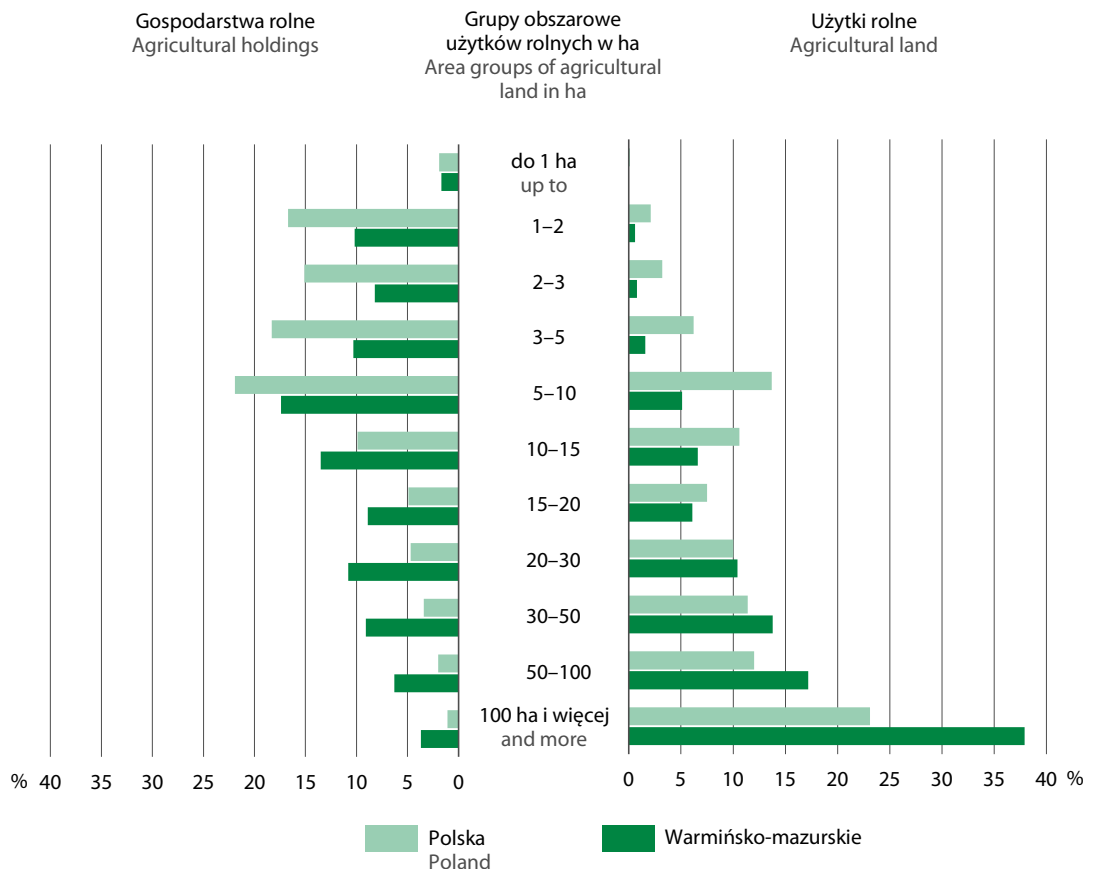
Wyniki Powszechnego Spisu Rolnego pokazały, że w województwie utrzymała się, notowana od wielu lat, tendencja spadkowa liczby gospodarstw rolnych. W porównaniu z 2010 r. liczba gospodarstw prowadzących działalność rolniczą zmniejszyła się o 2,7% (w Polsce o 12,7%). Ubyło gospodarstw w grupach obszarowych 1–2 ha oraz 5–30 ha, natomiast przybyło w grupach do 1 ha włącznie, 2–5 ha oraz 30 ha i więcej użytków rolnych. Zmiany te związane były m.in. z zachodzącym procesem starzenia się mieszkańców wsi i brakiem następców – osób kontynuujących prowadzenie gospodarstw rolnych, jak również rezygnacją z prowadzenia niskodochodowej działalności rolniczej i związanym z tym brakiem środków inwestycyjnych na rozwój użytkowanych gospodarstw rolnych.

Zmianie uległa struktura gospodarstw według ich wielkości. Mimo ogólnego spadku liczby gospodarstw, przybyło tych największych, w grupach obszarowych 30 ha i więcej użytków rolnych. Co piąte gospodarstwo w województwie posiadało 30 ha lub więcej (w Polsce co piętnaste).

W strukturze gospodarstw rolnych województwa warmińsko-mazurskiego w 2020 r. największą grupę, pod względem liczebności, stanowiły gospodarstwa o powierzchni 5–10 ha użytków rolnych – 17,4%. Zajmowały one 5,1% powierzchni wszystkich użytków rolnych. Gospodarstwa największe (z grupy obszarowej 100 ha i więcej), zajmowały ponad 1/3 powierzchni użytków rolnych w województwie (37,9%), pomimo że stanowiły one zaledwie 3,7% wszystkich gospodarstw.

Wykres 1. Struktura gospodarstw rolnych i powierzchni użytków rolnych według grup obszarowych użytków rolnych w 2020 r.

Chart 1. Structure of agricultural holdings and agricultural land area by area groups of agricultural land in 2020

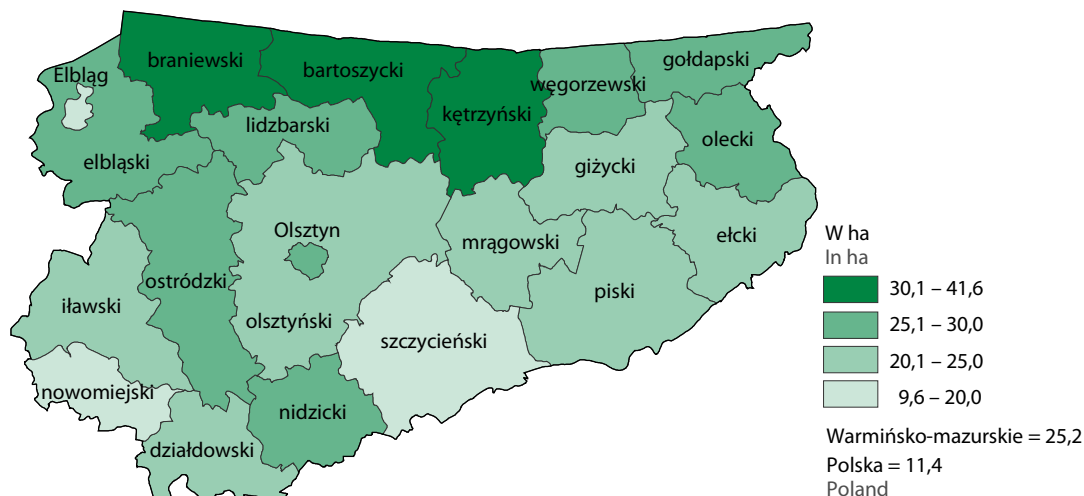

Obserwowany trend spadku liczby gospodarstw rolnych w okresie 10 lat znalazł swoje odzwierciedlenie we wzroście średniej powierzchni gospodarstwa rolnego. Średnia powierzchnia gospodarstwa w województwie w 2020 r. wyniosła 27,5 ha i była ponad dwukrotnie większa od ogólnokrajowej (równej 12,7 ha). Średnia powierzchnia gospodarstwa indywidualnego w 2020 r. wyniosła 24,8 ha (w Polsce 11,6 ha), a gospodarstwa osób prawnych i jednostek organizacyjnych niemających osobowości prawnej 222,6 ha (w Polsce 191,5 ha).

Wzrosła również powierzchnia użytków rolnych przypadająca na 1 gospodarstwo – o 2,3 ha (do 25,2 ha). W kraju przyrost był mniejszy – o 1,6 ha (do 11,4 ha). W 2020 r. warmińsko-mazurskie zajęło drugą lokatę wśród województw (za zachodniopomorskim) pod względem wielkości użytków rolnych przypadających na 1 gospodarstwo. Średnia powierzchnia użytków rolnych w gospodarstwie indywidualnym wyniosła 22,7 ha (w Polsce 10,4 ha), a w gospodarstwie osób prawnych i jednostek organizacyjnych niemających osobowości prawnej 200,0 ha (w Polsce 174,0 ha).

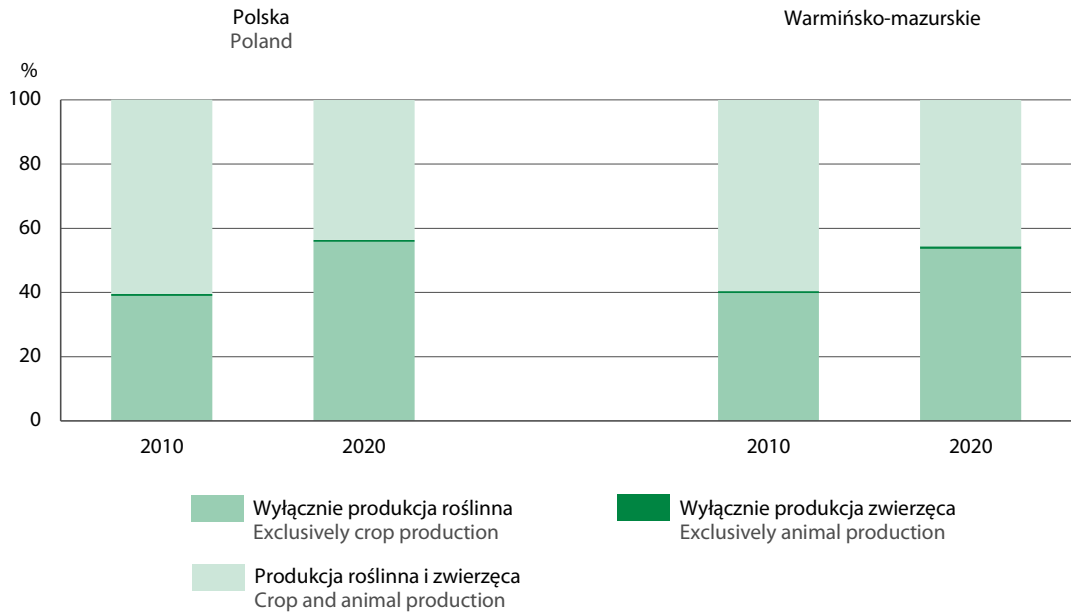
Gospodarstwa największe, biorąc pod uwagę średnią powierzchnię użytków rolnych oraz siedzibę użytkownika gospodarstwa, zanotowano w powiatach: kętrzyńskim (41,6 ha) i bartoszyckim (35,1 ha), natomiast najmniejsze w Elblągu (9,6 ha).

Mapa 1. Powierzchnia użytków rolnych przypadająca na 1 gospodarstwo rolne w 2020 r.
Map 1. Area of agricultural land per agricultural holding in 2020

Struktura gospodarstw rolnych w 2020 r. według rodzaju prowadzonej produkcji rolniczej w województwie była podobna do ogólnokrajowej. Wśród gospodarstw rolnych w warmińsko-mazurskim przeważały jednostki prowadzące wyłącznie produkcję roślinną – 53,6% (w porównaniu z 2010 r. ich udział zwiększył się o 13,8 p. proc.). Gospodarstwa prowadzące wyłącznie produkcję zwierzęcą stanowiły 0,8% gospodarstw rolnych (ich udział nieznacznie się zwiększył – o 0,2 p. proc.). Udział gospodarstw prowadzących jednocześnie produkcję roślinną i zwierzęcą zmniejszył się z 59,6% do 45,6%. Zmiany te potwierdziły obserwowane od lat procesy specjalizacji produkcji, co sprzyjało ich rozwojowi.

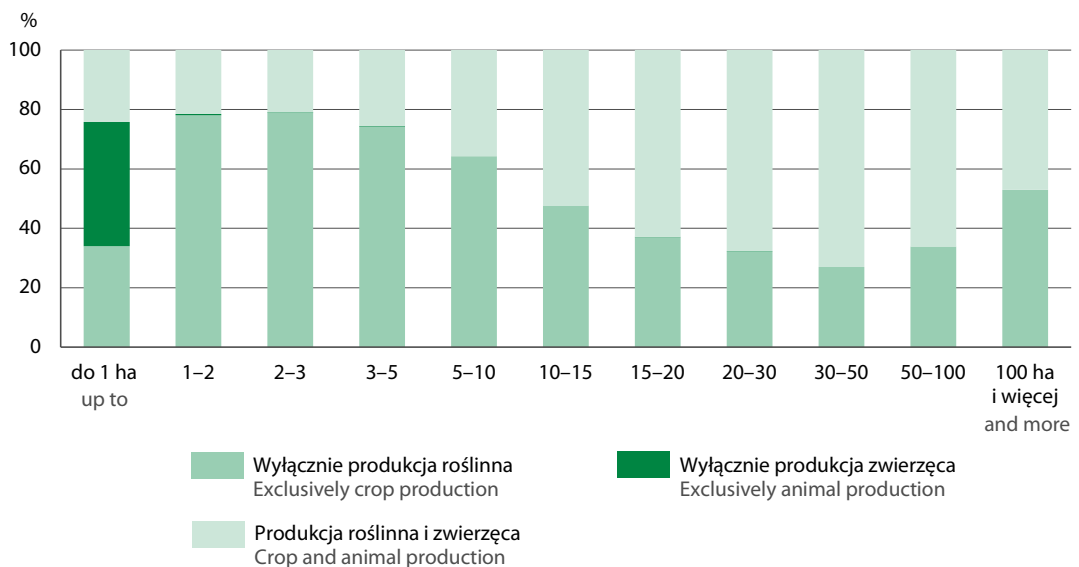
Wykres 2. Struktura gospodarstw rolnych według rodzaju prowadzonej produkcji rolniczej
Chart 2. Structure of agricultural holdings by type of agricultural production

W najmniejszych gospodarstwach, do 1 ha użytków rolnych, przeważała produkcja wyłącznie zwierzęca. Gospodarstwa małe, z grup obszarowych 1–10 ha, prowadziły przede wszystkim produkcję roślinną. Gospodarstwa z grup obszarowych 10–100 ha prowadziły w większym stopniu produkcję mieszaną – zarówno roślinną, jak i zwierzęcą (największy odsetek gospodarstw prowadzących równocześnie produkcję roślinną i zwierzęcą odnotowano w grupie gospodarstw o powierzchni 30–50 ha użytków rolnych – 73,0%).

Wykres 3. Struktura gospodarstw rolnych według rodzaju prowadzonej produkcji rolniczej i grup obszarowych użytków rolnych w 2020 r.

Chart 3. Structure of agricultural holdings by type of agricultural production and area groups of agricultural land in 2020

W dniu 1 czerwca 2020 r. działalność wyłącznie rolniczą w województwie warmińsko-mazurskim prowadziło 41,2 tys. gospodarstw rolnych (96,7%, w kraju – 98,1%). Użytkownicy pozostałych 1,4 tys. gospodarstw rolnych prowadzili dodatkowo działalność pozarolniczą bezpośrednio związaną z gospodarstwem rolnym. Była to głównie działalność związana z agroturystyką, rolniczymi i nierolniczymi pracami kontraktowymi oraz przetwórstwem produktów rolnych.

W warmińsko-mazurskim zanotowano największy w kraju odsetek gospodarstw ekologicznych. Ekologiczne metody produkcji rolniczej stosowano w 3,2 tys. gospodarstw rolnych (7,5% gospodarstw prowadzących działalność rolniczą w województwie; w kraju odsetek ten wyniósł 1,4%).

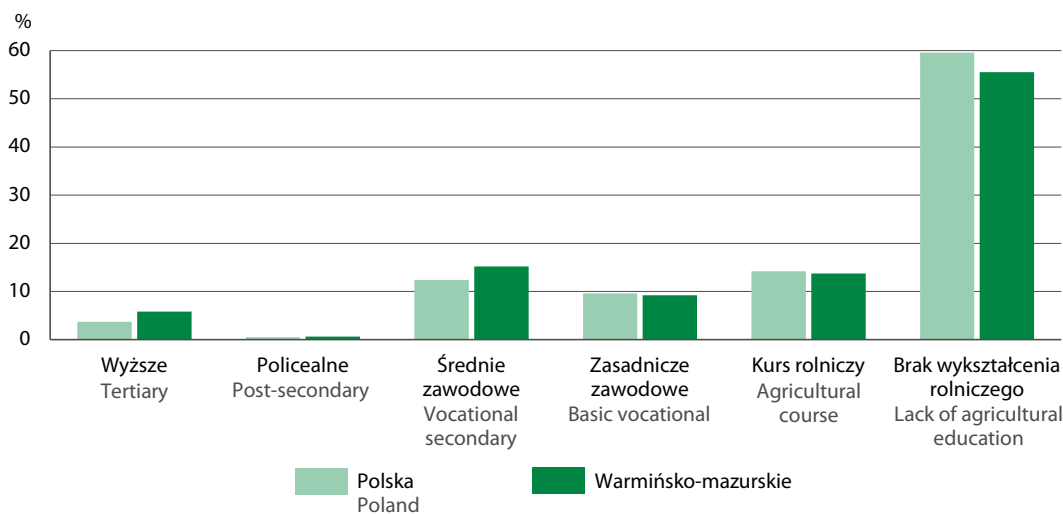
Wyniki spisu wykazały, że 29,4 tys. gospodarstw rolnych w województwie (69,1%, w kraju 70,9%) produkowało na rynek, a blisko 2/3 (27,6 tys.) głównie (w tym wyłącznie) na sprzedaż. W przypadku gospodarstw indywidualnych 64,7% produkowało głównie na sprzedaż, a 8,5% głównie na samozaopatrzenie żywieniowe gospodarstwa domowego (w tym 4,2% wyłącznie na samozaopatrzenie). Dla 26,8% gospodarstw rolnych nie odnotowano sprzedaży ani zużycia na samozaopatrzenie, ze względu na to, że działalność rolnicza ograniczona była tylko do utrzymywania gruntów w dobrej kulturze rolnej lub produkcja rolnicza była w toku. Odsetek tej grupy gospodarstw był większy o 7,4 p. proc. od średniej ogólnopolskiej (19,4%).

Uzyskane w spisie informacje pozwalają na dokonanie charakterystyki osób kierujących gospodarstwem rolnym, to znaczy osób upoważnionych przez właściciela/użytkownika gospodarstwa rolnego do nadzorowania i podejmowania decyzji bezpośrednio związanych z procesami produkcyjnymi. Mężczyźni stanowili 66,7% kierujących gospodarstwami rolnymi (w Polsce 65,5%). Co piąta osoba kierująca gospodarstwem miała mniej niż 40 lat (w województwie 22,1%, w kraju 20,9%), natomiast co dziewiąta osiągnęła wiek 65 lat i więcej (11,4%; w kraju co siódma – 13,9%). Gospodarstwami indywidualnymi kierowali głównie sami użytkownicy (80,0%). Pozostali członkowie rodzinnej siły roboczej kierowali 19,8% gospodarstw. Pracownicy najemni kierowali zaledwie 0,2% gospodarstw indywidualnych.

Przygotowanie rolnicze miało w województwie warmińsko-mazurskim 18,9 tys. osób, tj. 44,5% kierujących. Odsetek ten był większy od średniej ogólnopolskiej o 4,1 p. proc. Wśród osób z wykształceniem rolniczym, kierujących gospodarstwem w województwie, prawie co ósma osoba posiadała wyższe wykształcenie rolnicze, a prawie co trzecia osoba ukończyła kurs rolniczy.

Wykres 4. Struktura gospodarstw rolnych według poziomu wykształcenia rolniczego osoby kierującej w 2020 r.

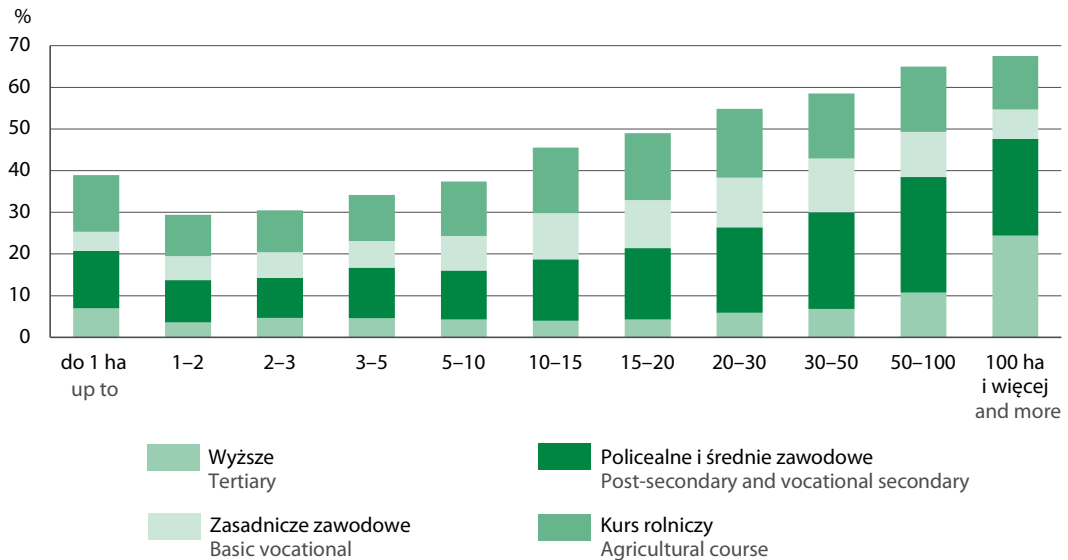
Chart 4. Structure of agricultural holdings according to the level of agricultural education of the manager in 2020

Wyniki spisu pokazały, że im większe było gospodarstwo, tym częściej osoby nim kierujące posiadały wykształcenie rolnicze. W gospodarstwach o powierzchni 1–2 ha użytków rolnych 29,5% kierujących miało wykształcenie rolnicze, podczas gdy w gospodarstwach największych obszarowo – 67,4%. Niemal co czwartym gospodarstwem rolnym o powierzchni 100 ha i więcej użytków rolnych kierowała osoba posiadająca wyższe wykształcenie rolnicze.

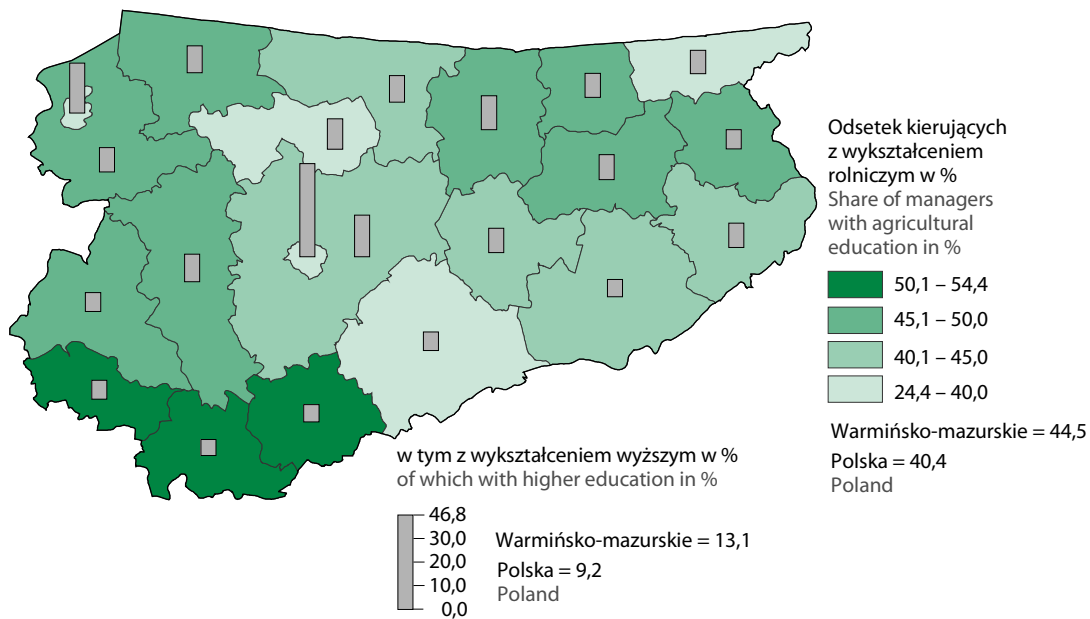
Wykres 5. Odsetek osób z wykształceniem rolniczym wśród kierujących gospodarstwem rolnym według grup obszarowych użytków rolnych w 2020 r.

Chart 5. Share of managers with agricultural education in agricultural holdings by area groups of agricultural land in 2020

Największy odsetek osób kierujących gospodarstwem rolnym, którzy posiadali wykształcenie rolnicze odnotowano w powiatach: nowomiejskim (54,4%), nidzickim (51,2%) oraz działdowskim (50,1%). Najmniejszy odsetek odnotowano w Elblągu (24,4%).

Mapa 2. Osoby z wykształceniem rolniczym kierujące gospodarstwem rolnym w 2020 r.
 Map 2. Managers with agricultural education in 2020

Rozdział 2

Chapter 2

Użytkowanie gruntów

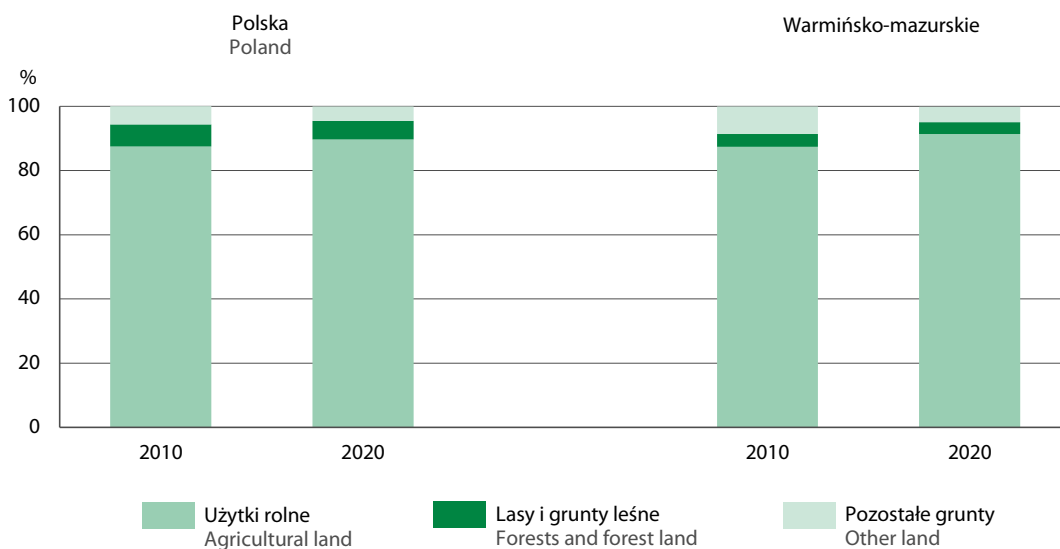
Land use

Według danych Powszechnego Spisu Rolnego przeprowadzonego w 2020 r. powierzchnia gruntów i użytków rolnych w gospodarstwach rolnych użytkowników posiadających siedzibę na terenie województwa warmińsko-mazurskiego zwiększyła się w porównaniu z PSR 2010. Mniejsza była natomiast powierzchnia gruntów ornych ugorowanych. Odnotowano zdecydowaną zmianę sposobu użytkowania trwałych użytków zielonych – zwiększył się udział łąk trwałych, z zasady koszonych.

Według wyników Powszechnego Spisu Rolnego 2020 w gospodarstwach rolnych województwa znajdowało się 1 173,5 tys. ha gruntów, co stanowiło 7,0% powierzchni gruntów gospodarstw rolnych w Polsce. W przeważającej części były to użytki rolne, ale także lasy i grunty leśne oraz pozostałe grunty. W porównaniu z danymi z 2010 r. powierzchnia gruntów była większa o 28,6 tys. ha, tj. o 2,5%.

Areał użytków rolnych wyniósł 1 073,2 tys. ha (7,2% krajowej powierzchni użytków rolnych) i był większy niż w 2010 r. o 72,1 tys. ha (o 7,2%). Udział powierzchni użytków rolnych w powierzchni ogólnej gospodarstw rolnych zwiększył się o 4,0 p. proc.

Wykres 6. Struktura użytkowania gruntów w gospodarstwach rolnych
Chart 6. Structure of land use in agricultural holdings

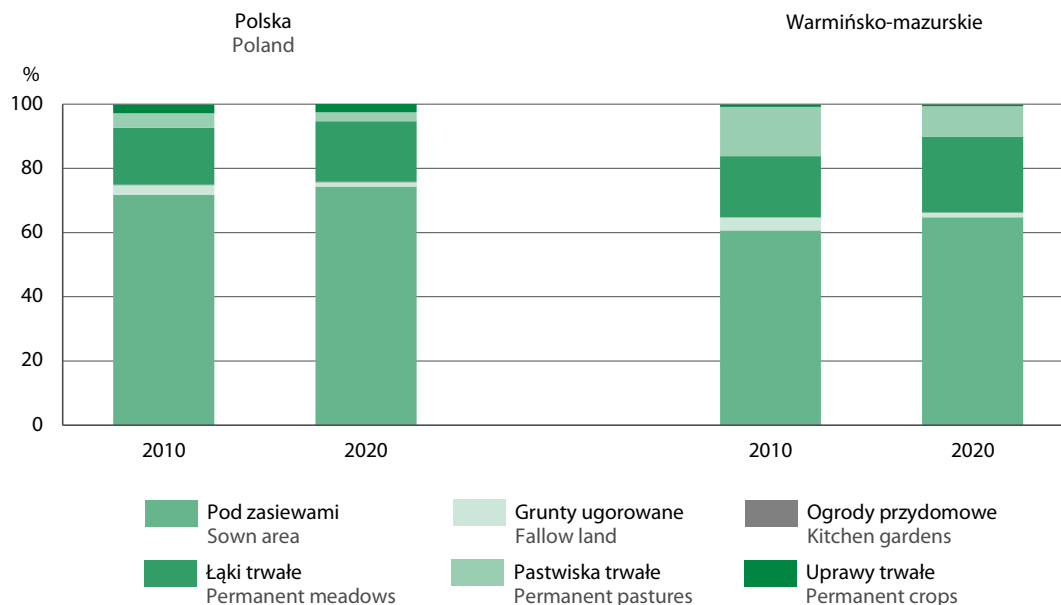
Tablica 2. Użytkowanie gruntów w gospodarstwach rolnych w 2020 r.
Table 2. Land use in agricultural holdings in 2020

Wyszczególnienie Specification	Ogółem Total			W tym gospodarstwa indywidualne Of which private farms		
	powierzchnia gruntów w tys. ha land area in thousand ha	liczba gospodarstw w tys. number of holdings in thousands	średnia powierzchnia gruntów w gospodar- stwie w ha average land area of the holding in ha	powierzchnia gruntów w tys. ha land area in thousand ha	liczba gospodarstw w tys. number of holdings in thousands	średnia powierzchnia gruntów w gospodar- stwie w ha average land area of the holding in ha
Ogółem Total	1 173,5	42,5	27,6	1 040,8	41,9	24,8
użytki rolne agricultural land	1 073,2	42,3	25,4	954,0	41,7	22,9
w dobrej kulturze in good condition	1 061,0	42,2	25,1	944,3	41,7	22,7
grunty orne arable land	702,7	31,0	22,7	612,9	30,5	20,1
pod zasiewami sown area	687,9	30,4	22,7	605,8	29,9	20,2
ugorowane fallow	14,9	2,1	7,2	7,2	2,0	3,6
ogrody przydomowe kitchen gardens	0,6	4,3	0,1	0,5	4,3	0,1
łąki trwałe permanent meadows	249,6	29,1	8,6	233,0	28,7	8,1
pastwiska trwałe permanent pastures	102,4	11,2	9,1	92,4	11,1	8,3
uprawy trwałe permanent crops	5,7	2,6	2,2	5,4	2,5	2,2
w tym sady of which orchards	4,5	2,3	2,0	4,3	2,2	1,9
pozostałe others	12,2	3,7	3,3	9,6	3,6	2,7
las i grunty leśne forests and forest land	43,7	14,5	3,0	39,5	14,3	2,8
pozostałe grunty other land	56,6	36,2	1,6	47,3	35,9	1,3

Niemal wszystkie użytki rolne w województwie (98,9%), podobnie jak w kraju (98,7%), były utrzymywane w dobrej kulturze rolnej, czyli stosowano na nich zabiegi uprawne (np. orka, koszenie, mulczowanie itp.), były to także grunty objęte płodozmianem. Mogły kwalifikować się np. do otrzymania dopłat i były utrzymywane zgodnie z wymaganiami dotyczącymi dobrej kultury rolnej znajdującymi się w rozporządzeniu Ministra Rolnictwa i Rozwoju Wsi z dnia 7 kwietnia 2004 roku – Dz. U. 65, poz. 600. Zaliczano tu także grunty ugorowane. W porównaniu z 2010 r. areał użytków rolnych utrzymywanych w dobrej kulturze rolnej wzrósł o 8,8%, a ich odsetek w strukturze użytkowania gruntów – o 1,5 p. proc. Tym samym zmniejszyła się powierzchnia użytków rolnych pozostałych, wyłączonych z produkcji (nieużytkowanych i nieutrzymywanych w dobrej kulturze rolnej).

W 2020 r. w skład użytków rolnych w dobrej kulturze rolnej w województwie wchodziły przede wszystkim grunty orne pod zasiewami, a także łąki trwałe, pastwiska trwałe, grunty orne ugorowane, uprawy trwałe i ogrody przydomowe. Analizując strukturę użytków rolnych utrzymywanych w dobrej kulturze w województwie i w kraju okazało się, że rolnicy z województwa warmińsko-mazurskiego dysponowali w 2020 r. większym udziałem pastwisk trwałych (o 6,8 p. proc.), łąk trwałych (o 4,6 p. proc.) i gruntów ugorowanych (o 0,1 p. proc.). Mniejszy był natomiast udział gruntów pod zasiewami (o 9,5 p. proc.), upraw trwałych (o 2,1 p. proc.) i ogrodów przydomowych (o 0,1 p. proc.).

Wykres 7. Struktura użytków rolnych utrzymywanych w dobrej kulturze
 Chart 7. Structure of agricultural land in good condition

Grunty orne zajmowały powierzchnię 702,7 tys. ha (6,3% powierzchni gruntów ornych w Polsce). W porównaniu z 2010 r. zaobserwowano wzrost tej powierzchni o 71,5 tys. ha (11,3%). Udział powierzchni gruntów ornych w powierzchni użytków rolnych utrzymywanych w dobrej kulturze rolnej wyniósł 66,2% (w Polsce 75,6%). W porównaniu z wynikami poprzedniego spisu udział ten wzrósł o 1,5 p. proc.

Na gruntach ornych prowadzona była uprawa roślin, a tylko 14,9 tys. ha (tj. 2,1%) było w 2020 r. ugorowanych. W okresie między spisami powierzchnia gruntów ornych ugorowanych w województwie warmińsko-mazurskim zmniejszyła się o 24,3 tys. ha, tj. o 62,0%. Związane to było ze zmianą podejścia rolników do gruntów dotychczas ugorowanych, które i tak musiały być utrzymywane w dobrej kulturze rolnej. Uprawa roślin na tych polach rekompensowała dotychczas ponoszone koszty, a jednocześnie pozwalała uzyskać dodatkowy dochód lub wzbogacić zaplecze paszowe.

Trwałe użytki zielone zajmowały powierzchnię 352,0 tys. ha (11,0% powierzchni trwałych użytków zielonych w Polsce). W porównaniu z 2010 r. zaobserwowano wzrost tej powierzchni o 16,1 tys. ha, tj. o 4,8%. Udział powierzchni trwałych użytków zielonych w powierzchni użytków rolnych utrzymywanych w dobrej kulturze rolnej wyniósł 33,2% (w Polsce 21,7%). W porównaniu z wynikami poprzedniego spisu udział ten zmniejszył się o 1,2 p. proc.

Od momentu przeprowadzenia spisu w 2010 r. odnotowano zdecydowaną zmianę sposobu użytkowania trwałych użytków zielonych. Udział powierzchni łąk trwałych, z zasady koszonych, wyniósł w 2020 r. 70,9% powierzchni trwałych użytków zielonych i był większy o 15,7 p. proc. Zmiana ta była wynikiem sposobu utrzymania i żywienia, zwłaszcza wysokoprodukcyjnych stad krów mlecznych, w tzw. systemie alkiezowym, tj. z dowozem paszy do obór, a nie z wypasem. Dodatkowymi czynnikami tej zmiany były także: brak pracowników do wypędzania/spędzania krów na/z pastwiska, niebezpieczeństwo przepędów oraz skala chowu uniemożliwiająca udój na pastwisku.

Powierzchnia plantacji drzew i krzewów owocowych, szkółek drzew i krzewów owocowych oraz ozdobnych, szkółek drzew i krzewów leśnych do celów handlowych, plantacji wikliny oraz innych gruntowych upraw trwałych, a także upraw trwałych pod osłonami wyniosła 5,7 tys. ha (1,5% krajowej powierzchni upraw trwałych) i była o ok. 1/5 mniejsza niż w 2010 r. W powierzchni tej ujęto 4,5 tys. ha upraw sadowniczych (1,3% ogólnopolskiej powierzchni sadów) prowadzonych w 2,3 tys. gospodarstwach rolnych (zaledwie 1,4% gospodarstw sadowniczych w Polsce).

Jak wspomniano wcześniej, we władaniu gospodarstw rolnych pozostawały nie tylko użytki rolne, ale także lasy i grunty leśne oraz pozostałe grunty. Lasy i grunty leśne, wchodzące w skład gospodarstwa rolnego, zajmowały powierzchnię 43,7 tys. ha (3,7% powierzchni gospodarstw rolnych). W porównaniu z wynikami poprzedniego spisu powierzchnia lasów i gruntów leśnych w gospodarstwach rolnych zmniejszyła się o 2,0 tys. ha (o 4,3%). Lasy i grunty leśne posiadało 34,0% gospodarstw w województwie (w Polsce 42,2%). Na jedno gospodarstwo przypadało 3,0 ha lasów i gruntów leśnych i było to o 1,3 ha więcej niż w kraju.

Pozostałe grunty to grunty będące pod zabudowaniami, podwórzami, placami i ogrodami ozdobnymi, parkami; powierzchnia wód śródlądowych, rowów melioracyjnych, powierzchnia porośnięta wikliną w stanie naturalnym, powierzchnia terenów bagiennych, nieużytków (w tym gruntów zadrzewionych i zakrzaczonych), powierzchnia przeznaczona dla rekreacji, grunty rolne, które nie są użytkowane rolniczo, jeżeli wiadomo, że grunty te nie powrócą już do użytkowania rolniczego i inne. Powierzchnia pozostałych gruntów w 2020 r. wyniosła 56,6 tys. ha, czyli 4,8% powierzchni gospodarstw prowadzących działalność rolniczą. W porównaniu z 2010 r. powierzchnia tych gruntów zmniejszyła się o 41,5 tys. ha (o 42,3%). Na jedno gospodarstwo rolne w województwie przypadało 1,6 ha pozostałych gruntów i było to o 0,9 ha więcej niż w kraju.

Rozdział 3

Chapter 3

Powierzchnia zasiewów

Sown area

Wyniki spisu rolnego przeprowadzonego w 2020 r. wykazały, że w województwie warmińsko-mazurskim zwiększyła się powierzchnia zasiewów w gospodarstwach rolnych, w porównaniu ze spisem przeprowadzonym dekadę wcześniej. Odnotowano prawie 2,5-krotny wzrost powierzchni uprawy kukurydzy na ziarno, a także znaczny wzrost powierzchni uprawy rzepaku i rzepiku oraz buraków cukrowych. Zmniejszeniu uległa natomiast powierzchnia uprawy zbóż i ziemniaków.

W 2020 r. powierzchnia zasiewów w gospodarstwach rolnych w województwie wyniosła 687,9 tys. ha (6,3% krajowej powierzchni zasiewów) i w porównaniu z 2010 r. wzrosła o 95,7 tys. ha (o 16,2%). Zasiewy pojawiły się na gruntach wcześniej ugorowanych i pozostałych użytkach rolnych przywróconych do produkcji, których powierzchnia w porównaniu z 2010 r. zmniejszyła się (odpowiednio o 62,0% i o 52,7%).

Tablica 3. Zasiewy na gruntach ornych w 2020 r.
Table 3. Sowing on arable land in 2020

Wyszczególnienie Specification	Ogółem Total			W tym gospodarstwa indywidualne Of which private farms		
	powierzchnia zasiewów w ha sown area in ha	liczba gospodarstw w tys. number of holdings in thousands	średnia powierzchnia zasiewów w gospodarstwie w ha average sown area of the holding in ha	powierzchnia zasiewów w ha sown area in ha	liczba gospodarstw w tys. number of holdings in thousands	średnia powierzchnia zasiewów w gospodarstwie w ha average sown area of the holding in ha
Zasiewy ogółem Sowing total	687,9	30,4	22,66	605,8	29,9	20,24
zboża ogółem total cereals	388,1	23,4	16,56	341,7	23,2	14,75
pszenica wheat	151,1	9,4	16,06	124,3	9,3	13,43
żyto rye	33,7	4,6	7,33	31,6	4,5	6,99
jęczmień barley	25,8	3,6	7,09	21,9	3,6	6,10
owies oats	27,7	4,5	6,22	25,4	4,4	5,80
pszenżyto triticale	81,5	10,6	7,70	76,3	10,5	7,28
mieszanki zbożowe cereal mixed	29,0	6,8	4,24	28,8	6,8	4,22
kukurydza na ziarno grain maize	31,3	1,9	16,54	26,2	1,8	14,37
gryka, proso, pozostałe zbożowe buckwheat, millet, other cereals	8,1	0,8	10,03	7,2	0,8	9,21

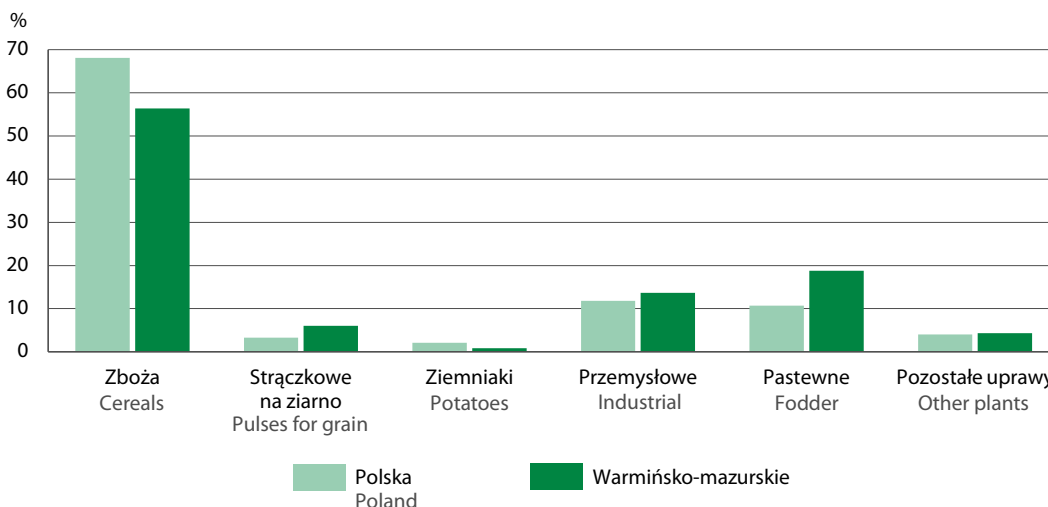
Tablica 3. Zasiewy na gruntach ornych w 2020 r. (dok.)
 Table 3. Sowing on arable land in 2020 (cont.)

Wyszczególnienie Specification	Ogółem Total			W tym gospodarstwa indywidualne Of which private farms		
	powierzchnia zasiewów w ha sown area in ha	liczba gospodarstw w tys. number of holdings in thousands	średnia powierzchnia zasiewów w gospodar- stwie w ha average sown area of the holding in ha	powierzchnia zasiewów w ha sown area in ha	liczba gospodarstw w tys. number of holdings in thousands	średnia powierzchnia zasiewów w gospodar- stwie w ha average sown area of the holding in ha
strączkowe na ziarno pulses for grain	41,2	3,0	13,80	37,2	2,9	12,83
strączkowe jadalne edible pulses	14,1	0,9	15,15	13,0	0,9	14,39
strączkowe pastewne fodder pulses	25,4	2,3	10,92	22,8	2,3	10,12
mieszanki zbożowo- -strączkowe mixed cereals and pulses	1,7	0,2	9,19	1,4	0,2	7,69
ziemniaki potatoes	5,8	6,3	0,92	5,1	6,3	0,82
przemysłowe industrial	94,0	4,3	21,87	76,8	4,2	18,41
buraki cukrowe sugar beets	4,2	0,2	25,06	3,9	0,2	23,85
rzepak i rzepik rape and turnip rape	86,0	4,0	21,59	69,7	3,9	18,01
pastewne fodder	129,1	11,9	10,86	119,6	11,7	10,26
okopowe pastewne feed root plants	0,1	0,2	0,70	0,1	0,2	0,33
kukurydza na zielonkę maize for green forage	40,7	6,3	6,43	38,4	6,3	6,13
strączkowe pastewne na zielonkę forage pulses for green forage	3,7	0,6	6,57	3,5	0,5	6,45
motylkowe pastewne na zielonkę fodder legumes for green forage	51,5	3,9	13,27	46,7	3,8	12,39
trawy polowe na zielonkę field grasses for green forage	27,6	3,1	8,76	25,9	3,1	8,40
inne pastewne na zielonkę other fodder plants for green forage	5,6	1,2	4,82	5,1	1,1	4,61
pozostałe others	29,7	2,5	12,12	25,3	2,3	10,84

Zasiewy na gruntach ornych wystąpiły w 71,3% gospodarstw rolnych, w tym w 98,1% gospodarstw posiadających grunty orne. Przeciętna powierzchnia zasiewów na gruntach ornych w gospodarstwie rolnym wyniosła 22,7 ha – ponad dwukrotnie więcej niż w kraju (10,1 ha).

W strukturze zasiewów w województwie ponad połowę stanowiły zboża (56,4%), niemal 1/5 powierzchni zasiewów zajmowały rośliny pastewne (18,8%), następnie rośliny przemysłowe, strączkowe na ziarno, ziemniaki i pozostałe. W porównaniu do struktury zasiewów w Polsce, rolnicy z województwa warmińsko-mazurskiego dysponowali mniejszym udziałem powierzchni zbóż i ziemniaków (odpowiednio o 11,7 p. proc. i o 1,3 p. proc.). Większy natomiast był udział powierzchni strączkowych na suche ziarno (o 2,7 p. proc.), roślin przemysłowych (o 1,9 p. proc.), roślin pastewnych (o 8,1 p. proc.) i roślin pozostałych (o 0,3 p. proc.).

Wykres 8. Struktura powierzchni zasiewów według grup ziemiopłodów w 2020 r.
Chart 8. Structure of sown area by crop groups in 2020

Województwo warmińsko-mazurskie wyróżniało się większą powierzchnią zasiewów roślin strączkowych na suche ziarno (uprawy te zajmowały aż 11,3% krajowej powierzchni) oraz upraw pastewnych (te stanowiły 11,0% krajowej powierzchni). O wiele mniej natomiast było upraw ziemniaków (stanowiły one zaledwie 2,5% krajowej powierzchni).

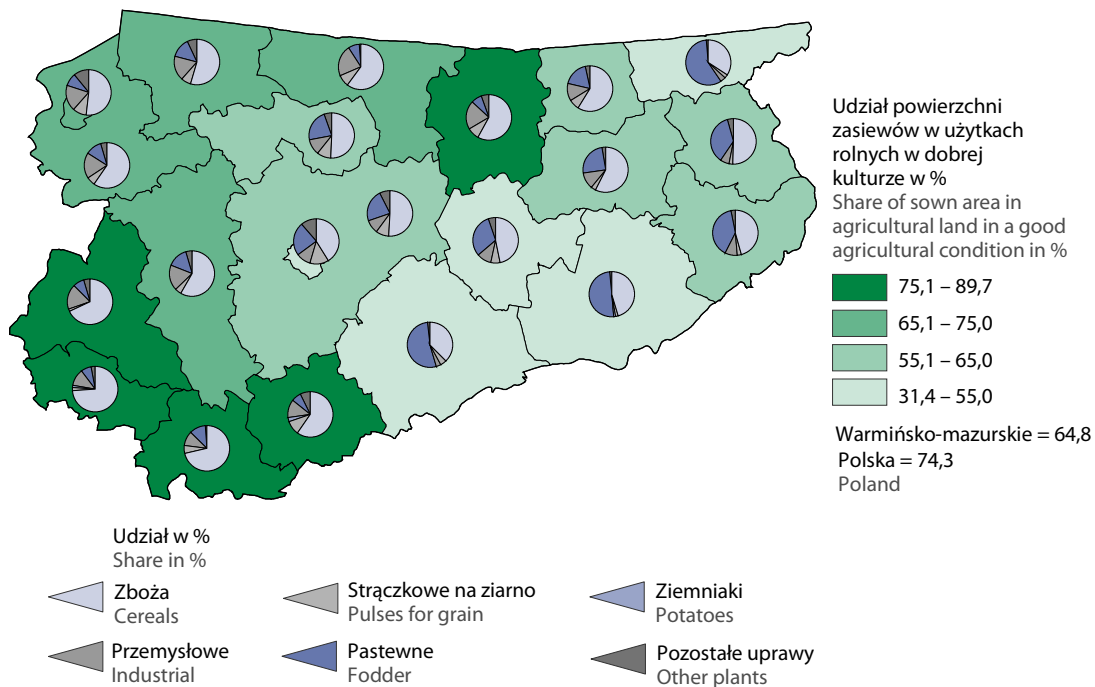
Zboża Cereals

Powierzchnia uprawy zbóż wyniosła 388,1 tys. ha, w tym zbóż podstawowych (pszenicy, żyta, jęczmienia, owsa i pszenżyta) 319,7 tys. ha. W porównaniu z wynikami spisu rolnego z 2010 r. powierzchnia uprawy zbóż zmniejszyła się o 40,9 tys. ha (o 9,5%), w tym zbóż podstawowych o 27,7 tys. ha (o 8,0%). Zmniejszenie powierzchni uprawy zbóż, zwłaszcza podstawowych, było korzystne z punktu widzenia bioróżnorodności roślin. Województwo zajmowało 5,2% krajowej powierzchni uprawy zbóż (nieznacznie mniej niż w 2010 r.). Warmińsko-mazurskie charakteryzowało się w 2020 r. najmniejszym wśród województw udziałem powierzchni uprawy zbóż w ogólnej powierzchni zasiewów (56,4%, w kraju 68,1%). Udział ten zmniejszył się w okresie międzyspisywym o 16,1 p. proc., w tym zbóż podstawowych o 12,2 p. proc.

W przekroju terytorialnym województwa największy udział zbóż w strukturze zasiewów odnotowano w powiatach: nowomiejskim (74,0%) i działdowskim (70,7%), a najmniejszy w powiatach: gołdapskim (33,9%) i szczycińskim (37,4%).

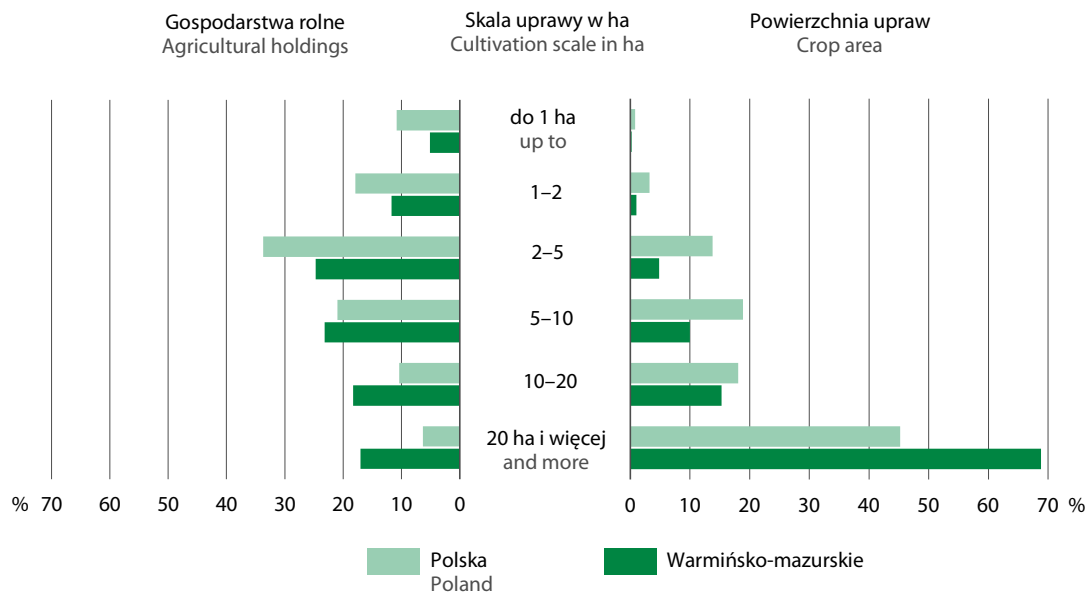
Mapa 3. Udział powierzchni zasiewów w powierzchni użytków rolnych w dobrej kulturze i struktura zasiewów według grup ziemiopłodów w 2020 r.

Map 3. Share of sown area in area of agricultural land in a good condition and structure of sown area by crop groups in 2020

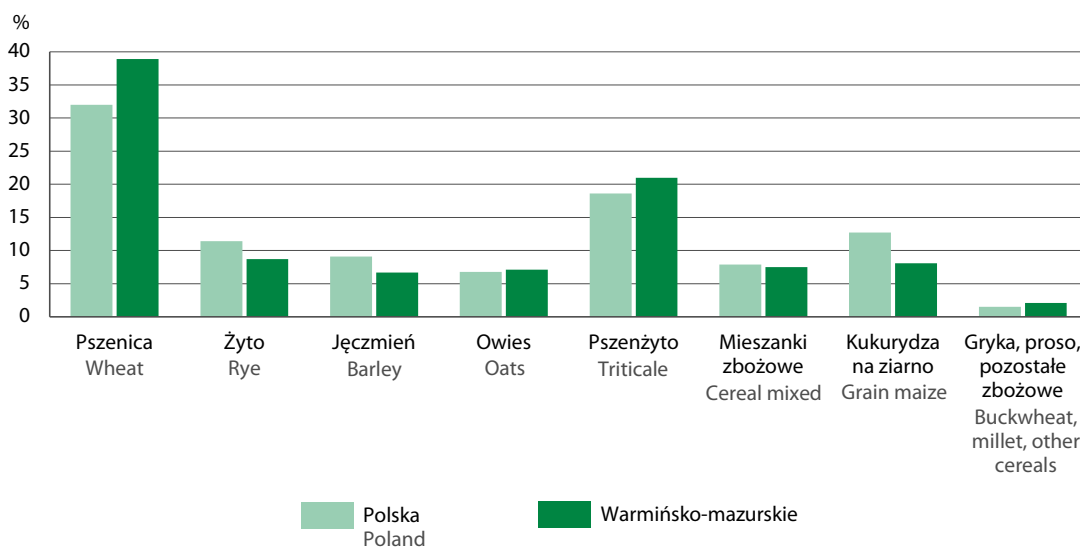
Uprawą zbóż w województwie zajmowało się 23,4 tys. gospodarstw rolnych, tj. 55,0% ogółu gospodarstw i 77,2% posiadających zasiewy na gruntach ornych (2,4% producentów zbóż w Polsce). Najczęściej byli to mali producenci, których uprawy zajmowały od 2 do 5 ha. Nie zajmowali oni jednak znacznej wojewódzkiej powierzchni upraw zbóż. Prawie 70% powierzchni zbóż należało do gospodarstw największych, które posiadały uprawy 20-hektarowe i większe. Średnia powierzchnia zasiewów zbóż w gospodarstwie zajmującym się ich uprawą wyniosła w województwie 16,6 ha – ponad dwukrotnie więcej niż w kraju (7,8 ha).

Wykres 9. Struktura gospodarstw i powierzchni zbóż według skali uprawy w 2020 r.
 Chart 9. Structure of agricultural holdings and cereal area by cultivation scale in 2020

Rolnicy z województwa warmińsko-mazurskiego w 2020 r. uprawiali przede wszystkim pszenicę – uprawy pszenicy zajmowały 2/5 powierzchni upraw zbóż (38,9%). W strukturze gatunkowej powierzchni zbóż na kolejnych miejscach były: pszenżyto (21,0%), żyto (8,7%), kukurydza na ziarno (8,1%), mieszanki zbożowe, owies i jęczmień. Udział powierzchni uprawy zbóż ozimych, mniej wrażliwych na wiosenne niedobory wilgoci, wyniósł w województwie 65,6% i był większy o 1,8 p. proc. od średniej ogólnopolskiej.

Wykres 10. Struktura gatunkowa powierzchni uprawy zbóż w 2020 r.
 Chart 10. Species structure of cereal area in 2020

Zmiany klimatyczne powodujące ocieplenie klimatu oraz postęp w uprawie wczesnych odmian kukurydzy przyczyniły się do zwiększenia powierzchni uprawy kukurydzy na ziarno. Areal tej uprawy zwiększył się w województwie warmińsko-mazurskim w okresie międzypisowym o 22,3 tys. ha, tj. aż o 248,7%. Kukurydzę na ziarno uprawiało w 2020 r. 1,9 tys. użytkowników gospodarstw rolnych na powierzchni 31,3 tys. ha. Udział województwa w krajowej powierzchni tej uprawy nie był jednak znaczący (wyniósł 3,3%). Średnia powierzchnia zasiewu kukurydzy na ziarno w gospodarstwie zajmującym się jej uprawą wyniosła w województwie 16,6 ha – ponad dwukrotnie więcej niż w kraju (7,3 ha).

Rośliny strączkowe na ziarno

Pulses crops for grain

Powierzchnia uprawy roślin strączkowych na suche ziarno, łącznie z mieszankami zbożowo-strączkowymi wyniosła 41,2 tys. ha, co stanowiło 11,3% krajowej powierzchni ich uprawy. W porównaniu z 2010 r. ich areal zwiększył się ponad 3-krotnie, co było wynikiem większego zapotrzebowania na rośliny wysokobiałkowe, jak również dopłat do upraw, w ramach systemów wsparcia bezpośredniego. Strączkowe na ziarno uprawiano w 3,0 tys. gospodarstw rolnych, tj. w 9,8% gospodarstw mających zasiewy na gruntach ornych (3,8% producentów strączkowych na ziarno w Polsce). Średnia powierzchnia zasiewów strączkowych na ziarno w gospodarstwie zajmującym się ich uprawą wyniosła w województwie 13,8 ha – prawie trzykrotnie więcej niż w kraju (4,7 ha).

Prawie 2/3 upraw strączkowych na suche ziarno stanowiły uprawy przeznaczone na paszę, natomiast resztę zajmowały uprawy przeznaczone na konsumpcję dojrzałych nasion. W grupie roślin przeznaczonych na paszę dominowały uprawy bobiku (11,9 tys. ha) i łubinów (11,2 tys. ha). Rolnicy z województwa warmińsko-mazurskiego byli potentatem w produkcji bobiku i w 2020 r. posiadali 43,3% krajowej powierzchni jego uprawy. Wśród gatunków jadalnych dominowała uprawa soczewicy (10,7 tys. ha). Stanowiło to 24,3% krajowej powierzchni jej uprawy i lokowało rolników z województwa na pierwszym miejscu w kraju.

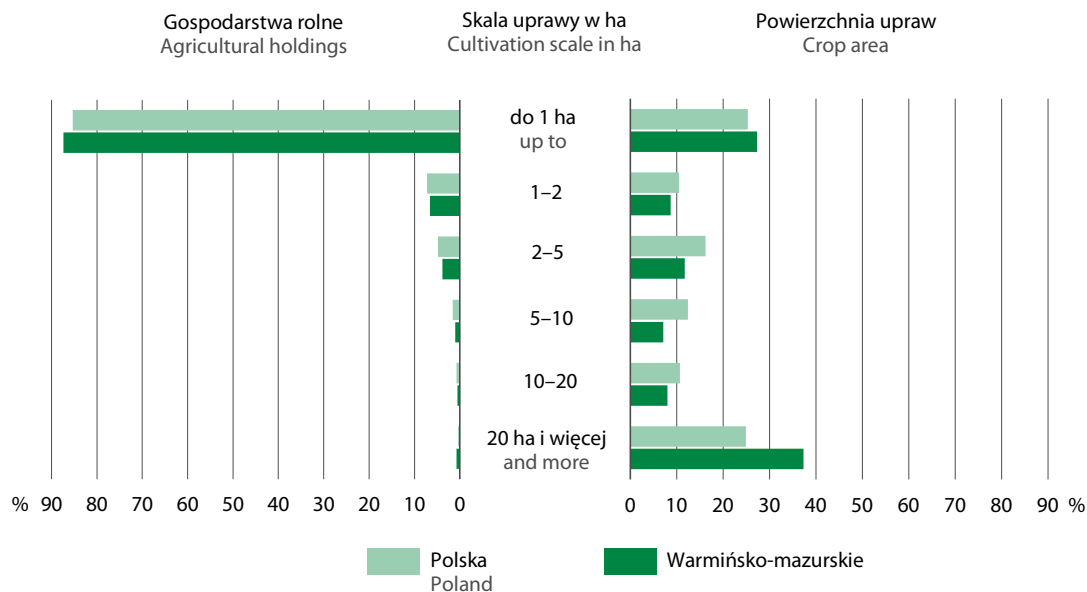
Ziemniaki

Potatoes

Ziemniaki uprawiano na powierzchni 5,8 tys. ha. Powierzchnia ich uprawy zmniejszyła się w okresie międzypisowym o 4,7 tys. ha (o 44,8%). Skutkowało to spadkiem udziału tej uprawy w ogólnej powierzchni zasiewów o 1,0 p. proc. Województwo warmińsko-mazurskie charakteryzowało się najmniejszym udziałem powierzchni uprawy ziemniaków w ogólnej powierzchni zasiewów. Udział województwa w krajowej powierzchni uprawy ziemniaków zmniejszył się z 2,8% w 2010 r. do 2,5% w 2020 r. Ziemniaki uprawiano w 6,3 tys. gospodarstw rolnych (2,4% producentów ziemniaków w Polsce).

Wśród producentów ziemniaków w województwie dominowały gospodarstwa, w których ziemniaki zajmowały areal poniżej 1 ha (87,4% wszystkich gospodarstw zajmujących się ich produkcją). Uprawy ziemniaków najmniejszych producentów zajmowały 27,3% powierzchni upraw ziemniaków w województwie. Większą powierzchnię (37,3%) zajęły uprawy gospodarstw o największej skali uprawy – 20 ha i więcej.

Wykres 11. Struktura gospodarstw i powierzchni ziemniaków według skali uprawy w 2020 r.
 Chart 11. Structure of agricultural holdings and potato area by cultivation scale in 2020

Koncentrację uprawy ziemniaków zaobserwowano w tych gospodarstwach, które realizowały dostawy do sieci handlowych i zakładów przemysłu ziemniaczanego. Pozostały praktycznie tylko ziemniaki konsumpcyjne. Postępująca zmiana sposobu żywienia zwierząt gospodarskich zredukowała znaczenie paszowe ziemniaków. Średnia powierzchnia uprawy ziemniaków w gospodarstwie zajmującym się ich uprawą w województwie była zbliżona do ogólnopolskiej i wyniosła 0,9 ha.

Rośliny przemysłowe Industrial crops

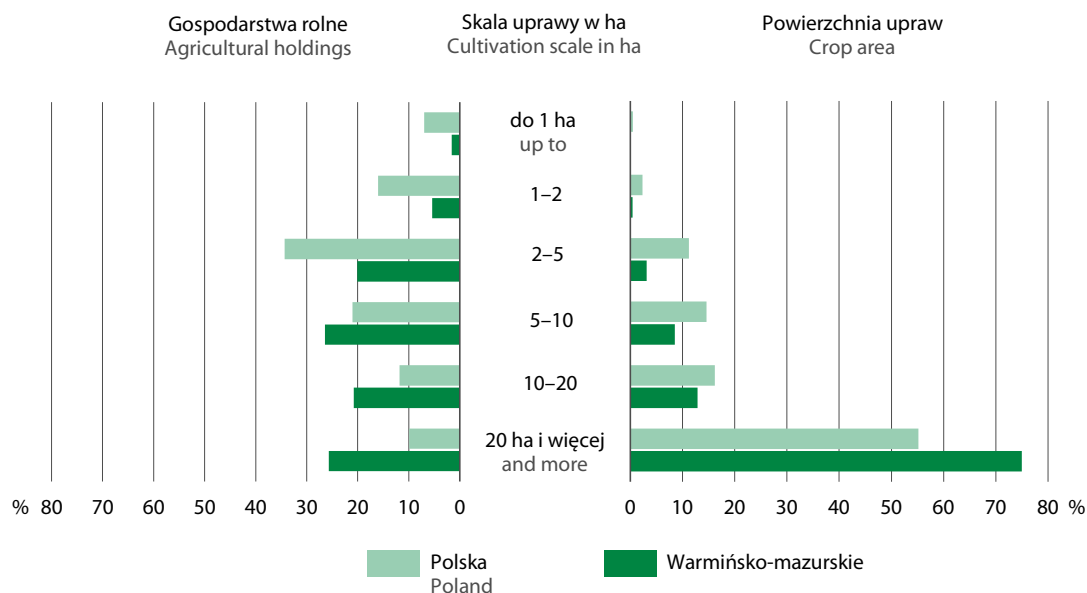
Powierzchnia uprawy roślin z grupy przemysłowych wyniosła 94,0 tys. ha, co stanowiło 13,7% ogólnej powierzchni zasiewów na gruntach ornych w województwie. Udział województwa w krajowej powierzchni ich uprawy wyniósł 7,3%. Największy udział roślin przemysłowych w strukturze zasiewów odnotowano w powiatach: bartoszyckim (22,0%) i kętrzyńskim (20,3%). Uprawy roślin przemysłowych wystąpiły w 4,3 tys. gospodarstw rolnych, tj. w 10,1% ogółu gospodarstw i w 14,2% posiadających zasiewy na gruntach ornych (3,1% producentów roślin przemysłowych w Polsce).

Grupa roślin przemysłowych obejmuje buraki cukrowe, rzepak i rzepik, len (łącznie z lnem oleistym), słonecznik na ziarno, konopie, tytoń, chmiel, cykorię oraz inne oleiste (mak, gorczyca, soja itp.). W warmińsko-mazurskim największe znaczenie miała uprawa rzepaku i rzepiku oraz buraków cukrowych. W grupie roślin przemysłowych 86,0 tys. ha zajmowała powierzchnia uprawy **rzepaku i rzepiku**. Stanowiło to 91,5% powierzchni uprawy wszystkich roślin przemysłowych w województwie. W porównaniu z 2010 r. powierzchnia tych upraw zwiększyła się o 17,0 tys. ha (o 24,7%). Udział powierzchni uprawy tych gatunków roślin wynikała ze zwiększonego zapotrzebowania surowcowego przemysłu olejarskiego, w tym rozwoju rynku biopaliw. Doceniono je także jako komponent do produkcji pasz rzepakowych, stanowiących cenne źródło białka i energii dla zwierząt gospodarskich. Rzekpak stał się także ważnym elementem płodozmianu poprawiającym strukturę gleb. Udział województwa w krajowej powierzchni uprawy rzepaku i rzepiku zwiększył się z 7,3% w 2010 r. do 8,8% w 2020 r. Uprawę rzepaku i rzepiku prowadzono w 4,0 tys. gospodarstw rolnych, tj. w 9,3% gospodarstw (3,9% producentów rzepaku i rzepiku w Polsce).

Wśród producentów rzepaku i rzepiku w województwie dominowały gospodarstwa, w których powierzchnia uprawy wyniosła 5–10 ha (26,4% wszystkich gospodarstw zajmujących się ich produkcją). Ich uprawy zajmowały jedynie 8,5% powierzchni uprawy rzepaku i rzepiku w województwie. 3/4 powierzchni upraw rzepaku i rzepiku skoncentrowane było w gospodarstwach rolnych nakierowanych na dużą skalę upraw (20 ha i więcej). Średnia powierzchnia zasiewów rzepaku i rzepiku w gospodarstwie zajmującym się ich uprawą wyniosła w województwie 21,6 ha – ponad dwukrotnie więcej niż w kraju (9,7 ha).

Wykres 12. Struktura gospodarstw i powierzchni rzepaku i rzepiku według skali uprawy w 2020 r.
Chart 12. Structure of agricultural holdings and area of rape and turnip rape by scale of cultivation in 2020

Powierzchnia uprawy **buraków cukrowych** wyniosła 4,2 tys. ha, co stanowiło 4,5% powierzchni upraw roślin przemysłowych w województwie. Powierzchnia tej uprawy zwiększyła się o 0,9 tys. ha (o 25,3%) w porównaniu z 2010 r. Jej udział w ogólnej powierzchni zasiewów pozostał na tym samym poziomie (0,6%). Udział województwa w krajowej powierzchni uprawy buraków cukrowych zwiększył się nieznacznie z 1,6% w 2010 r. do 1,7% w 2020 r.

Uprawę buraków cukrowych w województwie prowadzono tylko w 0,2 tys. gospodarstwach rolnych, tj. w 0,6% gospodarstw posiadających zasiewy na gruntach ornych (0,6% producentów buraków cukrowych w Polsce). Uprawą tej rośliny zajmowały się głównie gospodarstwa większe obszarowo, zlokalizowane w rejonach zbliżonych do zakładów przemysłu cukrowniczego. Do specjalistycznych gospodarstw grupy obszarowej 100 ha i więcej użytków rolnych należało 78,3% powierzchni uprawy. Średnia powierzchnia zasiewów buraków cukrowych w gospodarstwie zajmującym się ich uprawą wyniosła w województwie 25,1 ha – ponad trzykrotnie więcej niż w kraju (8,2 ha).

Rośliny pastewne

Fodder crops

Łączna powierzchnia uprawy roślin pastewnych, do których zaliczono okopowe pastewne i rośliny uprawiane na zielonkę, wyniosła 129,1 tys. ha, co stanowiło 18,8% powierzchni zasiewów na gruntach ornych w województwie. Uprawy te stanowiły uzupełnienie pasz (pozyskiwanych z trwałych użytków zielonych) dla zwierząt przeżuwających. Największy ich udział w strukturze zasiewów odnotowano w powiatach gołdapskim (57,6%) i szczycieńskim (52,2%). Rośliny pastewne uprawiano w 11,9 tys. gospodarstw rolnych, tj. w 39,1% gospodarstw posiadających zasiewy na gruntach ornych (5,4% producentów roślin pastewnych w Polsce). Średnia powierzchnia zasiewów roślin pastewnych w gospodarstwie zajmującym się ich uprawą wyniosła w województwie 10,9 ha – ponad dwa razy tyle co w kraju (w Polsce 5,3 ha).

Spośród roślin pastewnych w województwie najczęściej uprawiano:

- motylkowe pastewne na zielonkę – w prawie 1/3 gospodarstw uprawiających rośliny pastewne, przy czym powierzchnia ich uprawy wyniosła 51,5 tys. ha (39,9% powierzchni uprawy roślin pastewnych) i była niemal trzykrotnie większa niż w 2010 r. Stanowiło to 23,3% krajowej powierzchni ich uprawy i lokowało rolników z województwa na pierwszym miejscu w kraju. Średnia powierzchnia zasiewu w gospodarstwie zajmującym się tą uprawą wyniosła 13,3 ha (w Polsce 4,8 ha);
- kukurydzę na zielonkę – w ponad połowie gospodarstw uprawiających rośliny pastewne, a powierzchnia tej uprawy wyniosła 40,7 tys. ha (31,5% powierzchni uprawy roślin pastewnych). Powierzchnia ta była dwukrotnie większa niż w 2010 r. Średnia powierzchnia zasiewu w gospodarstwie zajmującym się tą uprawą wyniosła 6,4 ha (w Polsce 4,9 ha);
- trawy polowe na zielonkę – w ponad 1/4 gospodarstw uprawiających rośliny pastewne, a powierzchnia ich uprawy wyniosła 27,6 tys. ha (21,4% powierzchni uprawy roślin pastewnych) i była ponad dwukrotnie większa niż w 2010 r. Średnia powierzchnia zasiewu w gospodarstwie zajmującym się tą uprawą wyniosła 8,8 ha (w Polsce 4,1 ha).

Rozdział 4

Chapter 4

Zwierzęta gospodarskie

Livestock

Na podstawie wyników PSR 2020 zaobserwowano zmiany, które zaszły w hodowli zwierząt gospodarskich od poprzedniego spisu rolnego – odnotowano wzrost pogłowia bydła o 11,5%, w tym krów o 5,3%. Dodatkowo odsetek krów utrzymywanych w gospodarstwie wyłącznie lub głównie do produkcji cieląt rzeźnych zwiększył się, co wskazuje na rozwój hodowli bydła opasowego.

W okresie dziesięciolecia 2010–2020 pogłowie świń zmniejszyło się o 6,8%, w tym loch aż o 38,6%. Zmiany w produkcji świń wskazują na specjalizację gospodarstw w kierunku intensywnego tuczu zwierząt pochodzących z zakupu, głównie z importu i znaczne ograniczenie stada podstawowego.

Bardzo wysoki wzrost pogłowia drobiu (o 28,3%) stymulowany był rozwojem sprzedaży drobiu na rynkach zagranicznych.

Zwierzęta gospodarskie posiadało w dniu 1 czerwca 2020 r. 19,8 tys. gospodarstw rolnych w województwie (46,4% gospodarstw; w Polsce 44,2%). W porównaniu z 2010 r. liczba ta zmniejszyła się o 1/4. Warmińsko-mazurskie wyróżniało się znaczną liczbą hodowanych sztuk bydła (stanowiły 7,7% krajowego pogłowia bydła), natomiast znacznie mniejszą hodowlą drobiu (rolnicy posiadali 4,3% krajowego pogłowia drobiu). Mniejsze znaczenie miała także hodowla świń (w województwie znajdowało się 5,6% krajowego pogłowia świń) oraz owiec (5,2% krajowego pogłowia owiec).

Tablica 4. Zwierzęta gospodarskie w 2020 r.
Table 4. Livestock in 2020

Wyszczególnienie Specification	Ogółem Total			W tym gospodarstwa indywidualne Of which private farms		
	zwierzęta w tys. szt. livestock in thousand heads	liczba gospodarstw w tys. number of holdings in thousands	średnia liczba zwierząt w gospodar- stwie w szt. average number of livestock in holding in heads	zwierzęta w tys. szt. livestock in thousand heads	liczba gospodarstw w tys. number of holdings in thousands	średnia liczba zwierząt w gospodar- stwie w szt. average number of livestock in holding in heads
Bydło Cattle	485,0	13,5	36	464,1	13,4	35
w tym krowy of which cows	218,6	11,4	19	209,3	11,3	18
mleczne dairy	177,5	8,7	20	171,9	8,6	20
pozostałe others	41,1	3,2	13	37,3	3,1	12

Tablica 4. Zwierzęta gospodarskie w 2020 r. (dok.)
Table 4. Livestock in 2020 (cont.)

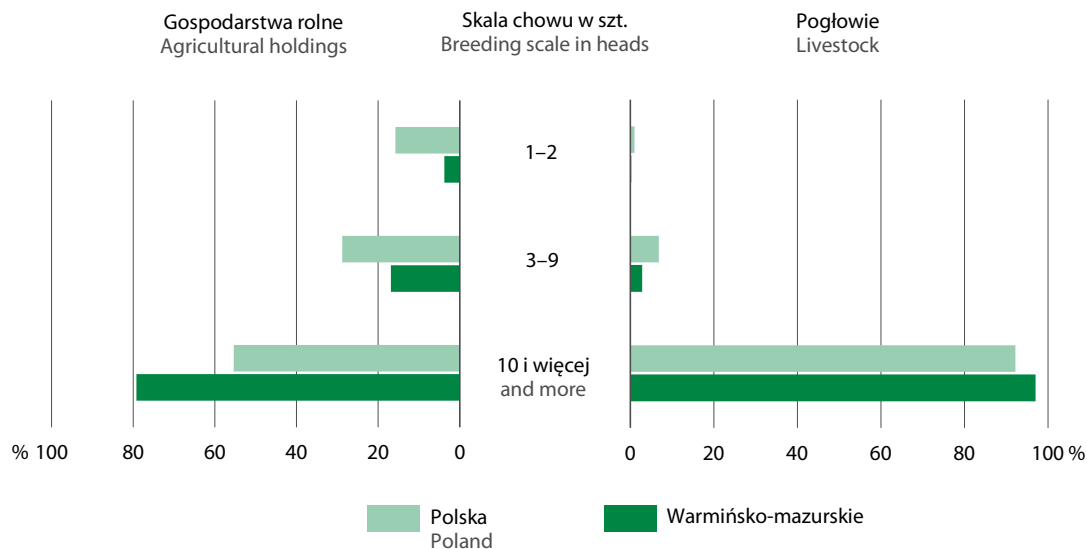
Wyszczególnienie Specification	Ogółem Total			W tym gospodarstwa indywidualne Of which private farms		
	zwierzęta w tys. szt. livestock in thousand heads	liczba gospodarstw w tys. number of holdings in thousands	średnia liczba zwierząt w gospodar- stwie w szt. average number of livestock in holding in heads	zwierzęta w tys. szt. livestock in thousand heads	liczba gospodarstw w tys. number of holdings in thousands	średnia liczba zwierząt w gospodar- stwie w szt. average number of livestock in holding in heads
Świnie Pigs	624,4	2,0	313	545,5	2,0	276
w tym lochy of which sows	42,8	1,6	27	31,6	1,6	20
Owce Sheep	15,6	0,3	47	15,0	0,3	48
Drób ogółem Total poultry	9 620,4	8,4	1 150	8 772,1	8,3	1 051
w tym of which						
drób kurzy chicken poultry	4 853,4	8,0	608	4 625,0	8,0	580
kury nioski laying hens	564,0	7,8	72	563,4	7,8	72
brojlery kurze broilers	4 289,4	1,6	2 748	4 061,6	1,6	2 610
indyki turkeys	4 265,5	0,4	10 558	3 656,0	0,4	9 303
gęsi geese	435,2	0,9	506	424,9	0,9	496

Bydło Cattle

Pogłowie bydła liczyło 485,0 tys. sztuk, w tym 45,1% stanowiły krowy. W porównaniu z wynikami poprzedniego spisu rolnego pogłowie bydła zwiększyło się o 50,0 tys. sztuk (o 11,5%), w tym krów o 11,0 tys. sztuk (o 5,3%). Nieznacznie wzrósł udział województwa w krajowym pogłowie bydła.

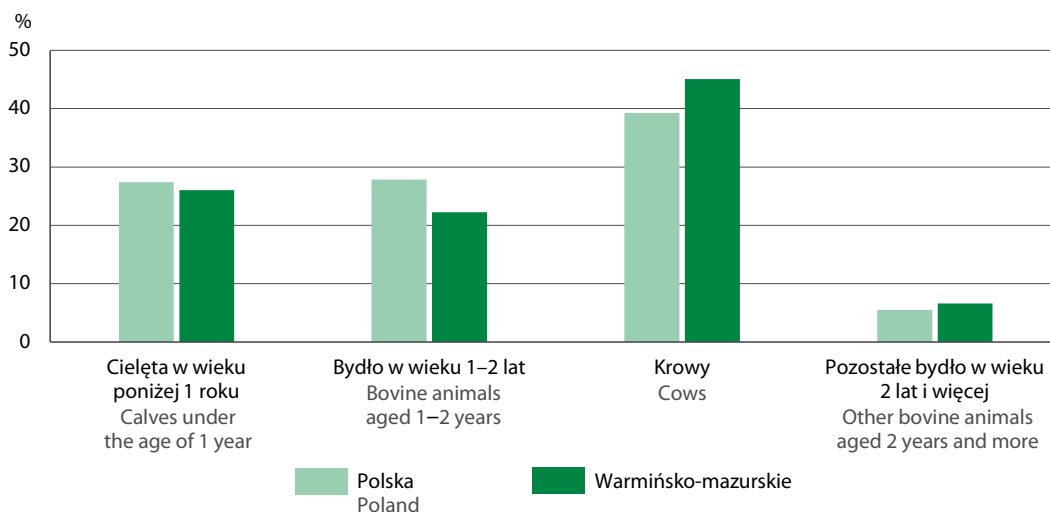
Chów bydła prowadzono w 31,7% gospodarstw rolnych. W warmińsko-mazurskim działalność prowadziło 4,9% krajowych hodowców bydła. W województwie przeważały gospodarstwa o skali chowu 10 sztuk i więcej (utrzymywano w nich 97,0% wojewódzkiego pogłowie bydła). W grupie tej najwięcej bydła posiadały gospodarstwa o powierzchni 30–50 ha oraz 50–100 ha użytków rolnych. W województwie na jedno gospodarstwo rolne prowadzące chów bydła przypadało średnio 36 sztuk. W Polsce wartość ta była mniejsza (23 sztuki).

Wykres 13. Struktura gospodarstw i pogłowia bydła według skali chowu w 2020 r.
Chart 13. Structure of agricultural holdings and the cattle stock by the breeding scale in 2020

Udział krów w strukturze pogłowia bydła wyniósł 45,1% (w kraju 39,3%). Krowy w 81,2% utrzymywano wyłącznie lub głównie do produkcji mleka przeznaczonego do konsumpcji lub przetworzenia na spożywcze produkty mleczne. Pogłowia krów pozostałych, utrzymywanych wyłącznie lub głównie do produkcji cieląt rzeźnych, których mleko wykorzystywane było do odchowu cieląt lub na pasze dla innych zwierząt gospodarskich, liczyło w województwie 41,1 tys. sztuk.

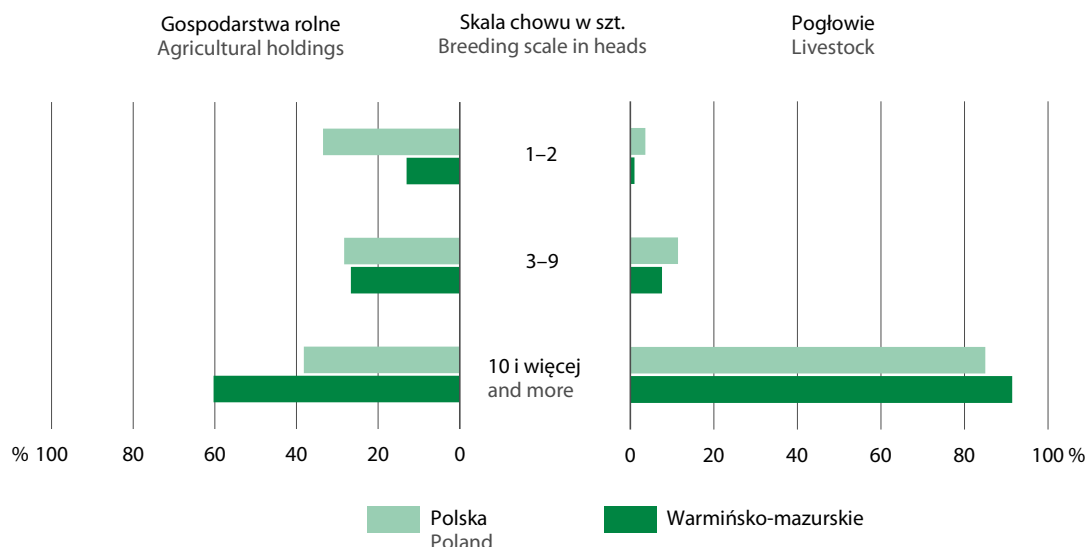
Wykres 14. Struktura stada bydła w 2020 r.
Chart 14. Structure of the cattle herd in 2020

W okresie od poprzedniego spisu rolnego nastąpiły zmiany wskazujące na rozwój hodowli bydła opasowego i specjalizację w produkcji bydła mlecznego. Udział krów pozostałych, utrzymywanych w gospodarstwie wyłącznie lub głównie do produkcji cieląt rzeźnych w ogólnym поголівiu krów zwiększył się o 10,4 p. proc. do 18,8% w 2020 r. Zwiększył się odsetek cieląt w wieku poniżej 1 roku (o 1,0 p. proc.) i młodego bydła w wieku 1–2 lat (o 2,4 p. proc.), natomiast zmniejszył się odsetek bydła powyżej 2 lat. Pоголівie krów mlecznych utrzymywanych w specjalistycznych gospodarstwach rolnych zmniejszyło się o 12,7 tys. sztuk (o 6,7%).

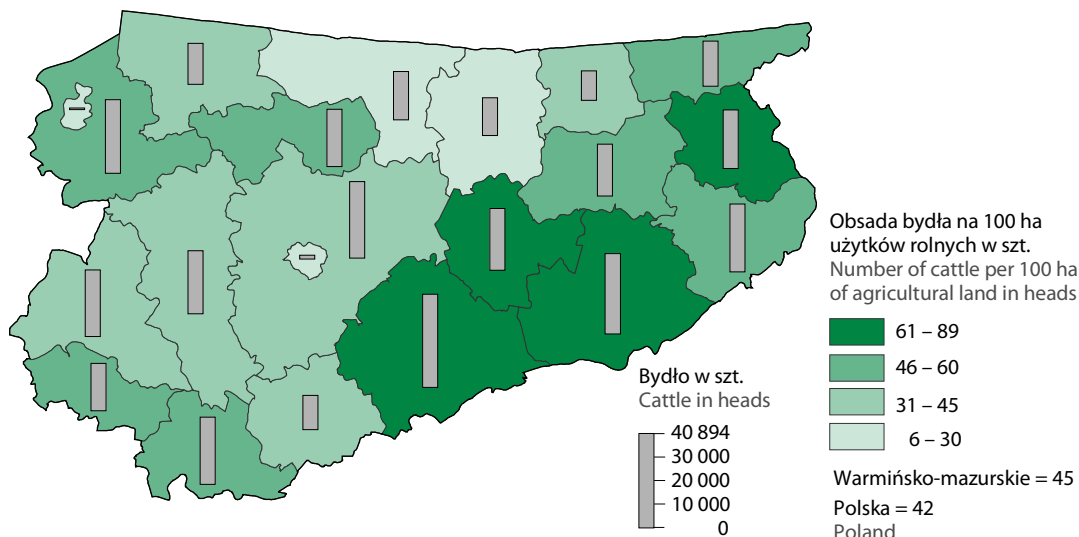
Chowem krów zajmowało się 26,7% gospodarstw rolnych. W warmińsko-mazurskim działalność prowadziło 5,8% krajowych hodowców bydła. W gospodarstwach o największej skali chowu (10 sztuk i więcej) znajdowało się 91,4% wojewódzkiego поголівia krów. W grupie tej niemal 1/4 krów posiadały gospodarstwa o powierzchni 50–100 ha użytków rolnych. Stada krów w województwie były większe niż w kraju – na gospodarstwo rolne prowadzące chów krów przypadało średnio 19 sztuk (w kraju 13).

Wykres 15. Struktura gospodarstw i поголівia krów według skali chowu w 2020 r.
Chart 15. Structure of agricultural holdings and the cow stock by the breeding scale in 2020

Średnia obsada bydła na 100 ha użytków rolnych wyniosła 45 sztuk (w Polsce 42 sztuki) i była większa o 2 sztuki od notowanej w 2010 r. Największą obsadę bydła odnotowano w powiecie piskim (89 sztuk na 100 ha użytków rolnych) i szczycieńskim (73 sztuki). W powiatach tych znajdowało się 15,7% wojewódzkiego поголівia bydła.

Mapa 4. Obsada bydła na 100 ha użytków rolnych w 2020 r.
Map 4. Number of cattle per 100 ha of agricultural land in 2020

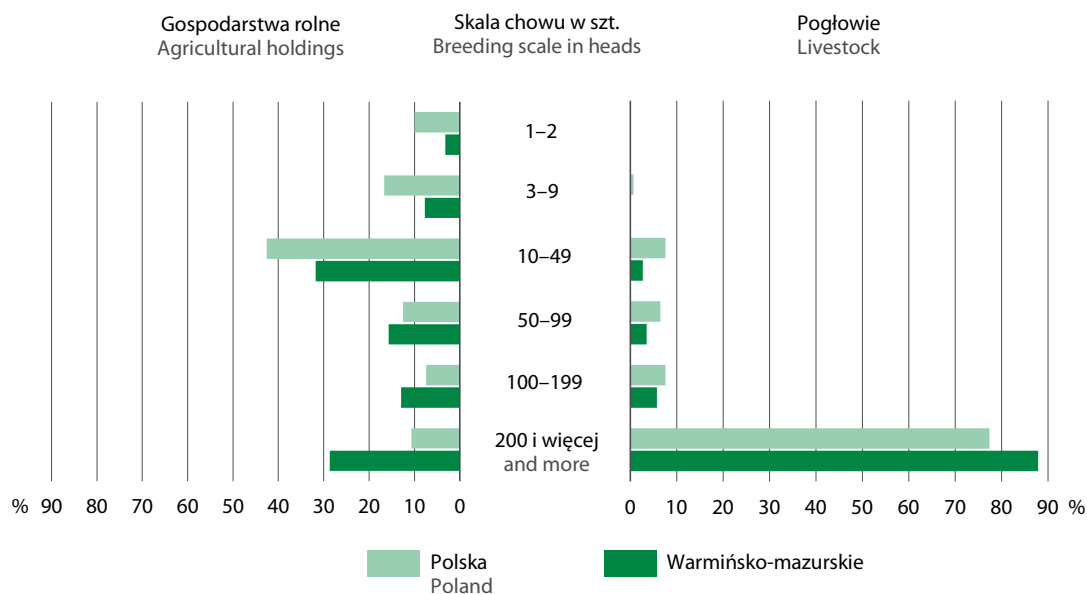
Świnie

Pigs

Pogłowie świń w gospodarstwach rolnych w województwie liczyło 624,4 tys. sztuk, w tym 6,9% stanowiły lochy. W okresie dziesięciolecia 2010–2020 pogłowie świń zmniejszyło się o 45,7 tys. sztuk (o 6,8%), w tym loch o 26,9 tys. sztuk (aż o 38,6%). Spadek pogłowia świń wynikał głównie z niestabilnej sytuacji na rynku trzody chlewnej, niskiej opłacalności tuczu i występowania ognisk afrykańskiego pomoru świń (ASF). Na redukcję pogłowia loch wpływała przede wszystkim popularyzacja systemu nakładczego w chowie świń. Redukcję pogłowia świń zaobserwowano w całej Polsce, natomiast udział województwa w krajowym pogłowiu świń zwiększył się o 1,2 p. proc. (do 5,6% w 2020 r.). Chowem świń zajmowało się tylko 2,0 tys. gospodarstw rolnych (4,7% ogółu gospodarstw), które stanowiły 2,3% hodowców świń w Polsce.

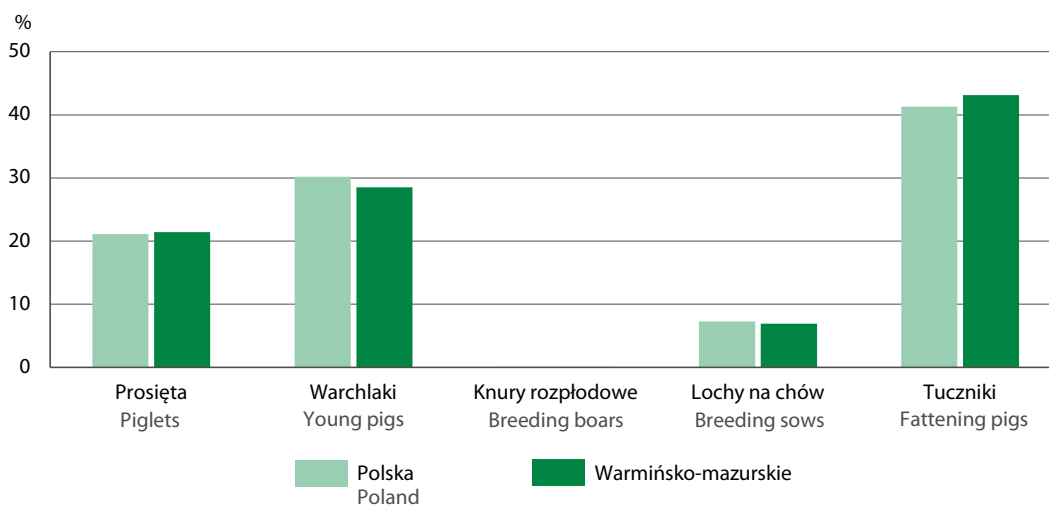
W warmińsko-mazurskim co trzecie gospodarstwo posiadające świnie utrzymywało 10–49 sztuk. Co czwarty hodowca utrzymywał stado liczące 200 sztuk i więcej. W tych największych hodowlach skupione było prawie 90% wojewódzkiego pogłowia świń. W grupie tej najwięcej świń posiadały gospodarstwa o powierzchni 100 ha i więcej użytków rolnych. Stada świń w województwie były ponad dwukrotnie większe niż średnio w kraju – na gospodarstwo rolne prowadzące chów świń przypadało średnio 313 sztuk (w Polsce 131).

Wykres 16. Struktura gospodarstw i pogłowia świń według skali chowu w 2020 r.
 Chart 16. Structure of agricultural holdings and the pig stock by the breeding scale in 2020

Lochy na chów utrzymywano w 1,6 tys. gospodarstw rolnych (w 3,7% ogółu gospodarstw). Udział gospodarstw utrzymujących lochy w ogólnej liczbie gospodarstw prowadzących chów i hodowlę świń wyniósł 78,5%. Udział loch na chów w strukturze stada świń wyniósł 6,9% (w Polsce 7,3%) i był mniejszy niż w 2010 r. o 3,5 p. proc.

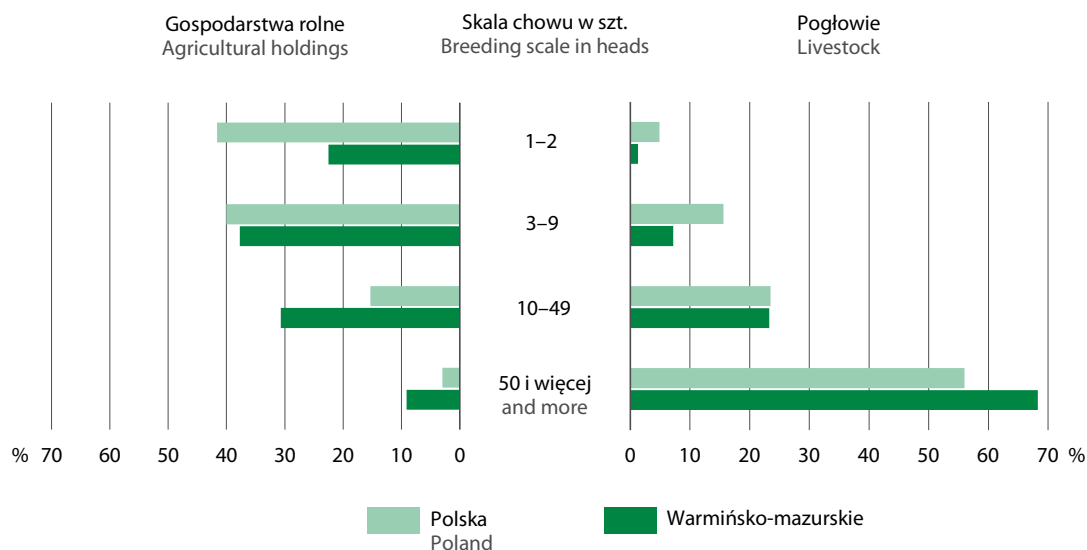
Wykres 17. Struktura stada świń w 2020 r.
 Chart 17. Structure of the pig herd in 2020

W województwie warmińsko-mazurskim przeważały gospodarstwa posiadające 3–9 sztuk (37,7% wszystkich gospodarstw posiadających lochy). Wśród tych hodowców najliczniejszą grupę reprezentowały gospodarstwa o powierzchni 10–15 ha użytków rolnych. W gospodarstwach o skali chowu 50 sztuk i więcej znajdowało się 68,3% wojewódzkiego pogłowia loch. W grupie tej najczęściej loch utrzymywały gospodarstwa o powierzchni 100 ha i więcej użytków rolnych. Na gospodarstwo rolne posiadające lochy na chów przypadało średnio w województwie 27 sztuk – ponad dwukrotnie więcej niż w kraju (13 sztuk).

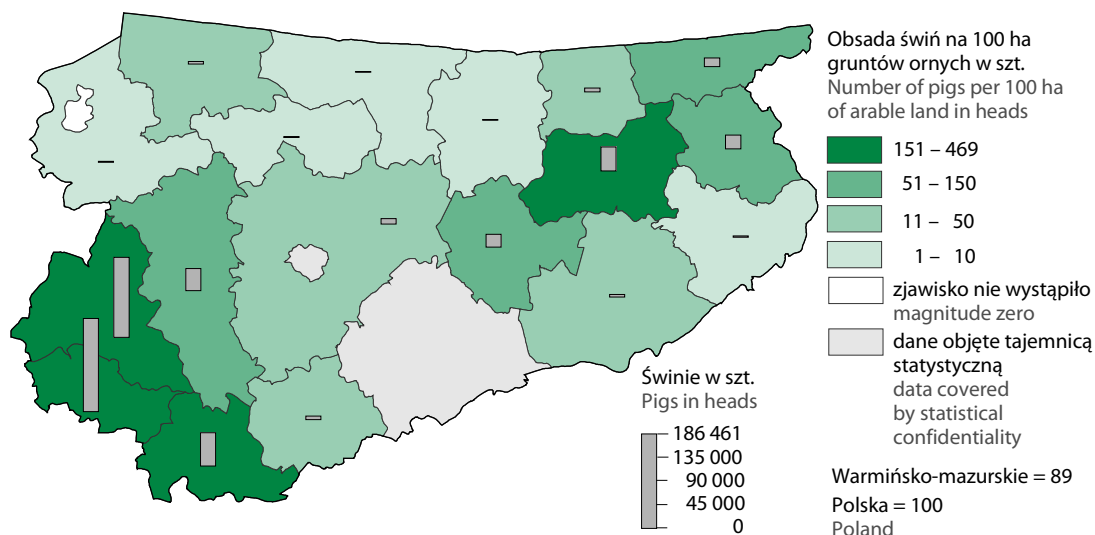
Wykres 18. Struktura gospodarstw i pogłowia loch według skali chowu w 2020 r.
Chart 18. Structure of agricultural holdings and the sow stock by the breeding scale in 2020

Zmiany w produkcji świń wskazują na specjalizację gospodarstw w kierunku intensywnego tuczu zwierząt pochodzących z zakupu, głównie z importu i znaczne ograniczenie stada podstawowego. Dotychczasowa hodowla prosiąt, doskonalenie ras w cyklu zamkniętym, zostało mocno ograniczone.

Średnia obsada świń na 100 ha użytków rolnych w 2020 r. wyniosła 58 sztuk i była o 17 sztuk mniejsza niż w kraju oraz o 9 sztuk mniejsza od notowanej w 2010 r. Obsada na 100 ha gruntów ornych, stanowiących potencjalne zaplecze paszowe dla świń, wyniosła w województwie 89 sztuk (w Polsce 100 sztuk). Największą obsadą świń charakteryzowały się powiaty: nowomiejski (469 sztuk) i iławski (303 sztuki). W powiatach tych znajdowało się 55,5% wojewódzkiego pogłowia świń.

Mapa 5. Obsada świń na 100 ha gruntów ornych w 2020 r.
Map 5. Number of pigs per 100 ha of arable land in 2020

Owce Sheep

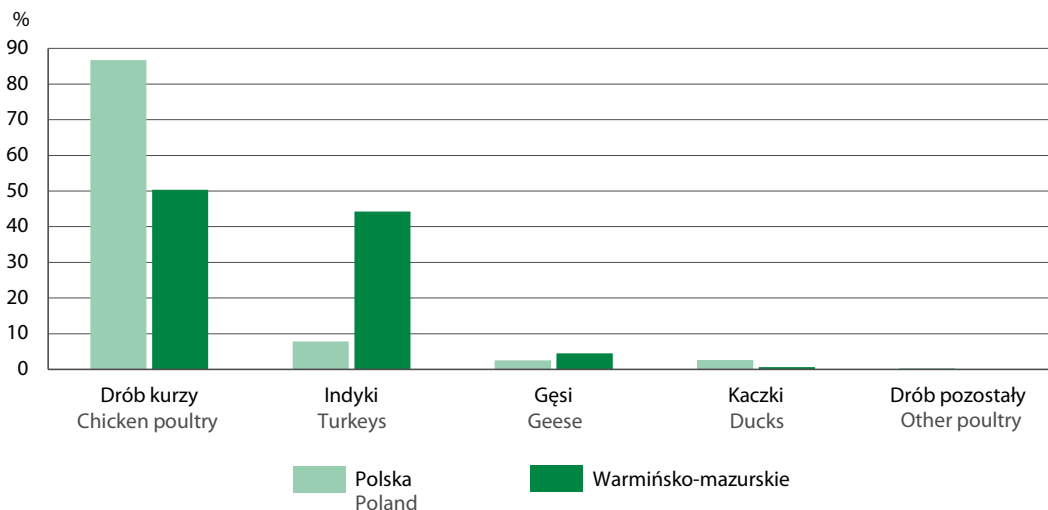
W województwie warmińsko-mazurskim w 2020 r. chowem owiec zajmowało się zaledwie 0,3 tys. gospodarstw rolnych (0,8% gospodarstw). Mimo to udział województwa w krajowym pogłowie owiec wyniósł 5,2% i w porównaniu z 2010 r. zwiększył się o 1,1 p. proc. Hodowcy posiadali 15,6 tys. owiec – o 45,3% więcej niż zanotowano w poprzednim spisie. Na gospodarstwo rolne posiadające owce przypadało średnio 47 sztuk (w kraju 31).

Drób Poultry

Pogłowie drobiu w województwie przekroczyło 9,6 mln sztuk. W porównaniu z wynikami spisu rolnego przeprowadzonego w 2010 r. odnotowano bardzo wysoki wzrost, przekraczający 2,1 mln sztuk (o 28,3%, natomiast w kraju jeszcze wyższy – o 29,6%). O ponad połowę (60,2%) zwiększyło się pogłowie drobiu kurzego, w mniejszym stopniu gęsi i indyków. Zwiększenie liczebności stad u hodowców drobiu stymulowane było systematycznym rozwojem sprzedaży drobiu na rynkach zagranicznych. Polska znalazła się na pozycji lidera w produkcji żywca drobiowego w Unii Europejskiej i była w światowej czołówce eksporterów mięsa drobiowego.

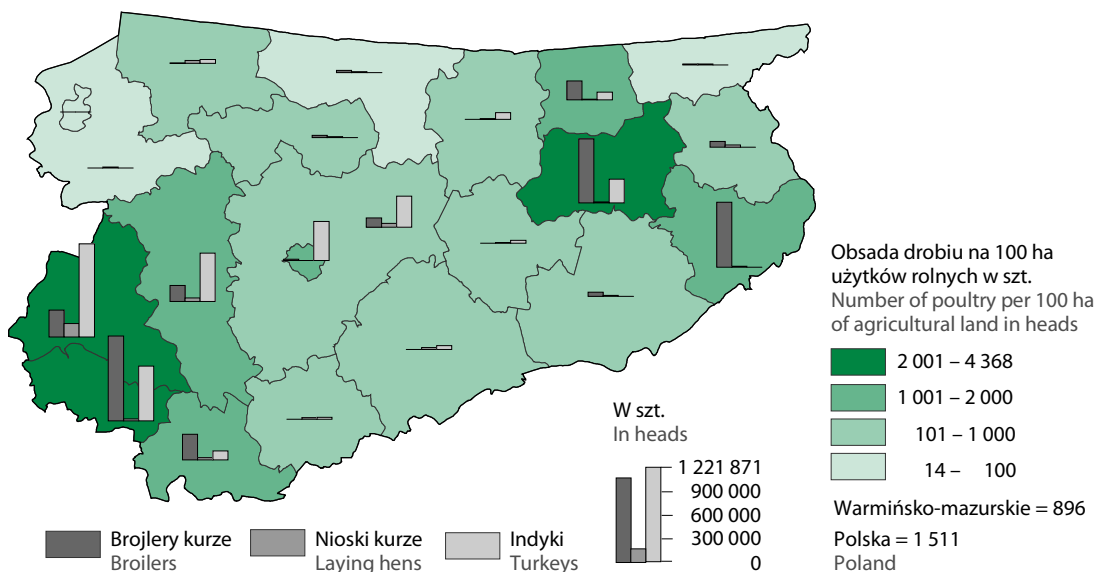
Udział województwa w krajowym pogłowie utrzymał się na poziomie 4,3%. Chów drobiu prowadzony był w 8,4 tys. gospodarstw rolnych (w 19,6% gospodarstw). Gatunkiem przeważającym w strukturze pogłowia drobiu był drób kurzy (50,4%), a na drugim miejscu znalazły się indyki (44,3%). W kraju przewaga drobiu kurzego w strukturze gatunkowej była większa niż w województwie, natomiast indyki stanowiły kilkakrotnie mniejszą grupę, co wskazuje na duże znaczenie wojewódzkiej hodowli indyków.

Wykres 19. Struktura gatunkowa pogłowia drobiu w 2020 r.
Chart 19. Species structure of the poultry stock in 2020

Średnia obsada drobiu na 100 ha użytków rolnych w 2020 r. wyniosła 896 sztuk (w Polsce 1 511) i była większa o 147 sztuk od notowanej w 2010 r. Największą obsadą drobiu charakteryzowały się powiaty: nowomiejski (4 368 sztuk na 100 ha użytków rolnych), iławski (2 806 sztuk) i giżycki (2 352 sztuki). W powiatach tych znajdowała się ponad połowa wojewódzkiego pogłowia drobiu.

Mapa 6. Obsada drobiu na 100 ha użytków rolnych w 2020 r.
Map 6. Number of poultry per 100 ha of agricultural land in 2020

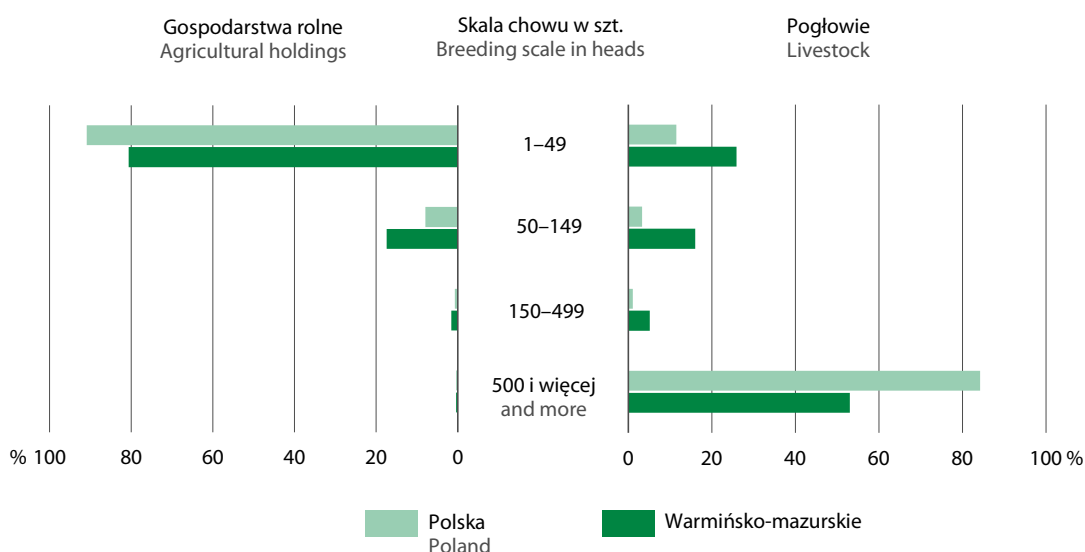
Pogłowie **drobiu kurzego** w województwie warmińsko-mazurskim liczyło 4,9 mln sztuk. Chów tego gatunku prowadzono w 8,0 tys. gospodarstw rolnych (18,7% ogółu gospodarstw). Niemal każde gospodarstwo posiadające drób, zajmowało się hodowlą drobiu kurzego (95,4%).

Chów **kur niosek** prowadzono w 7,8 tys. gospodarstw rolnych, tj. u 98,0% hodowców drobiu kurzego. Pogłowie kur niosek w województwie warmińsko-mazurskim liczyło 0,6 mln sztuk, co stanowiło 1,0% ich krajowego stanu.

Fermowy chów kur niosek, tj. 500 sztuk i więcej, prowadziło zaledwie 0,4% hodowców, utrzymując 50,3% ich wojewódzkiego pogłowia. Chów na małą skalę (1–49 sztuk) prowadziło ponad 80% gospodarstw rolnych. Na gospodarstwo rolne prowadzące chów kur niosek przypadały średnio 72 sztuki – ponad połowę mniej niż w kraju (156).

Wykres 20. Struktura gospodarstw i pogłowia kur niosek według skali chowu w 2020 r.

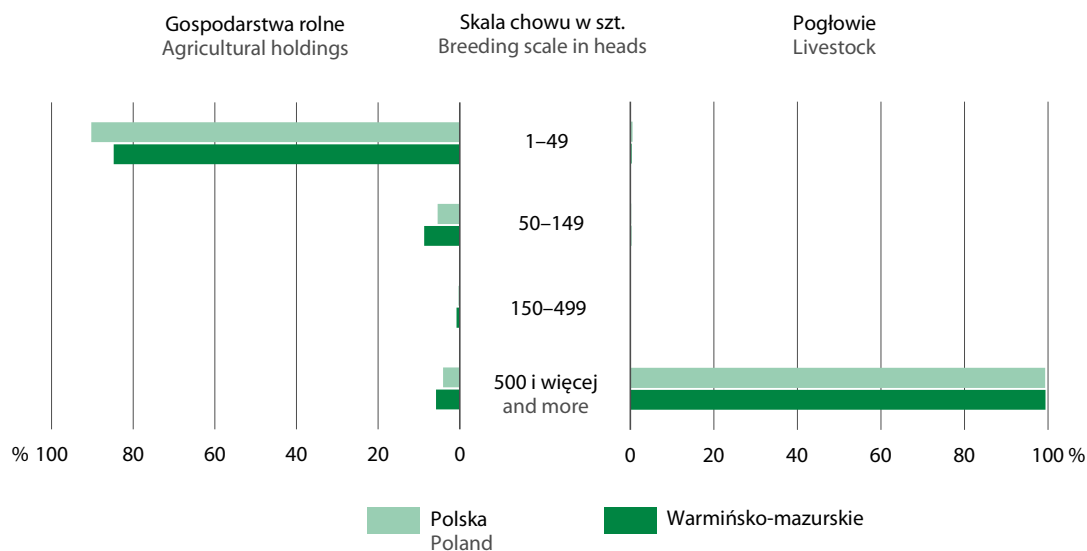
Chart 20. Structure of agricultural holdings and the laying hen stock by the breeding scale in 2020

Chów **brojlerów kurzych** prowadzono w 1,6 tys. gospodarstw rolnych, tj. u 19,6% hodowców drobiu kurzego. Pogłowie brojlerów kurzych liczyło w warmińsko-mazurskim 4,3 mln sztuk, co stanowiło 3,1% ich krajowego stanu.

Fermowy chów brojlerów kurzych, tj. 500 sztuk i więcej, prowadziło 5,8% hodowców, utrzymując niemal całe wojewódzkie pogłowie (99,4%). Na gospodarstwo rolne prowadzące fermowy chów brojlerów kurzych przypadało średnio w województwie 47,4 tys. sztuk (w Polsce 48,0 tys.). Podobnie jak w przypadku hodowli kur niosek, chów brojlerów kurzych na małą skalę (1–49 sztuk) prowadziło ponad 80% gospodarstw rolnych.

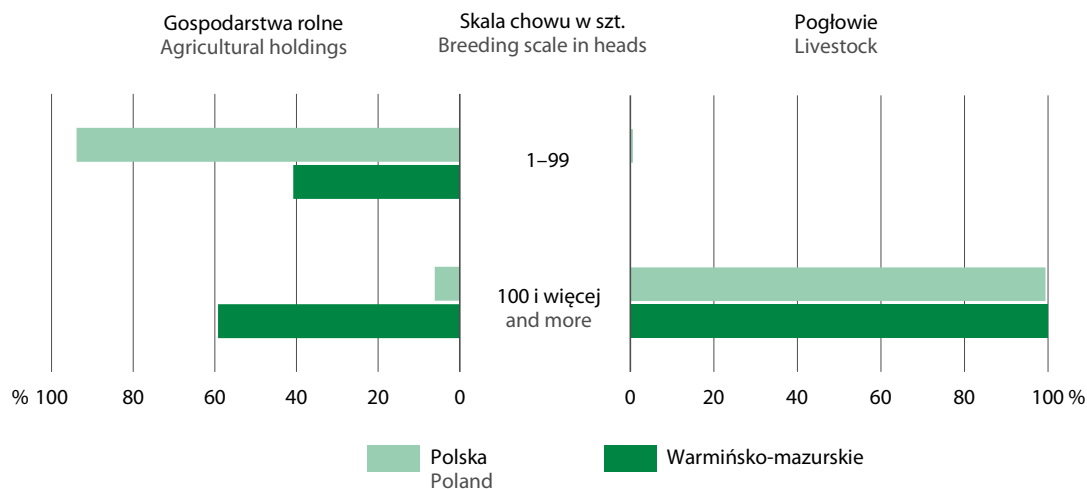
Wykres 21. Struktura gospodarstw i pogłowia brojlerów kurzych według skali chowu w 2020 r.
Chart 21. Structure of agricultural holdings and the broiler stock by the breeding scale in 2020

Hodowcy drobiu z województwa warmińsko-mazurskiego byli znaczącym w kraju producentem indyków. W 2020 r. utrzymywali 4,3 mln sztuk, co stanowiło 24,2% krajowego pogłowia indyków. Chów indyków prowadzono w 0,4 tys. gospodarstw rolnych (0,9% gospodarstw).

Fermowy chów indyków, tj. 100 sztuk i więcej, prowadziło 59,2% hodowców, utrzymując niemal całe wojewódzkie pogłowia tego gatunku. Na gospodarstwo rolne prowadzące fermowy chów indyków przypadało średnio w województwie 17,8 tys. sztuk (w Polsce 21,4 tys.).

Wykres 22. Struktura gospodarstw i pogłowia indyków według skali chowu w 2020 r.
Chart 22. Structure of agricultural holdings and the turkeys stock by the breeding scale in 2020

Rozdział 5

Chapter 5

Ciągniki, maszyny i urządzenia rolnicze

Tractors, machines and agricultural equipment

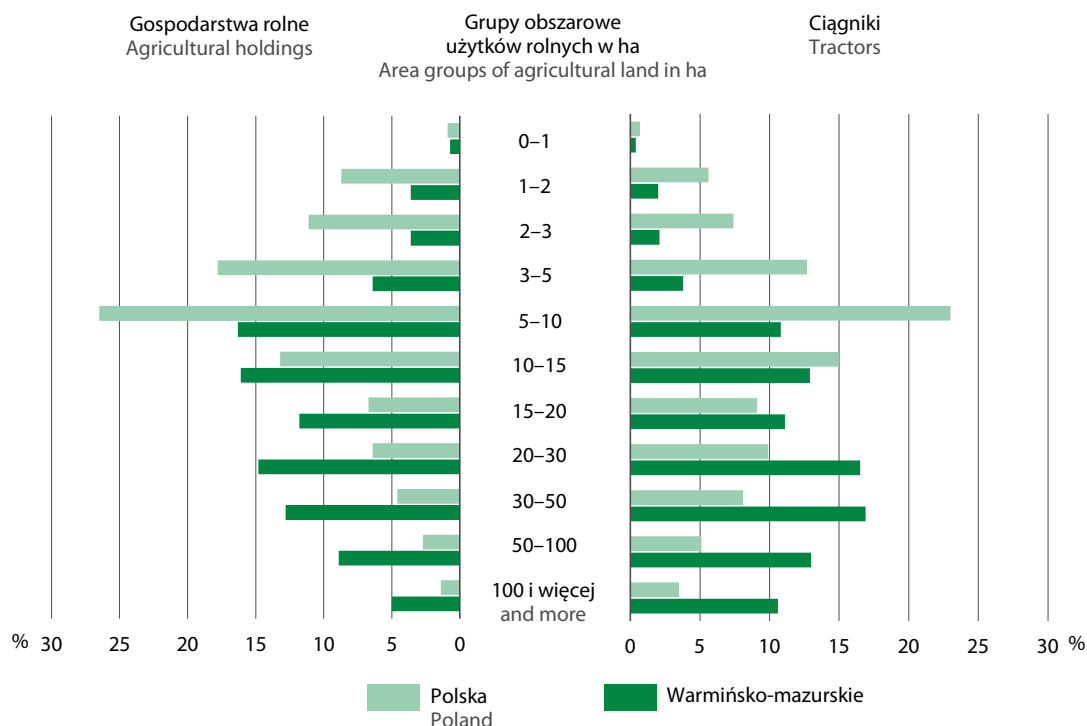
W 2020 r., w porównaniu ze spisem przeprowadzonym dekadę wcześniej, zaobserwowano wzrost liczby ciągników rolniczych w gospodarstwach rolnych. Zmiany, które zaszły w użytkowaniu gruntów i strukturze zasiewów, koncentracja specjalistycznej produkcji oraz unowocześnienie parku maszynowego wpłynęły na zmiany w wyposażeniu gospodarstw rolnych w maszyny i urządzenia rolnicze.

Ciągniki

Tractors

Według wyników spisu rolnego ciągniki rolnicze w województwie warmińsko-mazurskim posiadało 62,8% gospodarstw (w Polsce nieco więcej – 66,9%). Na gospodarstwo rolne wyposażone w ciągniki przypadały średnio 2 sztuki – 26,8 tys. gospodarstw posiadało 53,6 tys. ciągników. W porównaniu ze spisem przeprowadzonym dekadę wcześniej, zaobserwowano wzrost liczby ciągników rolniczych o 3,0 tys. (o 6,0%; w kraju o 2,1%). Zwiększyła się o niemal połowę liczba ciągników o mocy silnika 40 kW i więcej (w tym aż o 134,6% liczba ciągników o największej mocy, tj. 100 kW i więcej) oraz o mocy do 15 kW, przy jednoczesnym spadku liczby ciągników o mocy 15–40 kW.

Wykres 23. Struktura gospodarstw i ciągników rolniczych według grup obszarowych użytków rolnych w 2020 r.
 Chart 23. Structure of agricultural holdings and tractors by area groups of agricultural land in 2020

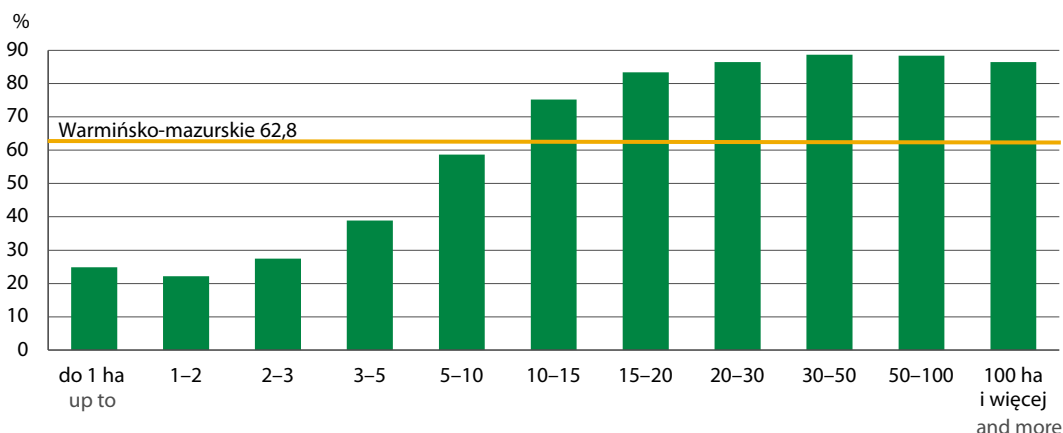

W województwie, inaczej niż w kraju, większą liczbę ciągników posiadały gospodarstwa z grup obszarowych 20 ha i więcej. W kraju znaczne wyposażenie w ciągniki widoczne było już w przypadku małych gospodarstw, posiadających niewiele użytków rolnych, a przeważały te z grupy obszarowej 5–10 ha.

Im większe było gospodarstwo rolne, tym częściej posiadało ciągniki. Zaledwie co piąte gospodarstwo małe, o powierzchni 1–2 ha, było właścicielem ciągnika, natomiast w gospodarstwach należących do grupy obszarowej 30–50 ha użytków rolnych już prawie dziewięć na dziesięć gospodarstw posiadało ciągniki. Część gospodarstw wielkoobszarowych nie posiadała własnych ciągników rolniczych. Korzystały one z usług sąsiedzkich lub specjalistycznych firm.

Wykres 24. Odsetek gospodarstw rolnych posiadających ciągniki według grup obszarowych użytków rolnych w 2020 r.

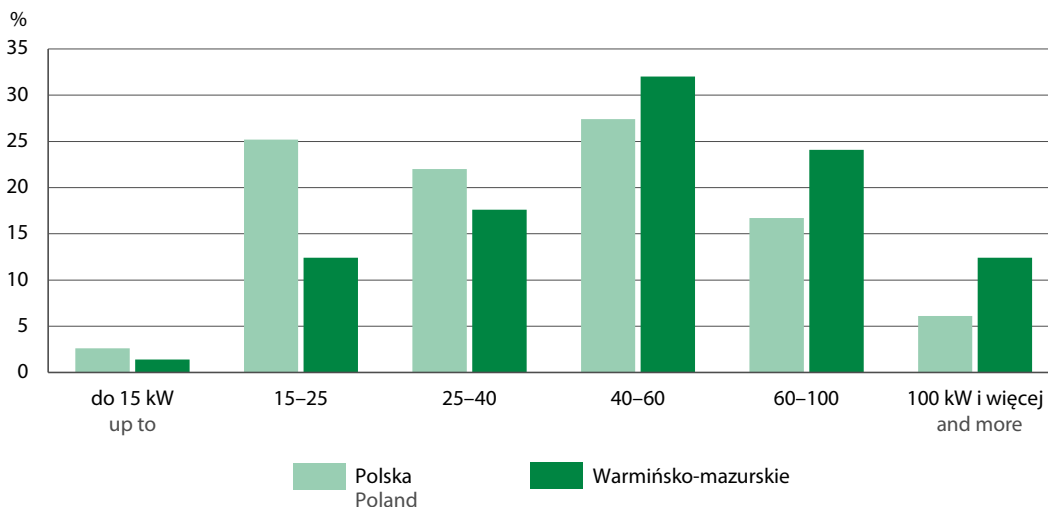
Chart 24. Percentage of agricultural holdings with tractors by area groups of agricultural land in 2020

W strukturze ciągników rolniczych najliczniej występowały pojazdy o średniej mocy 40–60 kW (32,0%). Najwięcej ciągników o mocy silnika do 15 kW posiadały gospodarstwa z grupy obszarowej 5–10 ha użytków rolnych, natomiast najwięcej ciągników o mocy silnika 100 kW i więcej posiadały gospodarstwa z grupy obszarowej 100 ha i więcej użytków rolnych.

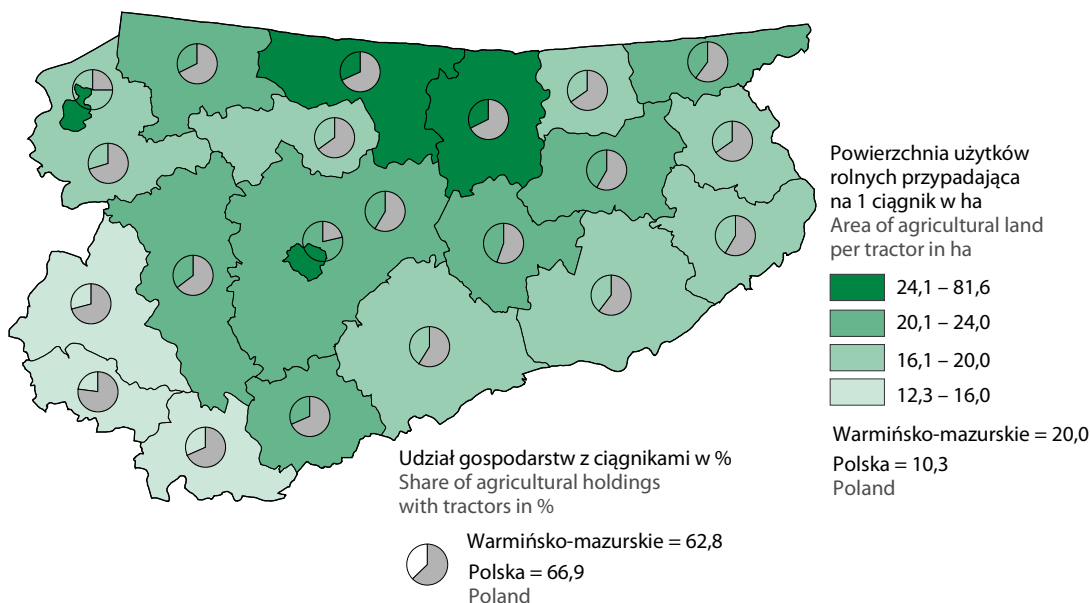
Wykres 25. Struktura ciągników rolniczych według mocy silnika w 2020 r.

Chart 25. Structure of tractors by engine power in 2020

Powierzchnia użytków rolnych przypadająca na 1 ciągnik rolniczy zwiększyła się z 19,8 ha w 2010 r. do 20,0 ha w 2020 r. (w Polsce natomiast zmniejszyła się z 10,5 ha do 10,3 ha). W przekroju terytorialnym województwa najmniejszą powierzchnię użytków rolnych przypadającą na ciągnik rolniczy zanotowano w gospodarstwach użytkowników posiadających siedzibę w powiatach nowomiejskim (12,3 ha) i iławskim (14,5 ha).

Mapa 7. Powierzchnia użytków rolnych przypadająca na 1 ciągnik rolniczy w 2020 r.
Map 7. Area of agricultural land per tractor in 2020

Maszyny i urządzenia rolnicze Machines and agricultural equipment

Zmiany w użytkowaniu gruntów i strukturze zasiewów, koncentracja specjalistycznej produkcji oraz proces unowocześniania parku maszynowego wpłynęły na zmianę w wyposażeniu gospodarstw rolnych w maszyny i urządzenia rolnicze – m.in. na zmniejszenie liczebności kombajnów buraczanych o 72,3%, silosokombajnów o 55,7% oraz kombajnów ziemniaczanych o 16,8%. Zmianie uległo również wyposażenie gospodarstw rolnych w opryskiwacze polowe (spadek ich liczby o 11,8%) i sadownicze (spadek o 40,2%), które są wykorzystywane nie tylko w ochronie roślin, ale także do nawożenia, nawadniania i innych celów związanych z produkcją rolniczą.

Porównanie wyników spisów 2010 i 2020 wykazało poprawę wyposażenia gospodarstw w kombajny zbożowe o 0,4 tys. sztuk (o 5,1%, w Polsce o 10,2%), pozwalające m.in. na szybki zbiór zwiększonego areалу upraw rzepaku i rzepiku, strączkowych na ziarno. W 2020 r. kombajny zbożowe posiadało 6,8 tys. gospodarstw rolnych – prawie co trzecie zajmujące się uprawą zbóż (w Polsce co szóste). Średnio w województwie na kombajn zbożowy przypadało do zbioru 53,8 ha zbóż (w Polsce 44,7 ha).

Tablica 5. Wyposażenie gospodarstw rolnych w wybrane maszyny w 2020 r.
 Table 5. Equipment of agricultural holdings with selected machines in 2020

Wyszczególnienie Specification	Ogółem Total			W tym gospodarstwa indywidualne Of which private farms		
	maszyny machinery	liczba gospodarstw rolnych number of agricultural holdings	udział gospodarstw posiadających maszyny w % share of agricultural holdings with machines in %	maszyny machinery	liczba gospodarstw rolnych number of agricultural holdings	udział gospodarstw posiadających maszyny w % share of agricultural holdings with machines in %
	w tys. in thousands			w tys. in thousands		
Kombajny zbożowe Combine harvesters	7,2	6,8	15,9	7,0	6,7	15,9
Kombajny ziemniaczane Potato harvesters	0,9	0,8	2,0	0,8	0,8	2,0
Silosokombajny Forage harvesters	0,2	0,2	0,4	0,2	0,2	0,4
Kosiarki polowe Field mowers	20,3	17,5	41,1	20,1	17,4	41,3
Przyczepy zbierające Collection trailers	3,1	3,1	7,2	3,1	3,0	7,2
Prasy zbierające Collecting pressers	9,7	9,0	21,1	9,6	8,9	21,2
Ładowacze chwytakowe i czołowe Grab loaders and front loaders	11,0	9,7	22,7	10,9	9,6	22,8
Kopaczki do ziemniaków Potato diggers	8,8	8,7	20,5	8,8	8,7	20,7
Sadzarki do ziemniaków Potato planters	6,8	6,8	15,9	6,8	6,8	16,1
Rozsiewacze nawozów i wapna Fertilizer and lime spreaders	17,6	16,5	38,6	17,2	16,3	38,9
Rozrzutniki obornika Manure spreaders	14,0	13,4	31,4	13,9	13,3	31,6
Polowe opryskiwacze Field sprayers	12,6	12,2	28,7	12,4	12,1	28,8
Sadownicze opryskiwacze Orchard sprayers	0,2	0,2	0,4	0,2	0,2	0,4
Siewniki Seeders	16,6	16,0	37,5	16,3	15,9	37,7
Agregaty uprawowe Cultivating aggregates	14,3	12,0	28,1	14,0	11,8	28,2

W agregaty uprawowe wyposażonych było 28,1% gospodarstw rolnych, w siewniki 37,5%, rozsiewacze nawozów i wapna 38,6%, rozrzutniki obornika 31,4%, a w polowe opryskiwacze 28,7%. Do uprawy 5,8 tys. ha ziemniaków w województwie mogło być wykorzystanych: 6,8 tys. sadzarek, 8,8 tys. kopaczek oraz 0,9 tys. kombajnów ziemniaczanych. Do zbioru roślin pastewnych, w postaci zielonek i siana, mogło być wykorzystane 20,3 tys. kosiarek polowych, 0,2 tys. silosokombajnów, 3,1 tys. przyczep zbierających, 9,7 tys. pras zbierających oraz 11,0 tys. ładowaczy chwytakowych i czołowych.

Rozdział 6

Chapter 6

Nawożenie i ochrona roślin

Fertilization and plant protection

Zużycie nawozów mineralnych, w przeliczeniu na czysty składnik NPK, było o 3,2% większe niż w roku gospodarczym 2009/2010. Zużycie nawozów mineralnych na 1 ha użytków rolnych w dobrej kulturze rolnej zmniejszyło się o 5,1%.

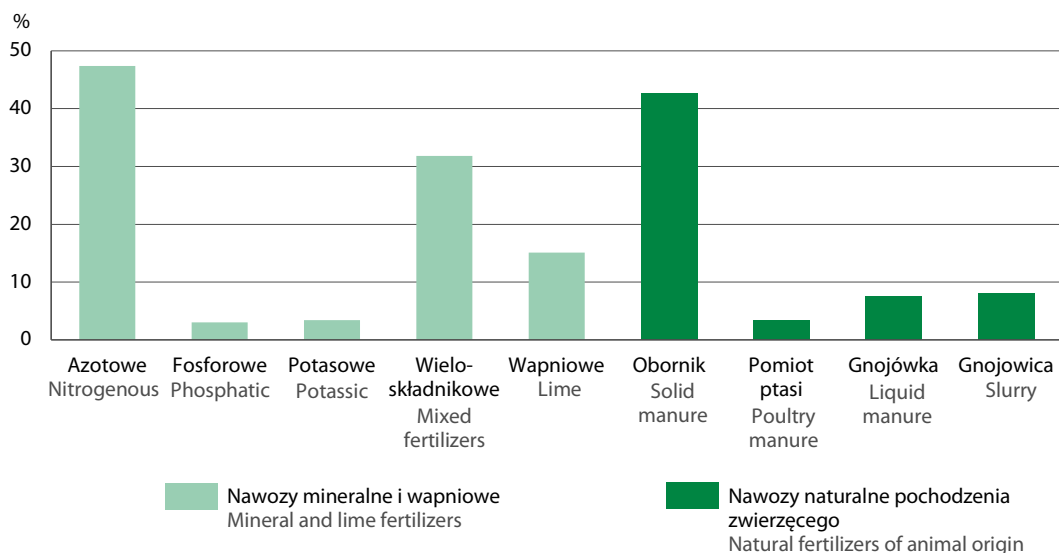
Zużycie nawozów wapniowych w przeliczeniu na czysty składnik wzrosło w województwie ponad dwukrotnie. Zużycie nawozów wapniowych na 1 ha użytków rolnych w dobrej kulturze zwiększyło się niemal dwukrotnie.

Zmianom uległo także nawożenie nawozami naturalnymi pochodzenia zwierzęcego – zwiększyło się o 80,9% zużycie gnojowicy do nawożenia upraw. Zmniejszyło się o 31,7% zużycie gnojówki i o 0,4% obornika i pomiotu ptasiego.

W Powszechnym Spisie Rolnym 2020 zebrano informacje o zużyciu nawozów mineralnych, wapniowych i naturalnych pochodzenia zwierzęcego oraz o zastosowanych zabiegach ochrony roślin w roku gospodarczym 2019/2020, tj. w okresie od 2 czerwca 2019 r. do 1 czerwca 2020 r.

Wykres 26. Udział gospodarstw stosujących nawozy w ogólnej liczbie gospodarstw posiadających użytki rolne w dobrej kulturze w roku gospodarczym 2019/2020

Chart 26. Share of agricultural holdings using fertilizers in the total number of holdings with agricultural land in good condition in the 2019/2020 farming year

Nawozy mineralne w badanym okresie stosowano w 23,1 tys. gospodarstwach rolnych, tj. w ponad połowie gospodarstw utrzymujących użytki rolne w dobrej kulturze rolnej (w Polsce w 71,9%). Najczęściej stosowano nawozy azotowe, z uwagi na ich plonotwórczy charakter. Udział gospodarstw stosujących nawozy fosforowe, potasowe i wieloskładnikowe w ogólnej liczbie jednostek stosujących nawożenie mineralne był znacznie mniejszy.

Zużycie nawozów mineralnych, łącznie azotowych, fosforowych, potasowych i wieloskładnikowych (w przeliczeniu na czysty składnik NPK), wyniosło 112,8 tys. ton i było tylko o 3,5 tys. ton (o 3,2%) większe niż w analogicznym okresie 2009/2010 (w Polsce większe o 10,1%). Działania związane z realizacją programów rolno-środowiskowych wpływały na stosowanie nawożenia mineralnego w produkcji rolniczej. Dodatkowym czynnikiem wymuszającym na rolnikach racjonalne stosowanie nawozów mineralnych był ich koszt.

Tablica 6. Zużycie nawozów mineralnych i wapniowych
Table 6. Consumption of mineral and lime fertilizers

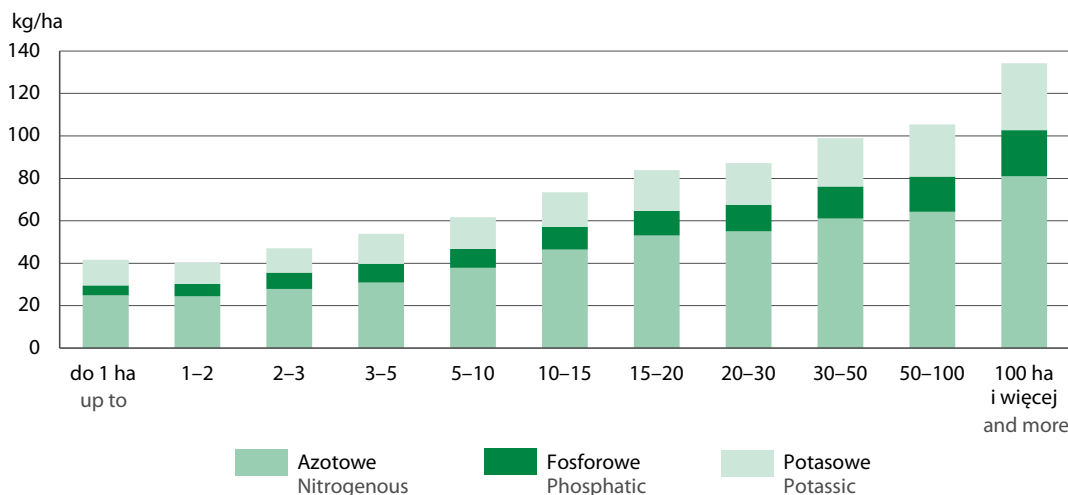
Wyszczególnienie Specification	Nawozy w przeliczeniu na czysty składnik Fertilizers in terms of pure ingredient				
	mineralne mineral				wapniowe lime
	ogółem total	azotowe nitrogenous	fosforowe phosphatic	potasowe potassic	
W tys. ton In thousand tonnes					
2010	109,3	67,5	20,6	21,1	42,0
2020	112,8	68,9	17,6	26,3	90,8
2010=100					
2020	103,2	102,1	85,3	124,5	216,0
Na 1 ha użytków rolnych w dobrej kulturze w kg Per 1 ha of agricultural land in good condition in kg					
2010	112,0	69,2	21,1	21,6	43,1
2020	106,3	65,0	16,6	24,8	85,6

W badanym okresie 2019/2020 na 1 ha użytków rolnych w dobrej kulturze rolnej zużyto w województwie przeciętnie, w przeliczeniu na czysty składnik 106,3 kg NPK (w Polsce 132,2 kg NPK). W porównaniu z 2010 r. było to mniej o 5,7 kg NPK, tj. o 5,1% (w Polsce więcej o 7,8%). Zużycie potasu (K_2O) wspomagającego m. in. prawidłową gospodarkę wodną roślin, zwiększyło się o 14,8%. Zmniejszyło się natomiast o 21,3% zużycie fosforu (P_2O_5) oraz o 6,1% azotu (N). Stosunek N:P:K w dawce nawozowej kształtował się według proporcji 1:0,3:0,4 (w Polsce według proporcji 1:0,3:0,5). Poziom nawożenia mineralnego był ściśle powiązany z zaobserwowanymi zmianami w strukturze upraw, m.in. zwiększeniem powierzchni upraw wiążących azot atmosferyczny, wymagającego pokarmowo rzepaku, zbóż intensywnych.

Wraz ze zwiększaniem się powierzchni gospodarstw rolnych, a tym samym rodzajem prowadzonych upraw zaobserwowano wyraźny wzrost zużycia nawozów mineralnych na hektar użytków rolnych w dobrej kulturze. Najmniejsze zużycie wynoszące 40,1 kg NPK występowało w grupie gospodarstw o powierzchni 1–2 ha, natomiast największe – 134,3 kg NPK – w gospodarstwach z grupy obszarowej 100 ha i więcej użytków rolnych.

Wykres 27. Zużycie nawozów mineralnych (NPK) na 1 ha użytków rolnych w dobrej kulturze według grup obszarowych użytków rolnych w roku gospodarczym 2019/2020

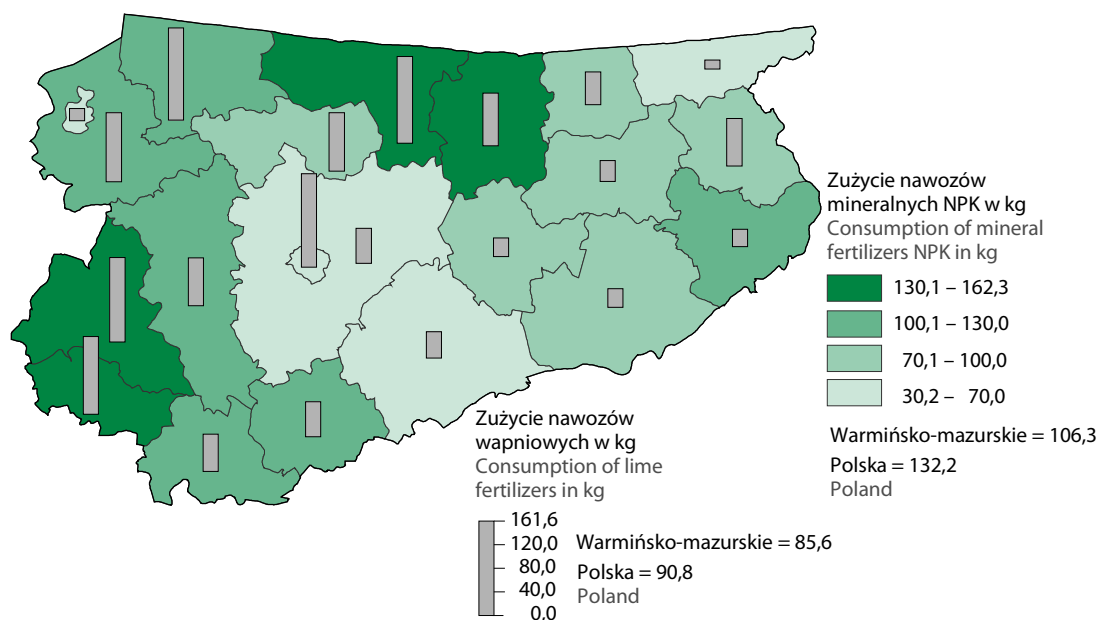
Chart 27. Consumption of mineral fertilizers (NPK) per 1 ha of agricultural land in good condition by area groups of agricultural land in 2019/2020 farming year

W przekroju terytorialnym województwa największe zużycie nawozów mineralnych w kilogramach czystego składnika NPK w przeliczeniu na 1 ha użytków rolnych w dobrej kulturze odnotowano w powiatach: nowomiejskim (162,3 kg), bartoszyckim (154,2 kg), iławskim (153,1 kg) i kętrzyńskim (151,1 kg). Najmniej nawozów mineralnych zużyto w powiatach Olsztyn (30,2 kg) i gołdapskim (37,9 kg).

Mapa 8. Zużycie nawozów mineralnych i wapniowych na 1 ha użytków rolnych w dobrej kulturze w roku gospodarczym 2019/2020

Map 8. Consumption of mineral and lime fertilizers per 1 ha of agricultural land in good condition in 2019/2020 farming year

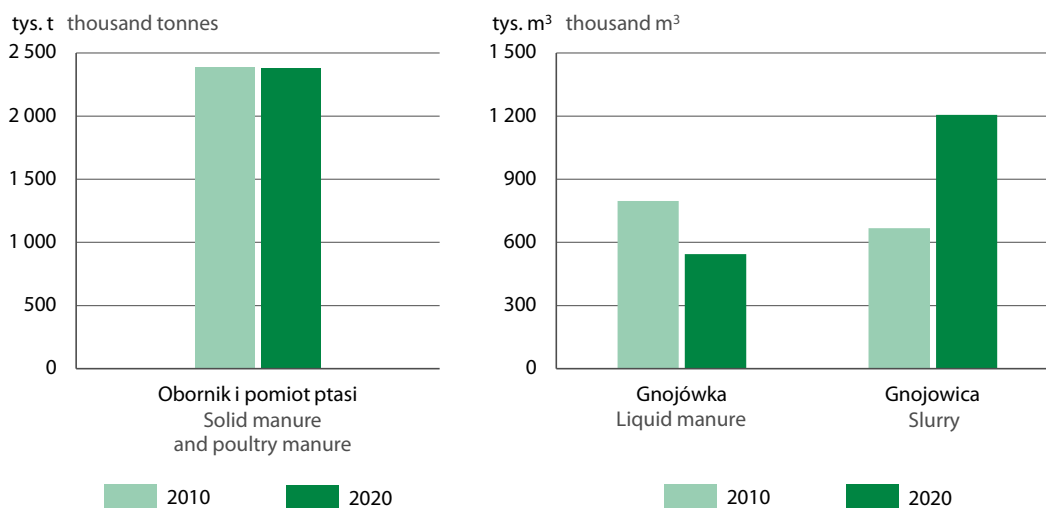
Nawozy wapniowe bez magnezu lub wapniowo-magnezowe zastosowano w badanym okresie w 6,4 tys. gospodarstw rolnych, tj. w 15,1% gospodarstw utrzymujących użytki rolne w dobrej kulturze rolnej (w Polsce w 21,4%). Zużycie nawozów wapniowych w przeliczeniu na czysty składnik wzrosło w województwie, podobnie jak w całej Polsce, ponad dwukrotnie. Na wzrost zużycia tych nawozów wpłynął m.in. wprowadzony w 2019 r. „Ogólnopolski program regeneracji środowiskowej gleb poprzez ich wapnowanie” i związane z tym programem dofinansowanie, udzielane przez wojewódzkie fundusze ochrony środowiska i gospodarki wodnej, na realizację przedsięwzięć skutkujących poprawą jakości środowiska.

W badanym okresie 2019/2020 na 1 ha użytków rolnych w dobrej kulturze zużyto w województwie średnio, w przeliczeniu na czysty składnik, 85,6 kg tlenu wapnia (w Polsce 90,8 kg CaO). W porównaniu z 2010 r. wskaźnik ten zwiększył się niemal dwukrotnie (o 98,6%, w Polsce o 122,0%). Pomimo wzrostu nawożenia wapniowego było ono oceniane nadal jako niewystarczające z uwagi na utrzymujący się od wielu lat w gospodarstwach znaczny udział gleb kwaśnych i bardzo kwaśnych wymagających wapnowania lub na których wapnowanie jest wskazane. Oczekuje się, że wzrost odczynu gleb pozwoli w przyszłości na zmniejszenie zużycia nawozów mineralnych. W przekroju terytorialnym województwa najwięcej nawozów wapniowych w przeliczeniu na 1 ha użytków rolnych w dobrej kulturze zużyto w gospodarstwach, w których użytkownicy mieli siedzibę w Olsztynie (161,6 kg), w powiecie braniewskim (159,1 kg) i bartoszyckim (150,0 kg). Natomiast najmniej zużyto w powiecie gołdapskim (15,6 kg) i w gospodarstwach, w których użytkownicy mieli siedzibę w Elblągu (21,1 kg).

Wyniki PSR 2020 wykazały, że oprócz nawozów mineralnych i wapniowych 19,9 tys. gospodarstw rolnych stosowało **nawozy naturalne pochodzenia zwierzęcego**: obornik, pomiot ptasi, gnojówkę i gnojowicę. Stanowiło to 47,0% gospodarstw rolnych utrzymujących użytki rolne w dobrej kulturze w województwie (w Polsce 44,0%). Najwięcej, bo aż 90,8% gospodarstw wykorzystywało pod uprawy obornik. Gnojowicę stosowało 17,1% gospodarstw rolnych, gnojówkę 16,1%, a pomiot ptasi 7,3%.

W okresie od 2 czerwca 2019 r. do 1 czerwca 2020 r. zużyto w gospodarstwach rolnych w województwie 2 379,0 tys. ton obornika oraz pomiotu ptasiego. Było to o 0,4% mniej niż w analogicznym okresie 2009/2010. Zmniejszyło się również zużycie gnojówki o 31,7%. Zmiany w systemie utrzymania zwierząt wpłynęły na większą produkcję gnojowicy, tzn. rozwodnionej mieszaniny odchodów zwierząt. Zużycie gnojowicy do nawożenia upraw wzrosło o 80,9%.

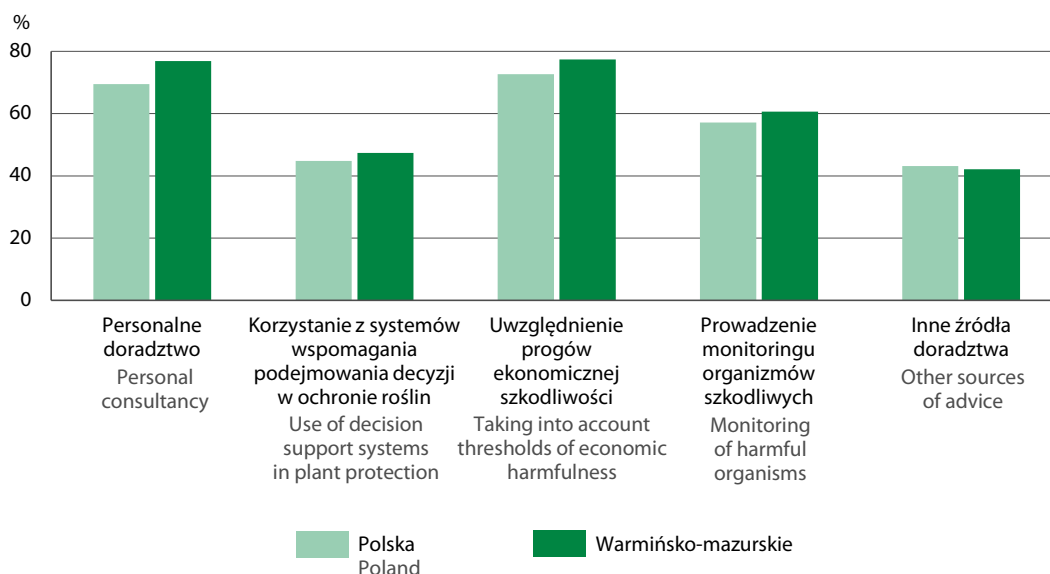
Wykres 28. Zużycie nawozów naturalnych pochodzenia zwierzęcego
Chart 28. Consumption of natural fertilizers of animal origin

W roku gospodarczym 2019/2020 **zabiegi środkami ochrony roślin** wykonano w 20,8 tys. gospodarstwach rolnych (48,9% gospodarstw, w Polsce 68,7%). Najwięcej zabiegów wykonano w celu ochrony zbóż (42,9 tys.), których udział w powierzchni upraw był dominujący. Ze wsparcia w podejmowaniu decyzji w zakresie stosowania środków ochrony roślin korzystało 5,4 tys. użytkowników, tj. 25,8% stosujących zabiegi (w Polsce 15,2%). Użytkownicy gospodarstw deklarowali, że korzystali ze wsparcia głównie w przypadku określenia progów ekonomicznej szkodliwości agrofagów, personalnego doradztwa rolniczego, a także w zakresie prowadzenia monitoringu organizmów szkodliwych.

Wykres 29. Udział form wsparcia w podejmowaniu decyzji w zakresie stosowania środków ochrony roślin w 2020 r.

Chart 29. Participation of support forms when making decisions on the use of plant protection products in 2020

Rozdział 7

Chapter 7

Źródła dochodów gospodarstw domowych z użytkownikiem gospodarstwa rolnego

Income sources of households with the holder of an agricultural holding

Na przestrzeni lat 2010–2020 w województwie warmińsko-mazurskim odsetek gospodarstw domowych z użytkownikiem gospodarstwa rolnego, utrzymujących się głównie z rolnictwa, zmniejszył się o 7,2 p. proc.

W okresie od 2 czerwca 2019 r. do 1 czerwca 2020 r. 42,0 tys. gospodarstw domowych z użytkownikiem gospodarstwa rolnego w województwie warmińsko-mazurskim uzyskiwało dochody z prowadzonej działalności rolniczej. Za gospodarstwo domowe z użytkownikiem gospodarstwa rolnego uważa się zespół osób mieszkających i utrzymujących się wspólnie, jeżeli wśród nich jest osoba prowadząca gospodarstwo indywidualne.

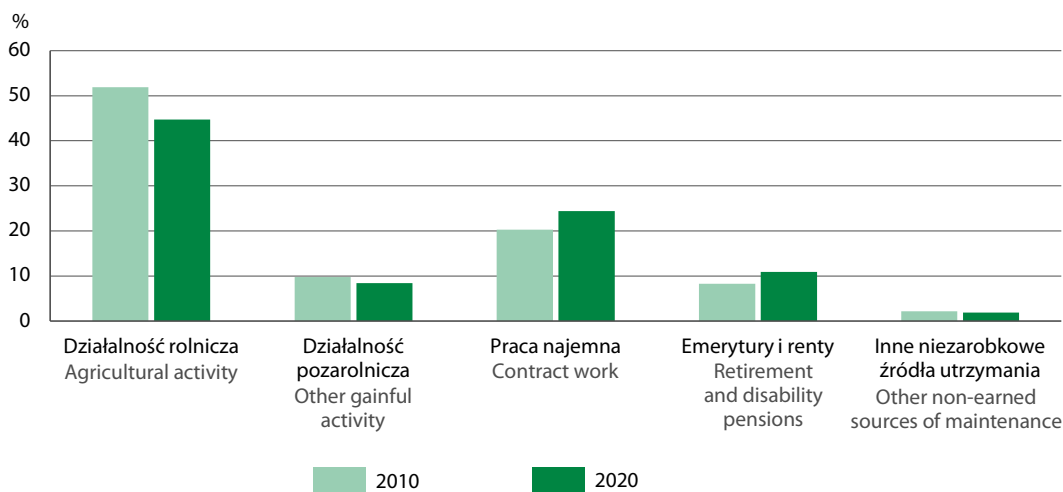
Obok dochodów z działalności rolniczej, gospodarstwa domowe z użytkownikiem gospodarstwa indywidualnego uzyskiwały dochody z następujących źródeł (przy czym istniała możliwość uzyskiwania dochodów z kilku źródeł):

- pracy najemnej – 34,6% (w Polsce 44,5%) – wystąpiły w 14,5 tys. gospodarstw domowych (o 0,7 tys. gospodarstw mniej niż w 2010 r.);
- emerytur i rent – 22,6% (w Polsce 29,0%) – emerytury i renty jako źródło dochodów wykazało 9,5 tys. gospodarstw domowych;
- działalności pozarolniczej – 15,4% (w Polsce 14,6%) – odnotowano w 6,5 tys. gospodarstw domowych. Obejmowały one dochody z innej niż rolnicza działalności zarobkowej bezpośrednio związanej z gospodarstwem rolnym, a także niezwiązaną z gospodarstwem rolnym oraz dochody uzyskiwane z wykonywania wolnych zawodów i dopłaty z tytułu zalesiania gruntów rolnych;
- innych niezarobkowych źródeł poza emeryturą i rentą – 12,2% (w Polsce 15,8%) – w porównaniu z wynikami poprzedniego spisu rolnego liczba gospodarstw domowych uzyskujących dochody z innych niezarobkowych źródeł wzrosła o 3,0 tys. (o 143,3%), do czego przyczynił się w znacznym stopniu m.in. program Rodzina 500 Plus.

Działalność rolnicza stanowiła główne źródło utrzymania, czyli źródło dochodów przekraczające 50% dochodów, dla niespełna połowy gospodarstw domowych z użytkownikiem gospodarstwa rolnego (w Polsce dla 1/3 takich gospodarstw). Wskaźnik ten uplasował województwo warmińsko-mazurskie na trzecim miejscu w kraju po województwie kujawsko-pomorskim (50,7%) i podlaskim (44,8%). Odsetek gospodarstw domowych utrzymujących się głównie z rolnictwa zmniejszył się na przestrzeni lat 2010–2020 o 7,2 p. proc.

Wykres 30. Struktura gospodarstw domowych z użytkownikiem gospodarstwa rolnego według głównego źródła dochodów

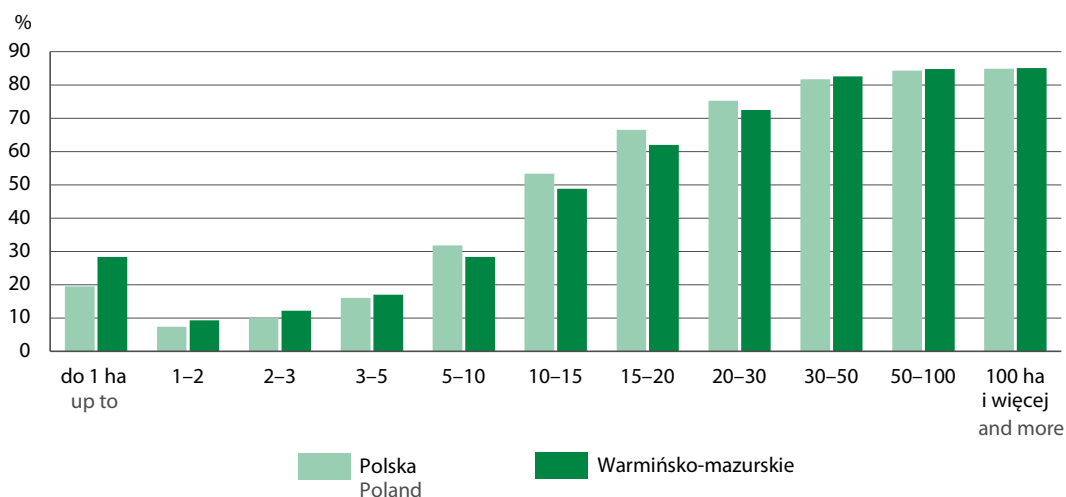
Chart 30. Structure of households with holder of an agricultural holding by the main source of income

Udział dochodów z działalności rolniczej w dochodach gospodarstw domowych był silnie powiązany z wielkością gospodarstw rolnych. Powierzchnia użytków rolnych wyznaczała potencjał produkcyjny i w znacznym stopniu możliwości uzyskiwania dochodów rolniczych. Wyjątek stanowiła grupa gospodarstw o powierzchni do 1 ha użytków rolnych włącznie, która obejmowała m.in. fermowych hodowców drobiu.

Wykres 31. Udział gospodarstw indywidualnych, w których ponad 50% dochodów stanowiły dochody z działalności rolniczej według grup obszarowych użytków rolnych w 2020 r.

Chart 31. Share of natural person's agricultural holdings (private farms) where more than 50% of income was from agricultural activity by area groups of agricultural land in 2020

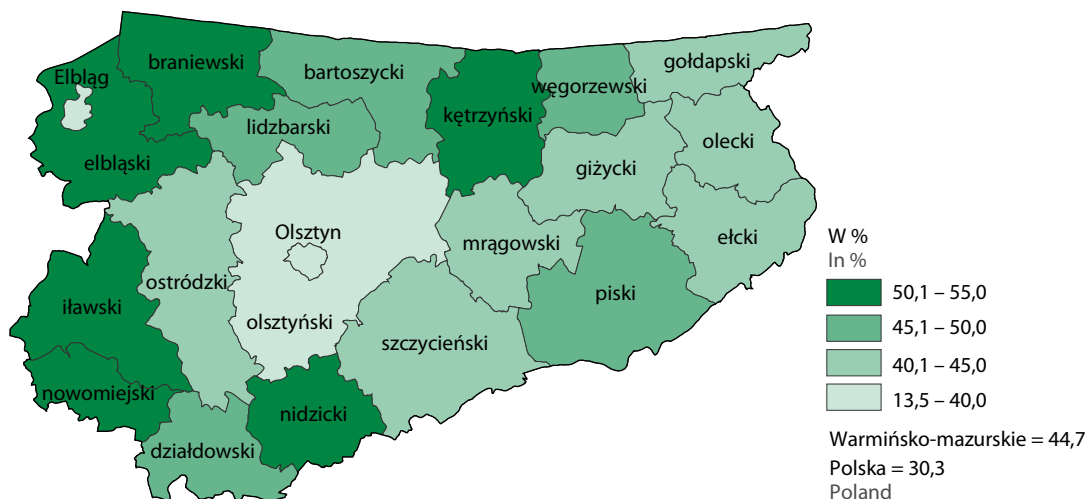

W przekroju terytorialnym województwa największy udział gospodarstw, dla których działalność rolnicza stanowiła główne źródło utrzymania, odnotowano w powiecie nidzickim (55,0%) i nowomiejskim (54,7%). Najmniejszy odsetek był w Olsztynie (13,5%) i Elblągu (15,5%).

Mapa 9. Udział gospodarstw indywidualnych, w których ponad 50% dochodów stanowiły dochody z działalności rolniczej w 2020 r.

Map 9. Share of natural person's agricultural holdings (private farms) where more than 50% of income was from agricultural activity in 2020

Praca najemna stanowiła główne źródło utrzymania dla 10,3 tys., tj. 24,4% gospodarstw domowych z użytkownikiem gospodarstwa rolnego (w Polsce 33,1%). Udział gospodarstw domowych utrzymujących się głównie z pracy najemnej w strukturze gospodarstw domowych z użytkownikiem gospodarstwa rolnego zwiększył się w porównaniu z 2010 r. o 4,1 p. proc.

Emerytury i renty stanowiły główne źródło utrzymania dla 4,6 tys., tj. 10,9% gospodarstw domowych z użytkownikiem gospodarstwa rolnego (w Polsce 15,5%). Udział gospodarstw domowych utrzymujących się głównie z emerytur i rent zwiększył się w porównaniu z 2010 r. o 2,6 p. proc.

Dochody z działalności pozarolniczej stanowiły główne źródło utrzymania dla 3,5 tys., tj. 8,4% gospodarstw domowych z użytkownikiem gospodarstwa rolnego (w Polsce 8,1%). Udział gospodarstw domowych utrzymujących się głównie z działalności pozarolniczej zmniejszył się w porównaniu z 2010 r. o 1,4 p. proc.

W 2020 r. było 0,8 tys. gospodarstw domowych z użytkownikiem gospodarstwa rolnego utrzymujących się głównie z innych niż emerytury i renty niezarobkowych źródeł. Ich udział w strukturze gospodarstw domowych z użytkownikiem gospodarstwa rolnego zmniejszył się w porównaniu z 2010 r. o 0,3 p. proc.

Rozdział 8

Chapter 8

Pracujący i nakłady pracy w gospodarstwach rolnych

Employed persons and labour input in agricultural holdings

W porównaniu z wynikami PSR 2010 nakłady pracy na prowadzenie działalności rolniczej w województwie zmniejszyły się o 16,9%. Znacząco mniejszy był wkład pracy rodzinnej siły roboczej, natomiast więcej godzin przepracowali w gospodarstwach pracownicy najemni stali, dorywczy, pracownicy kontraktowi, większy był także udział pomocy sąsiedzkiej. Członkowie rodziny użytkownika, tak w województwie jak i w kraju, nadal stanowili przeważającą siłę roboczą w gospodarstwach.

Wyniki Powszechnego Spisu Rolnego 2020 wykazały, że nakłady pracy na prowadzenie działalności rolniczej w gospodarstwach rolnych w województwie warmińsko-mazurskim wyniosły 50,1 tys. AWU, będących odpowiednikiem rocznego wkładu pracy osoby zatrudnionej w pełnym wymiarze czasu pracy. W porównaniu z wynikami PSR 2010 nakłady pracy zmniejszyły się o 16,9% (w Polsce o 25,5%). Było to efektem m. in. ubytku liczby gospodarstw rolnych, odchodzeniem członków rodziny użytkownika gospodarstwa rolnego poza rolnictwo oraz zmian technologicznych w procesach produkcji rolniczej.

Tablica 7. Nakłady pracy w gospodarstwach rolnych
Table 7. Labor input in agricultural holdings

Wyszczególnienie Specification		Ogółem Total	Rodzinna siła robocza Family labour force	Pracownicy najemni stali Permanent employees	Pozostali pracujący ^a Other employees ^a
		w tys. AWU in thousand AWUs			
Warmińsko-mazurskie	2010	60,3	53,1	5,8	1,4
	2020	50,1	42,9	5,5	1,7
Polska Poland	2010	1 914,8	1 797,6	74,0	43,2
	2020	1 427,5	1 274,6	89,0	63,8

a Obejmuje nakłady pracy: pracowników dorywczych, pracowników kontraktowych, w ramach pomocy sąsiedzkiej w gospodarstwach indywidualnych oraz pozostałych osób w gospodarstwach osób prawnych.

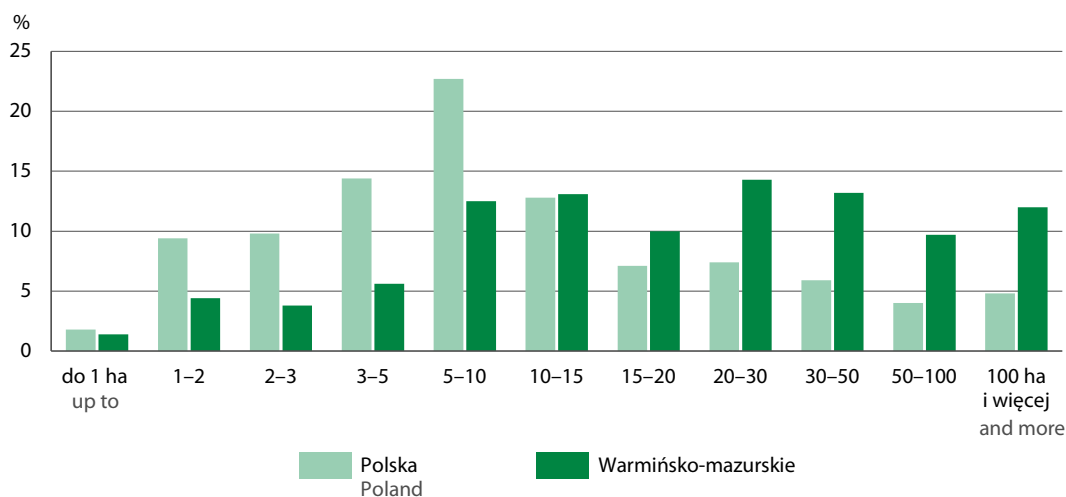
a Includes labour input: temporary workers, contracted workers, work performed as part of neighbourly assistance in the natural person's agricultural holdings and other persons working in holdings of legal persons.

Pracochłonność działalności rolniczej w roku gospodarczym 2019/2020 w województwie była większa niż średnio w Polsce. Na 100 gospodarstw prowadzących działalność rolniczą w warmińsko-mazurskim przypadało 118 pełnozatrudnionych (w AWU), natomiast w kraju 108.

Analiza struktury nakładów pracy poniesionych w gospodarstwach rolnych według grup obszarowych użytków rolnych wskazuje, iż w województwie większe nakłady pracy ponoszone były w gospodarstwach średnich i dużych, natomiast w kraju – w małych i średnich. Odsetek pełnozatrudnionych był więc ściśle związany ze strukturą obszarową gospodarstw rolnych. Największe w warmińsko-mazurskim nakłady pracy (w AWU) wystąpiły w gospodarstwach o powierzchni 20–30 ha użytków rolnych (14,3% pełnozatrudnionych). W Polsce największe nakłady pracy zanotowano w grupie gospodarstw o powierzchni 5–10 ha użytków rolnych (22,7% pełnozatrudnionych).

Wykres 32. Struktura nakładów pracy na prowadzenie działalności rolniczej według grup obszarowych użytków rolnych w roku gospodarczym 2019/2020

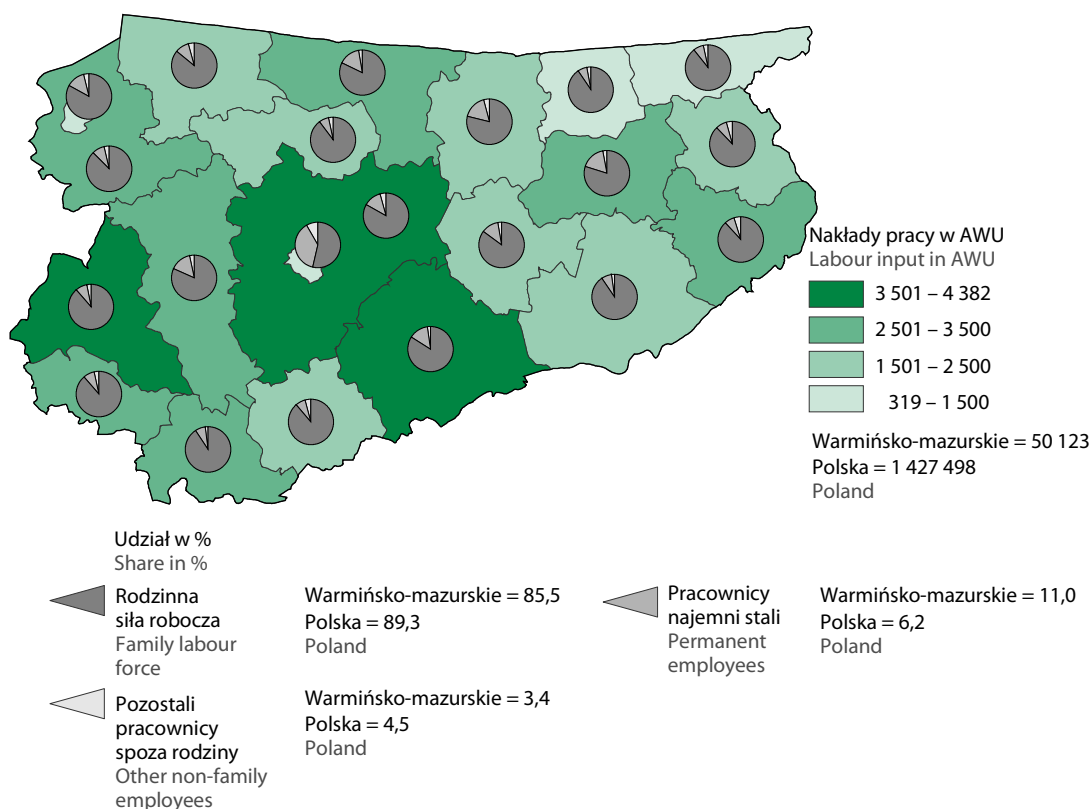
Chart 32. Structure of labour input for conducting agricultural activity by area groups of agricultural land in 2019/2020 farming year

Nakłady pracy na prowadzenie działalności rolniczej poniesione w roku gospodarczym 2019/2020 wahały się od 0,3 tys. AWU w gospodarstwach użytkowników mających siedzibę w Elblągu do 4,4 tys. AWU w powiecie olsztyńskim. Biorąc pod uwagę kategorię osób pracujących, okazało się, że największy udział nakładów pracy rodzinnej siły roboczej odnotowano w powiatach: działdowskim (90,6%) oraz piskim i węgorzewskim (po 90,5%). Udział pracy pracowników najemnych zatrudnionych na stałe największy był w gospodarstwach rolnych użytkowników mających siedzibę w Olsztynie (38,1%). Nakład pracy tej kategorii osób miał duże znaczenie również w powiatach: giżyckim, kętrzyńskim, ostródzkim i bartoszyckim.

Mapa 10. Nakłady pracy w gospodarstwach rolnych według kategorii osób pracujących w roku gospodarczym 2019/2020

Map 10. Labor input in agricultural holdings by the category of employed persons in 2019/2020 farming year

Większość nakładów pracy w województwie została poniesiona w gospodarstwach indywidualnych (94,4%, w Polsce 96,8%), jako że przeważają one w strukturze gospodarstw. W porównaniu z rokiem gospodarczym 2009/2010, zmniejszyły się o 17,4% (w Polsce o 26,0%).

Przeważającą część nakładów pracy na prowadzenie działalności rolniczej w gospodarstwach indywidualnych w województwie wnieśli członkowie rodziny użytkownika. Ich nakłady pracy stanowiły 90,6% ogólnych nakładów (w Polsce 92,3%). W okresie ostatnich 10 lat udział ten zmniejszył się w województwie o 2,0 p. proc. (w Polsce o 4,0 p. proc). Ubytek ten rekompensował wzrost wkładu pracy nierodzinnej siły roboczej. Pozostałe 9,4% w województwie stanowił wkład pracy pracowników najemnych stałych, dorywczych, pracowników kontraktowych i pomocy sąsiedzkiej.

Liczba gospodarstw zatrudniających pracowników na stałe wyniosła w 2020 r. 1,3 tys. (zaledwie 3,0% ogółu gospodarstw indywidualnych). Udział gospodarstw zatrudniających pracowników dorywczych wyniósł 10,6%. Z usług firm zewnętrznych i osób w nich zatrudnionych (tzw. pracowników kontraktowych) skorzystało 21,3% gospodarstw. Z nieodpłatnej wymiany nakładów pracy w ramach pomocy sąsiedzkiej korzystało 42,9% gospodarstw indywidualnych.

Tablica 8. Udział rodzinnej i najemnej siły roboczej w nakładach pracy w gospodarstwach indywidualnych
 Table 8. Share of family labour force and hired labour force in labour input in natural person's agricultural holdings (private farms)

Wyszczególnienie Specification		Ogółem w tys. AWU Total in thousand AWUs	Rodzinna siła robocza Family labour force	Pracownicy najemni stali Permanent employees	Pozostali pracujący ^a Other employees ^a
			w % in %		
Warmińsko-mazurskie	2010	57,3	92,6	5,5	1,9
	2020	47,3	90,6	6,4	3,1
Polska Poland	2010	1 866,0	96,3	1,9	1,8
	2020	1 381,6	92,3	4,0	3,7

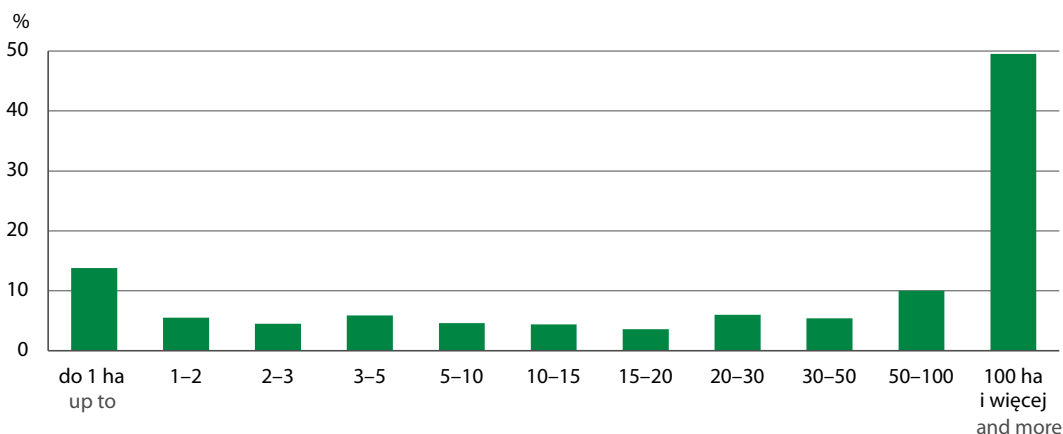
a Obejmuje nakłady pracy: pracowników dorywczych, pracowników kontraktowych, w ramach pomocy sąsiedzkiej.

a Includes labour input: temporary workers, contracted workers, work performed as part of neighbourly assistance in the natural person's agricultural holdings.

Nakłady pracy nierodzinnej siły roboczej miały szczególne znaczenie w gospodarstwach indywidualnych największych obszarowo, tj. o powierzchni 100 ha i więcej użytków rolnych (stanowiły w nich niemal połowę nakładów pracy), a także u fermowych hodowców drobiu z grupy gospodarstw o powierzchni do 1 ha użytków rolnych łącznie (13,8%). Skala prowadzonej w nich produkcji towarowej wymagała skorzystania z dodatkowej pracy pracowników najemnych, kontraktowych, jak również pomocy sąsiedzkiej.

Wykres 33. Udział nakładów pracy nierodzinnej siły roboczej (AWU) według grup obszarowych użytków rolnych w roku gospodarczym 2019/2020

Chart 33. Share of non-family labour input (AWU) by area groups of agricultural land in 2019/2020 farming year

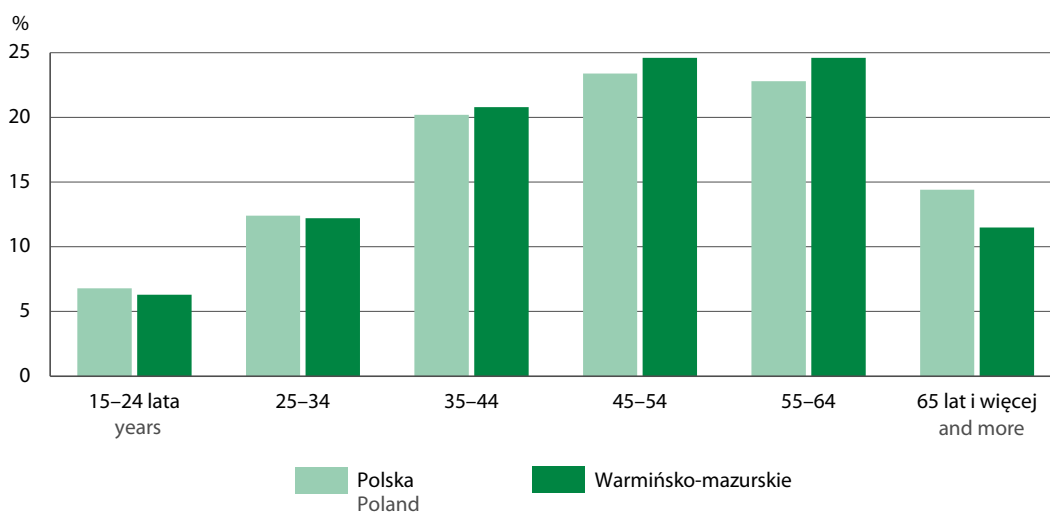

Członkowie rodziny użytkownika gospodarstwa rolnego pracujący w gospodarstwie rolnym to grupa licząca w roku gospodarczym 2019/2020 74,9 tys. osób (42,9 tys. w przeliczeniu na pełnozatrudnionych AWU). Wśród tej zbiorowości 55,4% stanowili użytkownicy gospodarstw rolnych (25,6 tys. AWU), 24,1% stanowili współmałżonkowie/partnerzy użytkowników (11,0 tys. AWU), 20,5% stanowili pozostali członkowie rodziny (6,3 tys. AWU). Wśród członków rodziny użytkownika pracujących w gospodarstwie ponad połowę stanowili mężczyźni (60,5%, w Polsce 58,0%).

Najwięcej osób z rodziny użytkownika pracujących w gospodarstwie było w wieku 45–54 i 55–64 lat (po 24,6% w obu grupach wieku). Znacznie niższy był odsetek osób najstarszych, tj. w wieku 65 lat i więcej. Najmniejszą grupę stanowiły osoby najmłodsze w wieku 15–24 lat.

Wykres 34. Struktura członków rodziny użytkownika pracujących w gospodarstwach rolnych według grup wieku w 2020 r.

Chart 34. Structure of the farm holder's family members working on agricultural holdings by age groups in 2020

Wykorzystanie nominalnego czasu pracy rodzinnej siły roboczej było ściśle skorelowane z wielkością gospodarstwa rolnego. W gospodarstwach mniejszych obszarowo istniały w większym stopniu niewykorzystane zasoby pracy. Wraz ze zwiększaniem się powierzchni użytków rolnych w gospodarstwach wzrastał stopień wykorzystania posiadanej siły roboczej – co widać po zmniejszającej się różnicy między liczbą pełnozatrudnionych w AWU a liczbą osób.

Wykres 35. Członkowie rodziny użytkownika gospodarstwa rolnego pracujący w gospodarstwie według grup obszarowych użytków rolnych w roku gospodarczym 2019/2020

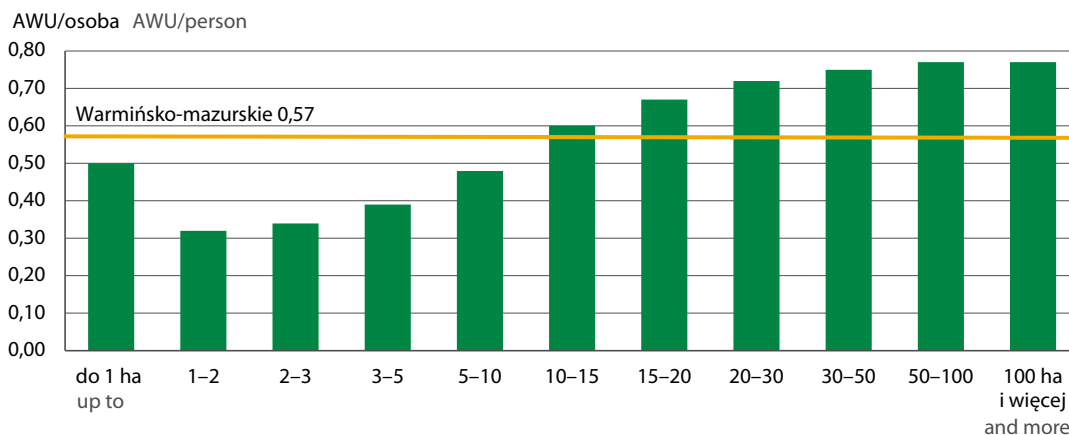
Chart 35. Farm holder's family members working on agricultural holding by area groups of agricultural land in 2019/2020 farming year

W przypadku rodzinnych gospodarstw rolnych – im większe było gospodarstwo, tym większy był godzinowy wkład pracy w prowadzenie działalności rolniczej samych użytkowników i ich współmałżonków, zwiększały się także nakłady pracy pozostałych członków rodziny. Średnie obciążenie pracą członków rodziny użytkownika (mierzone liczbą pełnozatrudnionych w AWU na osobę pracującą) wyniosło w województwie 0,57 (w Polsce 0,49).

Wykres 36. Przeciętna liczba AWU przypadająca na jedną osobę pracującą z rodziny użytkownika gospodarstwa rolnego według grup obszarowych użytków rolnych w roku gospodarczym 2019/2020

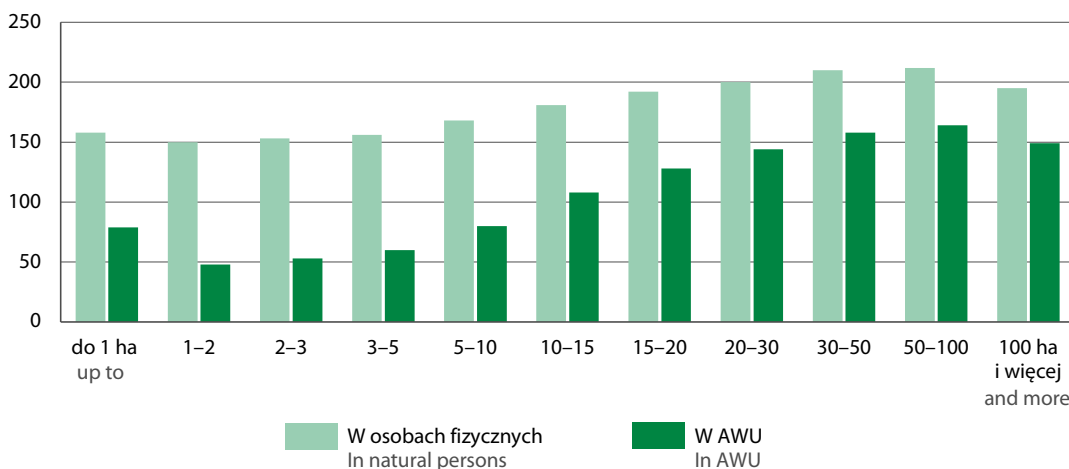
Chart 36. Average number of AWUs per one employed person of the agricultural holding holder's family by area groups of agricultural land in 2019/2020 farming year

Liczba pracujących członków rodziny użytkownika w przeliczeniu na 100 gospodarstw indywidualnych wyniosła w województwie 178 osób (w Polsce 200). W przeliczeniu na pełny etat (liczba AWU na 100 gospodarstw) wskaźnik ten wyniósł 102 (w Polsce 97).

Wykres 37. Wskaźnik zatrudnienia rodzinnej siły roboczej w gospodarstwach indywidualnych w przeliczeniu na 100 gospodarstw według grup obszarowych użytków rolnych w roku gospodarczym 2019/2020

Chart 37. Employment rate of family labour force in natural person's agricultural holdings (private farms) per 100 holdings by area groups of agricultural land in 2019/2020 farming year

W roku gospodarczym 2019/2020 ponad dwie trzecie zbiorowości rodzinnej siły roboczej pracowało wyłącznie lub głównie przy produkcji rolniczej w swoim gospodarstwie (w Polsce 61,3%). Więcej mężczyzn niż kobiet łączyło pracę w gospodarstwie rolnym z inną pracą.

Tablica 9. Użytkownicy gospodarstw rolnych oraz członkowie ich rodzin według łączenia pracy przy produkcji rolniczej z inną pracą w roku gospodarczym 2019/2020

Table 9. Farm holders and their family members by combining work in agricultural production with other work in 2019/2020 farming year

Wyszczególnienie Specification	Ogółem Total	Pracujący przy produkcji rolniczej Working in agricultural production					
		wyłącznie exclusively	głównie mainly	dodatkowo additionally	wyłącznie exclusively	głównie mainly	dodatkowo additionally
	w tys. osób in thousand persons			w % in %			
Ogółem Total	74,9	48,2	3,0	23,7	64,3	4,0	31,6
mężczyźni males	45,3	27,8	2,1	15,5	61,2	4,6	34,1
kobiety females	29,6	20,4	0,9	8,3	69,1	3,0	27,9

Rozdział 9

Chapter 9

Typologia gospodarstw rolnych

Typology of agricultural holdings

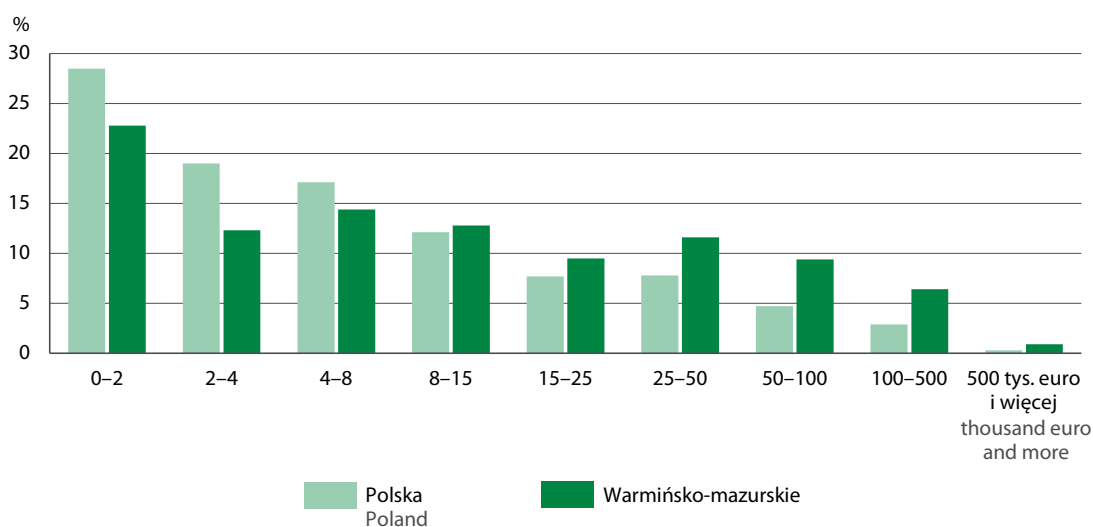
Średnia wielkość ekonomiczna gospodarstwa rolnego w województwie wyniosła w 2020 r. 37,5 tys. euro i była niemal 2-krotnie większa od średniej krajowej. Udział gospodarstw najsilniejszych ekonomicznie był większy o 4,1 p. proc.

W województwie 85,2% ogółu gospodarstw było gospodarstwami specjalistycznymi (o 5,4 p. proc. więcej od średniego udziału krajowego). Gospodarstwa specjalistyczne wytwarzały 88,3% wojewódzkiej standardowej produkcji rolniczej (w Polsce 84,0%).

Dane pochodzące z Powszechnego Spisu Rolnego 2020 oraz wartości współczynników standardowej produkcji (SP „2017”), opracowane dla każdej uprawy i kategorii zwierząt przez Instytut Ekonomiki Rolnictwa i Gospodarki Żywnościowej – Państwowy Instytut Badawczy, pozwoliły na ustalenie wielkości ekonomicznej oraz typu rolniczego dla każdego gospodarstwa rolnego objętego badaniem. Zaprezentowano je **według siedziby gospodarstwa rolnego**.

W województwie warmińsko-mazurskim w 2020 r. w strukturze gospodarstw rolnych **według wielkości ekonomicznej** (całkowitej standardowej produkcji gospodarstwa rolnego wyrażonej w euro) połowę stanowiły gospodarstwa bardzo małe, tj. o całkowitej standardowej produkcji poniżej 8 tys. euro (w Polsce 64,6%). W klasie gospodarstw dużych, tj. o produkcji od 100 do 500 tys. euro znajdowało się 6,4% gospodarstw rolnych (w Polsce 2,9%). Bardzo duże gospodarstwa, z produkcją 500 tys. euro i więcej, stanowiły w województwie 0,9% wszystkich gospodarstw (w Polsce 0,3%).

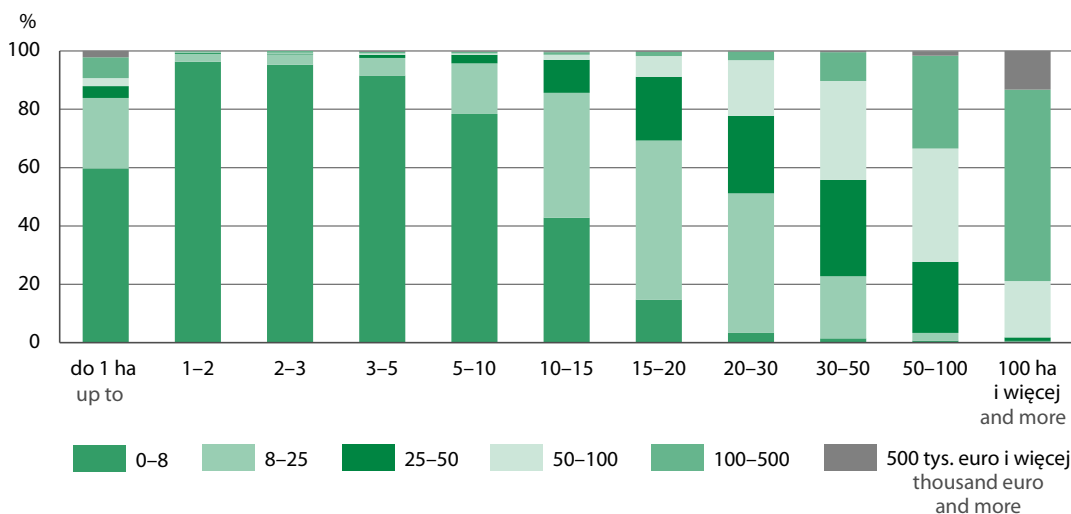
Wykres 38. Struktura gospodarstw rolnych według klas wielkości ekonomicznej w 2020 r.
Chart 38. Structure of agricultural holdings by economic size classes in 2020

Gospodarstwa najsłabsze ekonomicznie w większości należały do najmniejszych grup obszarowych użytków rolnych. Spośród 21,7 tys. gospodarstw rolnych zakwalifikowanych do klas 0–8 tys. euro 82,7% posiadało 1–10 ha użytków rolnych. Spośród 3,2 tys. gospodarstw w klasach 100 tys. euro i więcej 84,3% posiadało 50 ha i więcej użytków rolnych.

Wykres 39. Struktura wielkości ekonomicznej gospodarstw rolnych według grup obszarowych użytków rolnych w 2020 r.

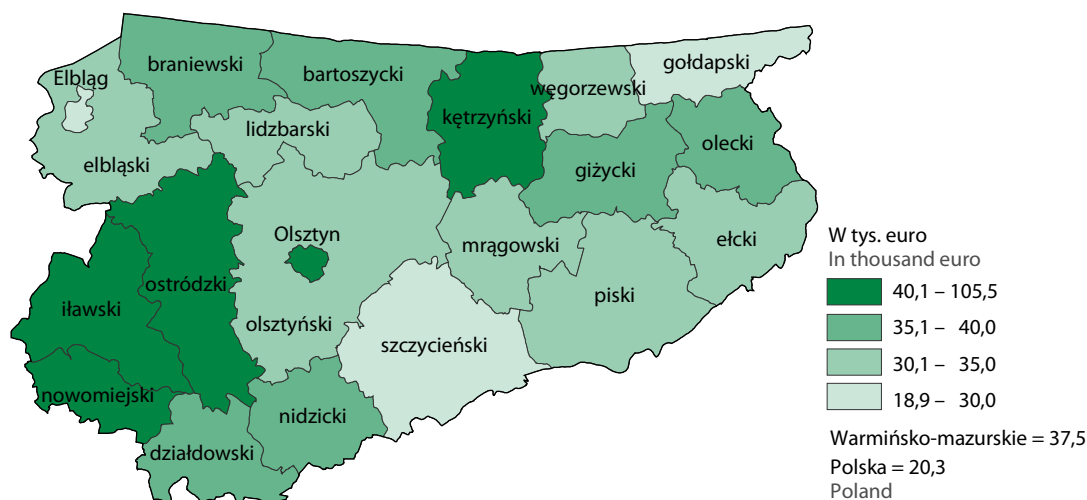
Chart 39. Structure of economic size of agricultural holdings by area groups of agricultural land in 2020

Wielkość ekonomiczna gospodarstw rolnych posiadających siedzibę na terenie województwa przekroczyła 1,6 mld euro, co stanowiło 6,2% ogólnej wielkości krajowej. Gospodarstwa o powierzchni 50 ha i więcej użytków rolnych wytwarzały ponad 3/4 wojewódzkiej standardowej produkcji.

Średnia wielkość ekonomiczna gospodarstwa rolnego w województwie wyniosła 37,5 tys. euro (w Polsce 20,3 tys. euro). W przekroju terytorialnym województwa największą wielkością ekonomiczną charakteryzowały się gospodarstwa użytkowników z powiatów: Olsztyn (105,5 tys. euro), nowomiejskiego (59,3 tys. euro) i iławskiego (53,1 tys. euro). Najmniejszą wielkością ekonomiczną charakteryzowały się gospodarstwa z powiatów: Elbląg (18,9 tys. euro), szczycieńskiego (24,0 tys. euro) i gołdapskiego (25,8 tys. euro).

Mapa 11. Średnia wielkość ekonomiczna gospodarstwa rolnego w 2020 r.
 Map 11. Average economic size of an agricultural holding in 2020

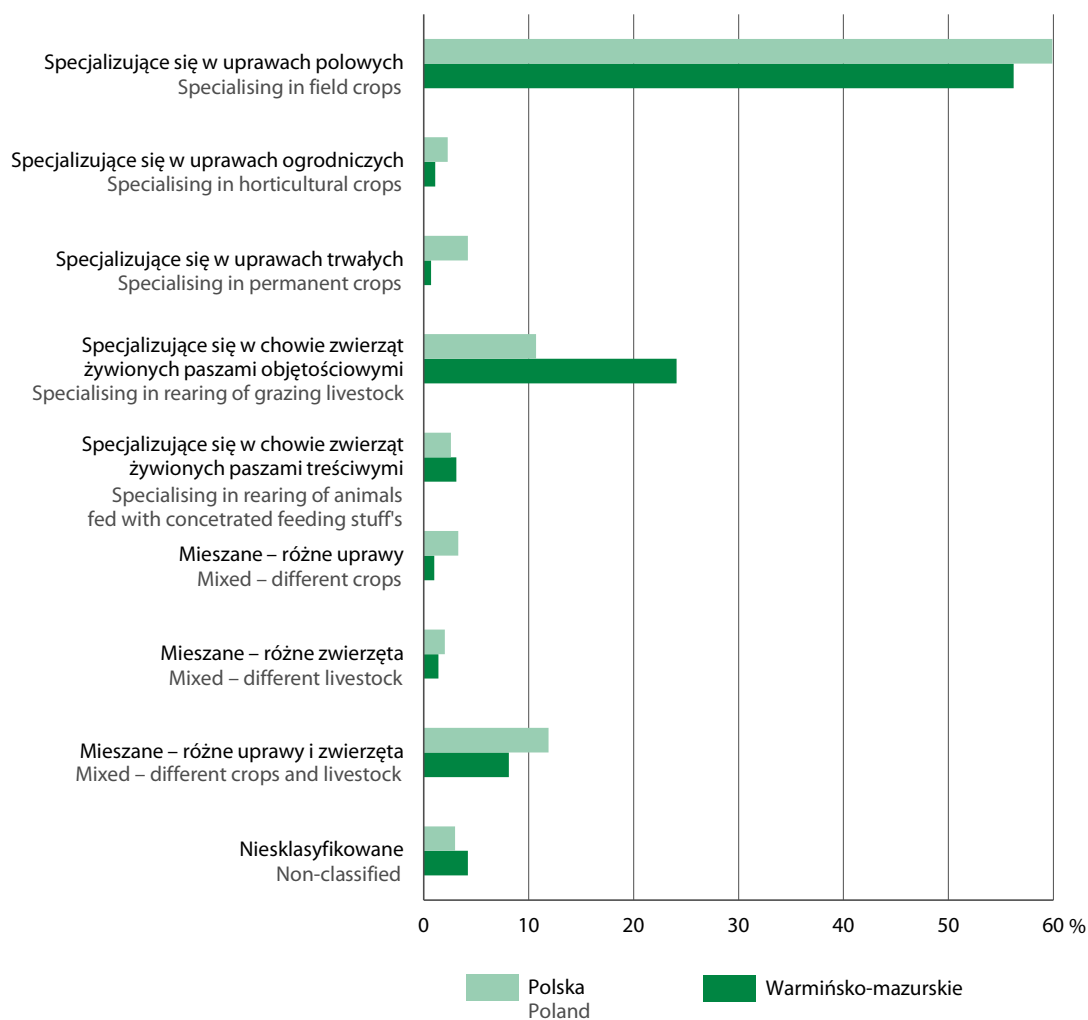

Typ rolniczy gospodarstwa określono na podstawie wielkości udziału standardowej produkcji poszczególnych działalności rolniczych prowadzonych w gospodarstwie w całkowitej standardowej produkcji gospodarstwa rolnego.

W 2020 r. w województwie 85,2% gospodarstw rolnych było gospodarstwami specjalistycznymi, czyli specjalizującymi się w uprawach polowych, ogrodniczych, trwałych oraz w chowie zwierząt żywionych paszami objętościowymi i treściwymi (w Polsce 79,8%). Gospodarstwa specjalistyczne wytwarzały 88,3% wojewódzkiej standardowej produkcji (w Polsce 84,0%).

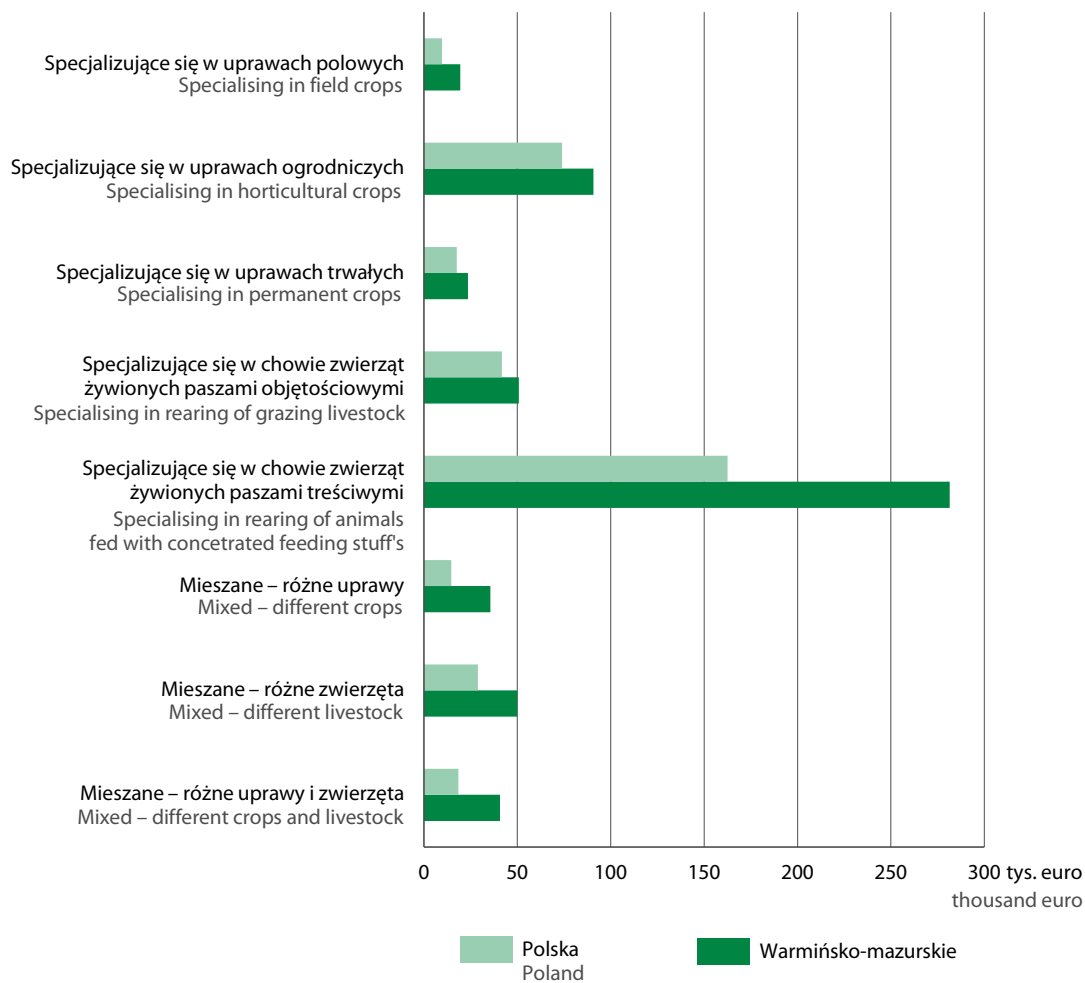
W strukturze gospodarstw rolnych **według typów rolniczych** w województwie warmińsko-mazurskim w 2020 r. największą grupę stanowiły gospodarstwa specjalizujące się w uprawach polowych (56,2%, w Polsce 59,9%). Kolejnym pod względem wielkości był typ specjalizujący się w chowie zwierząt żywionych paszami objętościowymi (24,1%, w Polsce 10,7%). Było to związane z racjonalnym wykorzystaniem posiadanego zasobu trwałych użytków zielonych. Udział gospodarstw specjalizujących się w chowie zwierząt żywionych paszami treściwymi w województwie wyniósł 3,1%. Najmniejszą grupę stanowiły gospodarstwa specjalizujące się w uprawach trwałych (sady i inne) – 0,7%.

Wykres 40. Struktura gospodarstw rolnych według typu rolniczego w 2020 r.
 Chart 40. Structure of agricultural holdings by farm types in 2020

Gospodarstwa zlokalizowane na terenie województwa charakteryzowały się znacznie większą wielkością ekonomiczną w każdym z typów rolniczych od średniej ogólnopolskiej. Największą średnią ekonomiczną (281,5 tys. euro) zanotowano w gospodarstwach zajmujących się chowem zwierząt żywionych paszami treściwymi. Wartość ta była o 73,2% większa od średniej krajowej. Najmniejszą wartością charakteryzowały się gospodarstwa specjalizujące się w uprawach polowych (19,5 tys. euro), która była i tak dwukrotnie większa od średniej krajowej.

Wykres 41. Średnia wielkość ekonomiczna gospodarstwa rolnego według typów rolniczych w 2020 r.
 Chart 41. Average economic size of agricultural holdings by farm types in 2020

Rozdział 10

Chapter 10

Analiza gospodarstw rolnych w przekrojach gminnych

Analysis of agricultural holdings by gminas

Prezentowane wyniki dla gmin dotyczą gospodarstw rolnych, których siedziba (siedlisko, a w przypadku jego braku największa część gospodarstwa rolnego) znajdowała się w 2020 r. na jej terenie. Porównawcze dane wojewódzkie są naliczone **według siedziby gospodarstwa rolnego** i różnią się od opisanych w działach 1–8.

Charakterystyka gospodarstw rolnych

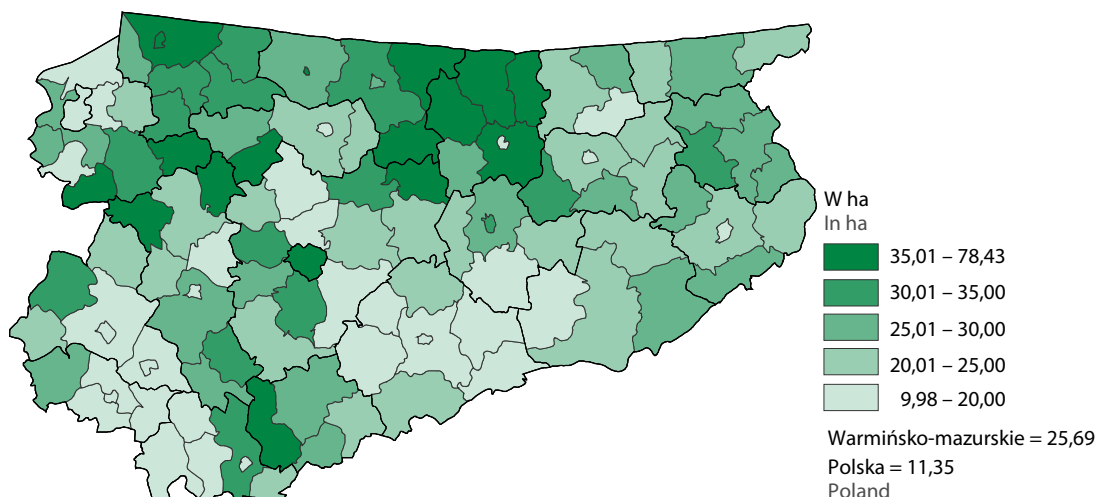
Characteristics of agricultural holdings

Spośród 43,9 tys. gospodarstw rolnych posiadających siedzibę gospodarstwa na terenie województwa warmińsko-mazurskiego najczęściej było umiejscowionych w gminach wiejskich: Lubawa (1 040), Iława (954) i Bartoszyce (826), a najmniej w gminach miejskich: Górowo Iławeckie (28), Bartoszyce (37) i Mrągowo (44).

Największe gospodarstwa, biorąc pod uwagę średnią powierzchnię użytków rolnych, zanotowano w Olsztynie (78,43 ha), gminie wiejskiej Barciany (69,44 ha) i miejsko-wiejskiej Bisztynek (52,95 ha), natomiast najmniejsze w gminach miejskich: Szczytno (9,98 ha), Elbląg (10,63 ha) i Giżycko (10,90 ha).

Mapa 12. Powierzchnia użytków rolnych przypadająca na 1 gospodarstwo rolne według siedziby gospodarstwa w 2020 r.

Map 12. Area of agricultural land per agricultural holding according to the seat of the agricultural holding in 2020

W strukturze gospodarstw rolnych największy odsetek gospodarstw o powierzchni 50 ha i więcej użytków rolnych zanotowano w gminach miejskich: Górowo Iławeckie (21,4%), Mrągowo (20,5%), Olsztyn (20,4%), gminie miejsko-wiejskiej Miłakowo (21,1%) oraz gminie wiejskiej Kętrzyn (20,4%). Największy udział gospodarstw najmniejszych obszarowo, tj. o powierzchni do 15 ha użytków rolnych odnotowano w gminach miejskich: Ostróda (86,5%), Działdowo (86,4%) i Elk (84,8%).

Wśród gospodarstw rolnych w warmińsko-mazurskim przeważały jednostki prowadzące wyłącznie produkcję roślinną (54,6%). Największy ich odsetek odnotowano w gminach miejskich Bartoszyce (94,6%) i Giżycko (94,4%). Największy odsetek gospodarstw prowadzących wyłącznie produkcję zwierzęcą odnotowano w gminach miejskich Kętrzyn (6,4%) i Szczytno (6,0%) – w województwie średnio 0,8%. Największy odsetek gospodarstw prowadzących jednocześnie produkcję roślinną i zwierzęcą zanotowano w gminach wiejskich: Grodziczno (68,0%), Nowe Miasto Lubawskie (63,3%), Wieliczki (62,9%) oraz gminie miejsko-wiejskiej Wielbark (62,3%).

Ekologiczne metody produkcji rolniczej stosowano w 3,3 tys. gospodarstw rolnych. Najwięcej gospodarstw ekologicznych miało swoją siedzibę w gminie miejsko-wiejskiej Gołdap (241) oraz gminach wiejskich: Banie Mazurskie (92), Górowo Iławeckie i Lidzbark Warmiński (po 81).

Wyniki spisu wykazały, że 68,4% gospodarstw rolnych w województwie produkowało na rynek. Największy ich odsetek odnotowano w gminie wiejskiej Lubawa (93,1%) oraz gminie miejskiej Lubawa (91,0%), najmniejszy zaś w gminie miejskiej Szczytno (28,0%).

W przypadku gospodarstw indywidualnych 8,4% produkowało głównie na samozaopatrzenie żywieniowe gospodarstwa domowego (zużywające powyżej 50% końcowej produkcji rolniczej). Największy ich odsetek odnotowano w gminie miejskiej Lubawa (19,8%), gminie wiejskiej Dubeninki (18,4%) i gminie miejsko-wiejskiej Dobre Miasto (17,9%).

Użytkowanie gruntów

Land use

Areał użytków rolnych w województwie, według siedziby gospodarstwa rolnego, wyniósł w 2020 r. 1 127,5 tys. ha. Największa ich powierzchnia znajdowała się w gminach wiejskich Bartoszyce (26,0 tys. ha) i Barciany (25,2 tys. ha), a najmniejsza w gminach miejskich Szczytno (0,5 tys. ha) i Giżycko (0,6 tys. ha).

W dobrej kulturze rolnej utrzymywano 98,8% powierzchni użytków rolnych. Najwyższym wskaźnikiem (po 99,9%) wyróżniły się gminy miejskie: Mrągowo, Bartoszyce, Lidzbark Warmiński oraz gmina miejsko-wiejska Susz. Najniższe wskaźniki odnotowano w gminach: Dywity (92,8%), Barciany (96,4%) oraz Dubeninki i Gietrzwałd (po 96,8%).

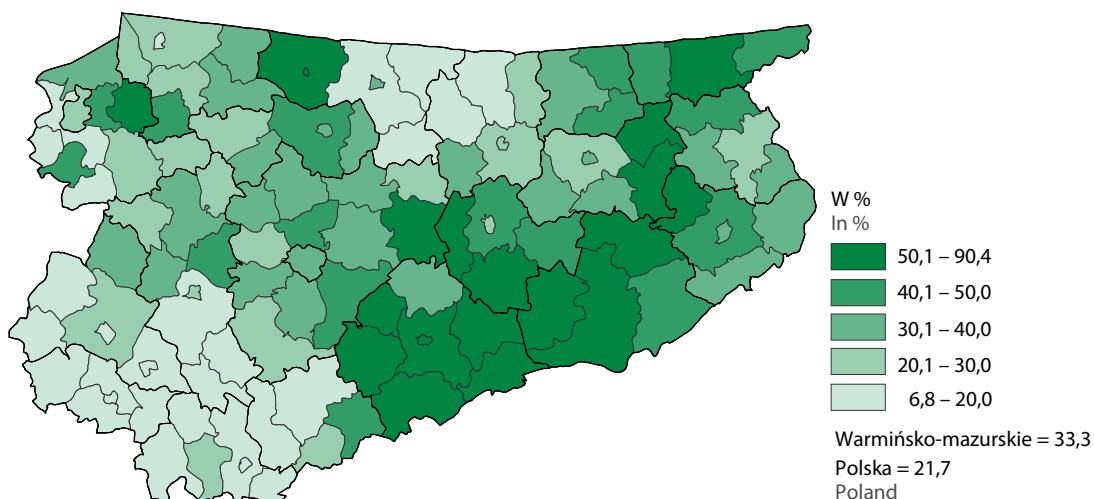
Analiza gminnych struktur użytków rolnych utrzymywanych w dobrej kulturze wskazuje, że:

- największym udziałem gruntów ornych charakteryzowały się gminy: Kisielice (92,8%), Rychliki (92,0%), Grodziczno (91,9%), Kurzętnik (91,7%) oraz gmina wiejska Nowe Miasto Lubawskie (91,5%). Średni udział w województwie wyniósł 66,1%;
- największą średnią powierzchnię gruntów ornych w gospodarstwach je posiadających odnotowano w gminach miejskich: Olsztyn (80,60 ha), Mrągowo (55,46 ha), gminie wiejskiej Barciany (63,62 ha) oraz gminie miejsko-wiejskiej Bisztynek (52,00 ha) – w województwie 23,34 ha;
- największym udziałem trwałych użytków zielonych charakteryzowała się gmina miejska Szczytno (90,4%), gminy miejsko-wiejskie Ruciane-Nida i Wielbark (po 81,1%) oraz gminy wiejskie Jedwabno (80,6%) i Rozogi (80,2%). Średni udział w województwie wyniósł 33,3%;
- średnia powierzchnia łąk trwałych w gospodarstwach je posiadających największa była w gminach miejskich Górowo Iławeckie (26,49 ha) i Olsztyn (24,44 ha) – w województwie 8,81 ha;

- największy areal pastwisk trwałych przypadają na 1 gospodarstwo w gminach miejskich Olsztyn (58,71 ha) i Górowo Iławeckie (21,72 ha) oraz gminach wiejskich Mrągowo (27,08 ha) i Barciany (22,59 ha) – w województwie 9,37 ha;
- największym udziałem upraw trwałych, w tym sadów charakteryzowały się: gmina miejsko-wiejska Tolkmicko (5,2%), gminy wiejskie Lubawa (3,6%) i Pozezdrze (3,0%) oraz gmina miejska Braniewo (2,9%). Średni udział w województwie wyniósł 0,5%.

Mapa 13. Udział powierzchni trwałych użytków zielonych w powierzchni użytków rolnych w dobrej kulturze według siedziby gospodarstwa w 2020 r.

Map 13. Share of permanent grassland area in area of agricultural land in a good condition according to the seat of the agricultural holding in 2020

Powierzchnia zasiewów

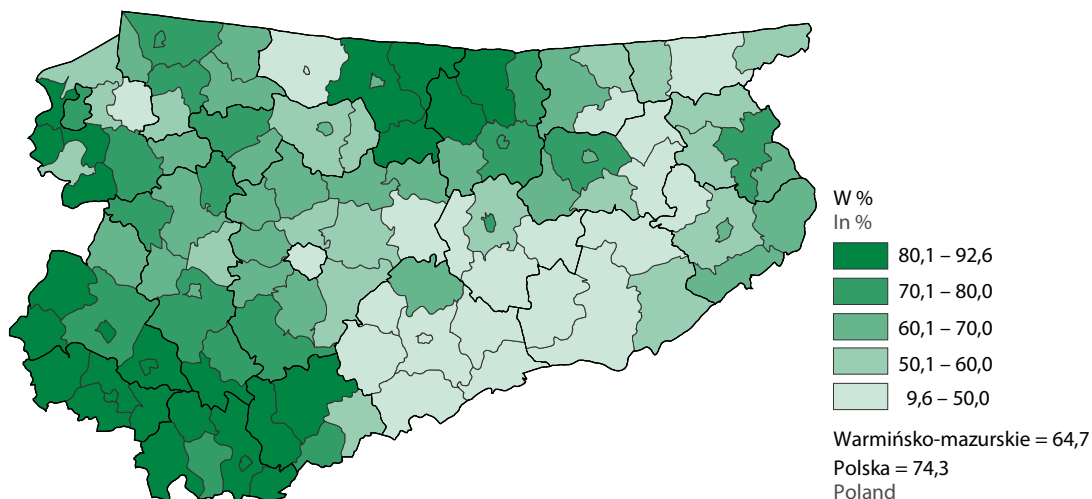
Sown area

Zasiewy na gruntach ornych, według siedziby gospodarstwa rolnego, zajmowały areal 720,7 tys. ha, co stanowiło 64,7% powierzchni użytków rolnych utrzymywanych w dobrej kulturze rolnej. Największy areal zasiewów znajdował się w gminach wiejskich Bartoszyce (20,8 tys. ha) i Barciany (20,2 tys. ha), a najmniejszy w gminach miejskich: Szczytno (47 ha), Górowo Iławeckie (0,3 tys. ha) i Giżycko (0,4 tys. ha). Największym udziałem zasiewów w powierzchni użytków rolnych utrzymywanych w dobrej kulturze rolnej charakteryzowały się gminy: Kisielice (92,6%), Rychliki (91,9%), Grodziczno (91,2%), Kurzętnik (90,4%).

Mapa 14. Udział powierzchni zasiewów w powierzchni użytków rolnych w dobrej kulturze według siedziby gospodarstwa w 2020 r.

Map 14. Share of sown area in area of agricultural land in a good condition according to the seat of the agricultural holding in 2020

W strukturze zasiewów dominowała uprawa zbóż (56,2%), która w województwie zajmowała powierzchnię 404,8 tys. ha. Największy areał ich uprawy zanotowano w gminach wiejskich: Bartoszyce (12,8 tys. ha), Barciany (12,7 tys. ha), Lubawa (12,5 tys. ha). Największy udział powierzchni zbóż w strukturze zasiewów zanotowano w gminach wiejskich: Iłowo-Osada (79,7%), Nowe Miasto Lubawskie (78,8%), Grodziczno (76,5%) i Lubawa (75,4%).

Powierzchnia uprawy roślin strączkowych na suche ziarno, łącznie z mieszankami zbożowo-strączkowymi wyniosła w województwie 43,7 tys. ha. Największy areał ich uprawy zanotowano w gminach wiejskich: Bartoszyce (1,9 tys. ha), Lidzbark Warmiński i Jonkowo (po 1,6 tys. ha) oraz Barciany (1,5 tys. ha).

Ziemniaki uprawiano w województwie na powierzchni 5,7 tys. ha. Największy areał ich uprawy zanotowano w gminach miejsko-wiejskich: Nidzica (0,5 tys. ha), Olsztynek (0,3 tys. ha) oraz gminie wiejskiej Ostróda (0,4 tys. ha). W tych trzech gminach skoncentrowana była ponad 1/5 wojewódzkiej powierzchni uprawy.

Rośliny przemysłowe uprawiano na powierzchni 98,2 tys. ha, a ich udział w strukturze zasiewów wyniósł 13,6%. Wśród nich największe znaczenie miała uprawa rzepaku i rzepiku, na powierzchni 89,8 tys. ha (91,5% powierzchni uprawy wszystkich roślin przemysłowych w województwie). Największy areał uprawy rzepaku i rzepiku zanotowano w gminach wiejskich Barciany (4,6 tys. ha), Bartoszyce (4,2 tys. ha) oraz gminie miejsko-wiejskiej Bisztynek (4,1 tys. ha). Największy ich udział w strukturze zasiewów był w gminie miejskiej Bartoszyce (40,9%), gminach miejsko-wiejskich: Bisztynek (25,4%), Sępólno (23,8%), Korsze (23,2%) oraz gminie wiejskiej Rychliki (23,4%).

Łączna powierzchnia uprawy roślin pastewnych wyniosła 135,9 tys. ha, co stanowiło 18,9% powierzchni zasiewów na gruntach ornych w województwie. Uprawy te stanowiły uzupełnienie pasz pozyskiwanych z trwałych użytków zielonych. Największy ich udział w strukturze zasiewów odnotowano w gminach miejsko-wiejskich Wielbark (88,2%) i Gołdap (62,6%) oraz gminach wiejskich Jedwabno (65,4%) i Rozogi (61,5%).

Powierzchnia uprawy motylkowych pastewnych na zielonkę wyniosła 54,6 tys. ha (40,2% powierzchni uprawy roślin pastewnych). W przekroju terytorialnym największą powierzchnię ich uprawy odnotowano w gminie miejsko-wiejskiej Gołdap (3,3 tys. ha) oraz gminie wiejskiej Elk (2,1 tys. ha).

Kukurydzę na zielonkę uprawiano na powierzchni 41,9 tys. ha (30,8% powierzchni uprawy roślin pastewnych), najczęściej w gminach miejsko-wiejskich Biała Piska (2,5 tys. ha) i Pisz (1,8 tys. ha).

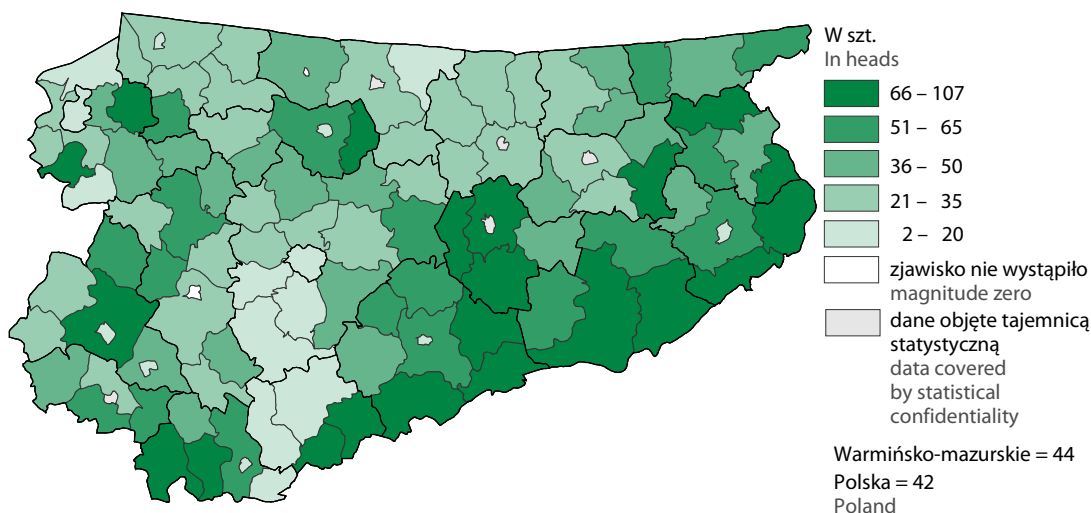
Trawy polowe na zielonkę uprawiano na powierzchni 29,6 tys. ha (21,7% powierzchni uprawy roślin pastewnych). Największą powierzchnię ich uprawy odnotowano w gminie miejsko-wiejskiej Gołdap (2,1 tys. ha) oraz gminach wiejskich: Banie Mazurskie i Kowale Oleckie (po 1,2 tys. ha), Dźwierzuty (1,0 tys. ha).

Zwierzęta gospodarskie

Livestock

Spośród wojewódzkiego stada bydła, liczącego 492,5 tys. sztuk, najczęściej zwierząt znajdowało się w gminach miejsko-wiejskich Biała Piska (16,9 tys. sztuk) i Pisz (12,3 tys. sztuk) oraz gminie wiejskiej Mrągowo (11,3 tys. sztuk). Wskaźnik średniej obsady bydła na 100 ha użytków rolnych wyniósł w województwie 44 sztuki. Największą obsadę bydła odnotowano w gminach wiejskich: Płońska (107 sztuk na 100 ha użytków rolnych), Rozogi (99 sztuk), Świętajno w powiecie szczycieńskim (96 sztuk) oraz gminach miejsko-wiejskich Biała Piska (102 sztuki) i Pisz (91 sztuk).

Mapa 15. Obsada bydła na 100 ha użytków rolnych według siedziby gospodarstwa w 2020 r.
Map 15. Number of cattle per 100 ha of agricultural land according to the seat of the agricultural holding in 2020

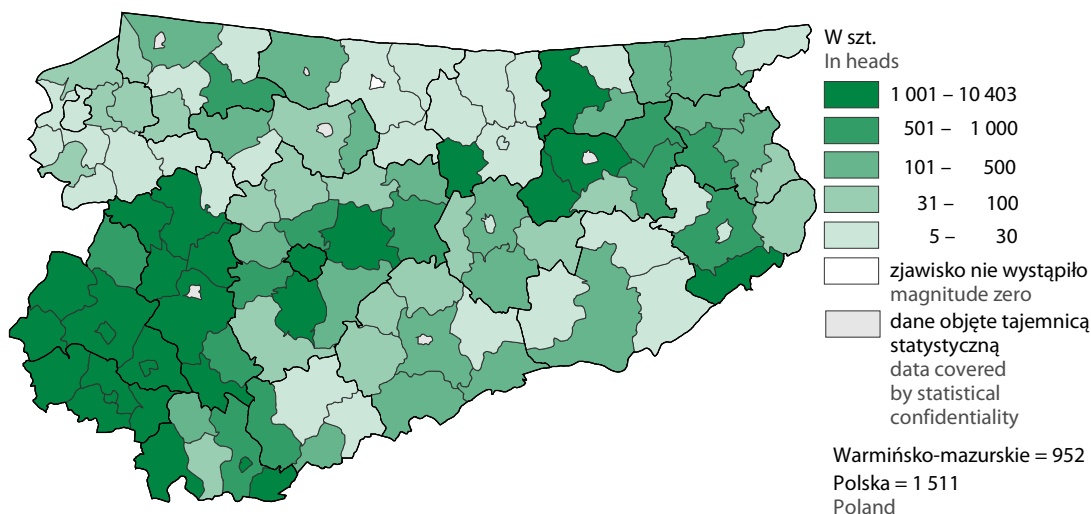

Pogłowie świń w 2020 r. liczyło 625,3 tys. sztuk. Niemal 1/5 pogłowia (117,3 tys. sztuk) utrzymywano w gminie wiejskiej Lubawa. Bardzo duże stany zwierząt zanotowano również w gminach wiejskich Biskupiec (60,7 tys. sztuk) i Grodziczno (57,5 tys. sztuk). Średnia obsada świń na 100 ha użytków rolnych w 2020 r. wyniosła w województwie 55 sztuk. Największą obsadą świń charakteryzowały się gminy wiejskie: Lubawa (614 sztuk na 100 ha użytków rolnych), Grodziczno (551 sztuk), Kurzętnik (438 sztuk) oraz gmina miejska Lubawa (448 sztuk).

Pogłowie drobiu w gospodarstwach rolnych posiadających siedzibę w województwie przekroczyło w 2020 r. 10,7 mln sztuk. Najwięcej drobiu utrzymywano w gminie miejsko-wiejskiej Morąg (1,0 mln sztuk) i gminach wiejskich: Giżycko (906,7 tys. sztuk), Iława (875,0 tys.) i Prostki (854,1 tys.). W gminach tych znajdowała się 1/3 wojewódzkiego pogłowia.

Wskaźnik obsady drobiu na 100 ha użytków rolnych wyniósł 952 sztuki. Największą obsadą charakteryzowały się gminy miejskie Działdowo (10 403 sztuki na 100 ha użytków rolnych), Nowe Miasto Lubawskie (8 333 sztuki) i gmina wiejska Prostki (7 091 sztuk).

Mapa 16. Obsada drobiu na 100 ha użytków rolnych według siedziby gospodarstwa w 2020 r.
 Map 16. Number of poultry per 100 ha of agricultural land according to the seat of the agricultural holding in 2020

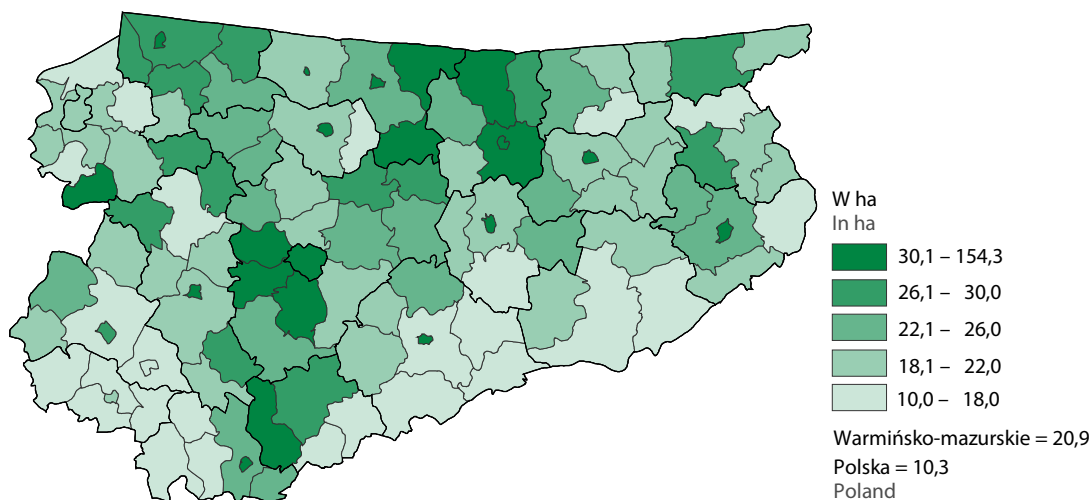
Ciągniki rolnicze Tractors

Według wyników spisu rolnego ciągniki rolnicze w województwie warmińsko-mazurskim posiadało 61,4% gospodarstw rolnych. Największy udział gospodarstw z ciągnikami w ogólnej liczbie gospodarstw rolnych zanotowano w gminach wiejskich: Lubawa (84,3%), Janowiec Kościelny (81,9%) i Grodziczno (81,8%). Najmniejszy udział wystąpił w gminach miejskich: Ostróda (17,3%), Górowo łąweckie (17,9%) i Szczytno (18,0%).

W przekroju terytorialnym województwa najmniejszą powierzchnię użytków rolnych przypadającą na ciągnik rolniczy zanotowano w gospodarstwach posiadających siedzibę w gminach wiejskich: Grodziczno (10,0 ha), Lubawa (10,7 ha) i Kurzętnik (10,9 ha). Największą wartość wskaźnika odnotowano w gminach miejskich Górowo łąweckie (154,3 ha) i Olsztyn (149,5 ha). Wartości te mogą świadczyć zarówno o stopniu wyposażenia gospodarstw w ciągniki, jak również o racjonalności ich wykorzystania.

Mapa 17. Powierzchnia użytków rolnych przypadająca na 1 ciągnik rolniczy według siedziby gospodarstwa w 2020 r.

Map 17. Area of agricultural land per tractor according to the seat of the agricultural holding in 2020

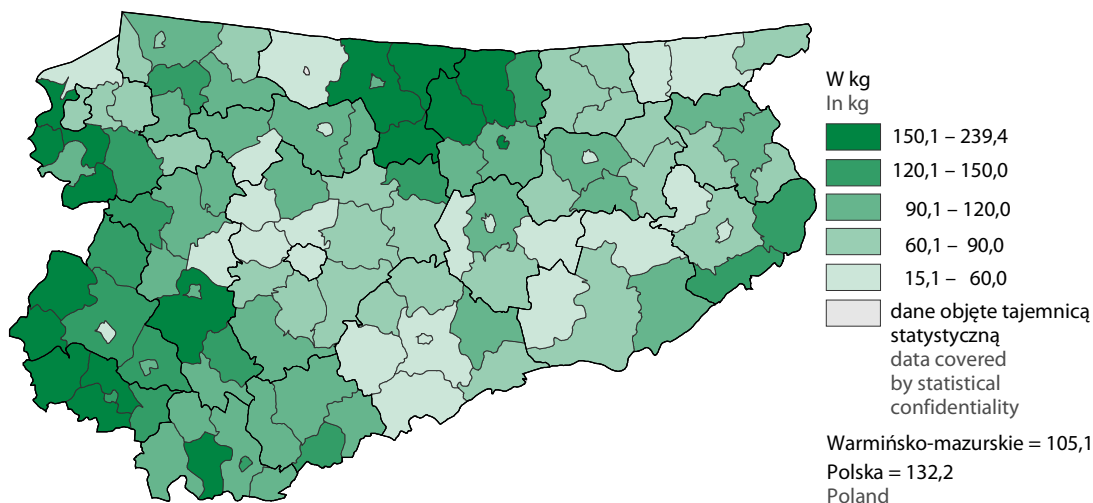

Nawożenie Fertilization

W roku gospodarczym 2019/2020 na 1 ha użytków rolnych w dobrej kulturze rolnej zużyto w województwie 105,1 kg NPK, w przeliczeniu na czysty składnik. Poziom nawożenia mineralnego był ściśle powiązany ze strukturą upraw i intensywnością produkcji roślinnej. Największe zużycie nawozów mineralnych w kilogramach czystego składnika NPK w przeliczeniu na 1 ha użytków rolnych w dobrej kulturze odnotowano w gminach miejsko-wiejskich: Kisielice (239,4 kg), Bisztynek (194,6 kg), Sępole (184,2 kg), Susz (181,3 kg) oraz gminach wiejskich Płońnica (187,1 kg) i Rychliki (184,5 kg). Najmniej nawozów mineralnych zużyto w gminie Jedwabno (15,1 kg), gminach miejskich Szczytno (16,4 kg) i Olsztyn (19,1 kg) oraz w gminie miejsko-wiejskiej Gołdap (18,9 kg).

Mapa 18. Zużycie nawozów mineralnych w czystym składniku na 1 ha użytków rolnych w dobrej kulturze według siedziby gospodarstwa w roku gospodarczym 2019/2020

Map 18. Consumption of mineral fertilizers of pure ingredient per 1 ha of agricultural land in good condition according to the seat of the agricultural holding in 2019/2020 farming year

Na 1 ha użytków rolnych w dobrej kulturze rolnej zużyto w województwie, w przeliczeniu na czysty składnik, 84,2 kg tlenku wapnia (CaO). Zużycie nawozów wapniowych, podobnie jak nawozów mineralnych, było silnie zróżnicowane terytorialnie. Najwięcej zużyto ich w gospodarstwach posiadających siedzibę w gminach miejsko-wiejskich Korsze (498,5 kg) i Susz (271,9 kg) oraz w gminie wiejskiej Gronowo Elbląskie (361,8 kg). Najmniej zużyto w gminach miejskich: Mrągowo (0,3 kg), Olsztyn (5,3 kg), Elk (8,0 kg), w gminie miejsko-wiejskiej Ruciane-Nida (6,5 kg) oraz w gminach wiejskich: Jonkowo (7,1 kg) i Grunwald (9,2 kg).

Oprócz nawozów mineralnych i wapniowych 20,0 tys. gospodarstw rolnych posiadających siedzibę w województwie stosowało **nawozy naturalne pochodzenia zwierzęcego**: obornik, pomiot ptasi, gnojówkę i gnojowicę. Największą powierzchnię nawożoną:

- obornikiem odnotowano w gminach miejsko-wiejskich Biała Piska (4,7 tys. ha) i Pisz (4,4 tys. ha) oraz gminach wiejskich: Lubawa (4,6 tys. ha), Iława (4,1 tys. ha), Rozogi (4,0 tys. ha);
- pomiotem ptasim – w gminach wiejskich Kozłowo (1,7 tys. ha) i Giżycko (0,9 tys. ha) oraz gminie miejsko-wiejskiej Susz (0,9 tys. ha);
- gnojówką – w gminie miejsko-wiejskiej Biała Piska (1,8 tys. ha) oraz gminach wiejskich: Dźwierzuty (1,4 tys. ha), Janowiec Kościelny i Janowo (po 1,3 tys. ha);
- gnojowicą – w gminach miejsko-wiejskich Biała Piska (2,7 tys. ha) i Pisz (2,4 tys. ha) oraz gminach wiejskich: Lubawa (2,4 tys. ha), Rozogi (2,3 tys. ha), Piecki (2,0 tys. ha).

Źródła dochodów gospodarstw domowych z użytkownikiem gospodarstwa rolnego

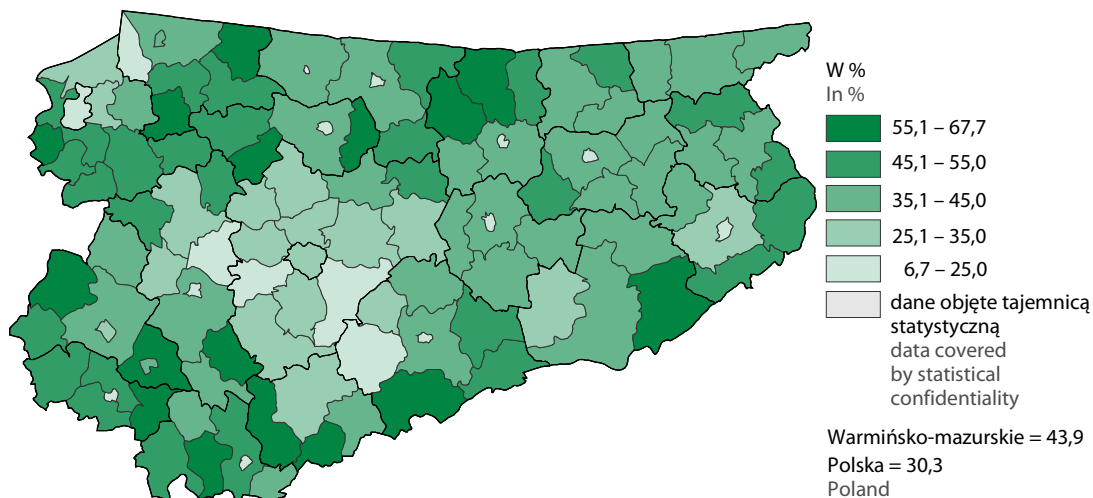
Income sources of households with the holder of an agricultural holding

W okresie od 2 czerwca 2019 r. do 1 czerwca 2020 r. 43,2 tys. gospodarstw domowych z użytkownikiem indywidualnego gospodarstwa rolnego w województwie warmińsko-mazurskim uzyskiwało dochody z prowadzonej działalności rolniczej. Dla 43,9% z nich działalność rolnicza stanowiła główne źródło utrzymania, czyli źródło dochodów przekraczające 50% dochodów.

W przekroju terytorialnym największy udział gospodarstw, dla których działalność rolnicza stanowiła główne źródło utrzymania, odnotowano w gminach: Janowiec Kościelny (67,7%), Barciany (67,2%) oraz Kozłowo (65,2%). Najmniejszy odsetek był w gminie miejskiej Lidzbark Warmiński (6,7%).

Mapa 19. Udział gospodarstw indywidualnych, w których ponad 50% dochodów stanowiły dochody z działalności rolniczej w 2020 r.

Map 19. Share of natural person's agricultural holdings (private farms) where more than 50% income was from agricultural activity in 2020

Największy udział wśród ogółu gospodarstw domowych z użytkownikiem gospodarstwa indywidualnego, które uzyskiwały ponad 50% dochodów z prowadzenia pozarolniczej działalności gospodarczej, odnotowano w gminach Jedwabno (31,6%) i Stawiguda (27,7%), zaś najmniejszy w gminach Janowiec Kościelny (2,6%) i Barciany (3,1%).

Odsetek gospodarstw domowych, w których dochody z pracy najemnej przekraczały 50% dochodów ogółem był największy w gminach miejskich: Lidzbark Warmiński (47,8%), Elk (46,8%) i Działdowo (40,6%), natomiast najmniejszy w gminie Kolno (8,3%).

Największy odsetek gospodarstw domowych, dla których dochód z emerytur i rent stanowił główne źródło utrzymania wystąpił w gminach miejskich: Ostróda (40,0%), Bartoszyce (26,5%), a najmniejszy w gminach wiejskich: Lubawa (3,0%), Janowiec Kościelny (3,1%) i Kozłowo (3,7%).

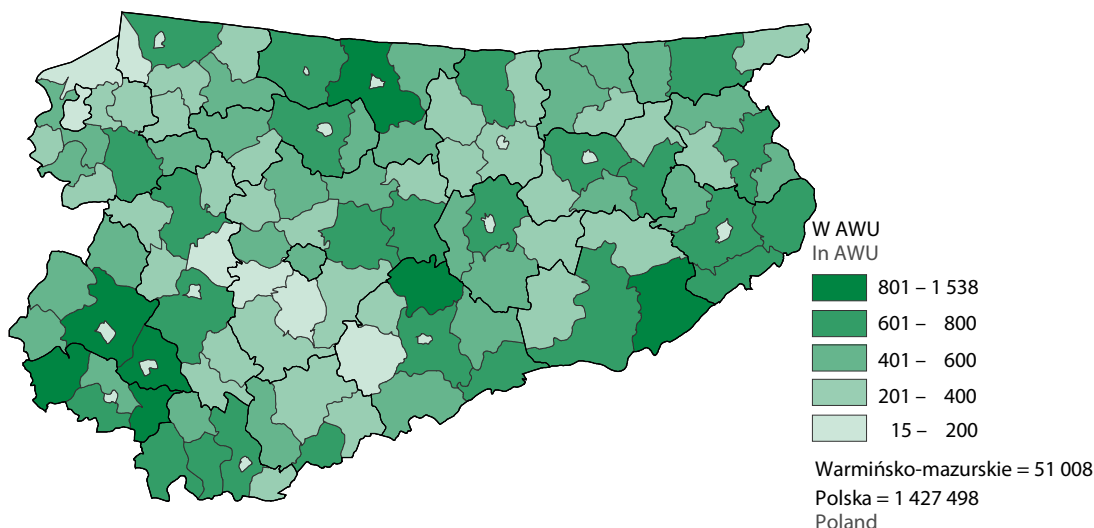
Pracujący i nakłady pracy w gospodarstwach rolnych

Employed persons and labour input in agricultural holdings

Wojewódzkie nakłady pracy na prowadzenie działalności rolniczej poniesione w roku gospodarczym 2019/2020 wyniosły łącznie 51,0 tys. AWU. Największe nakłady poniesiono w gminach wiejskich: Lubawa (1 538 AWU), Iława (1 136 AWU) i Biskupiec (1 054 AWU). Najmniejsze odnotowano w gminach miejskich: Górowo Iławeckie (15 AWU), Bartoszyce (23 AWU), Szczytno (25 AWU) i Ostróda (28 AWU).

Mapa 20. Nakłady pracy w gospodarstwach rolnych według siedziby gospodarstwa w roku gospodarczym 2019/2020

Map 20. Labor input in agricultural holdings according to the seat of the agricultural holding in 2019/2020 farming year

Biorąc pod uwagę kategorię osób pracujących, okazało się, że największy udział nakładów pracy rodzinnej siły roboczej odnotowano w gminach wiejskich Markusy (96,9%) i Janowo (96,2%) oraz gminie miejsko-wiejskiej Wielbark (96,3%), najmniej zaś w Olsztynie (27,8%). Największy udział pracy pracowników najemnych zatrudnionych na stałe wystąpił w gospodarstwach rolnych mających siedzibę w Olsztynie (66,1%) i w gminie Dźwierzuty (46,3%), najmniej zaś w gminach wiejskich Janowo (1,3%) i Markusy (1,4%) oraz gminach miejsko-wiejskich Pasym (1,4%) i Wielbark (1,6%).

Większość nakładów pracy w województwie została poniesiona w gospodarstwach indywidualnych (94,3%). Największy udział nierodzinnej siły roboczej wspomagającej prowadzenie produkcji rolnej wystąpił w gospodarstwach indywidualnych z siedzibą w gminie Dźwierzuty (47,6%) oraz gminach miejskich Iława (39,7%) i Braniewo (32,0%).

Wskaźnik pracochłonności działalności rolnej w roku gospodarczym 2019/2020 w województwie wyniósł średnio 116 pełnozatrudnionych (w AWU) na 100 gospodarstw. Największą wartość odnotowano w gminach wiejskich: Barciany (185), Dźwierzuty (174) i Biskupiec (168), najmniejszą zaś w gminach miejskich Lidzbark Warmiński (33) i Ełk (45).

Wskaźnik nakładów pracy na 100 hektarów użytków rolnych wyniósł średnio w województwie 5 pełnozatrudnionych (w AWU). Największą wartość odnotowano w gminach wiejskich: Grodziczno (9), Lubawa, Iława, Kurzętnik i gminie miejsko-wiejskiej Lidzbark (po 8). Najmniejsze wartości odnotowano w gminach miejskich: Górowo Iławeckie (1), Olsztyn, Mrągowo, Lidzbark Warmiński, Bartoszyce i gminie wiejskiej Kętrzyn (po 2).

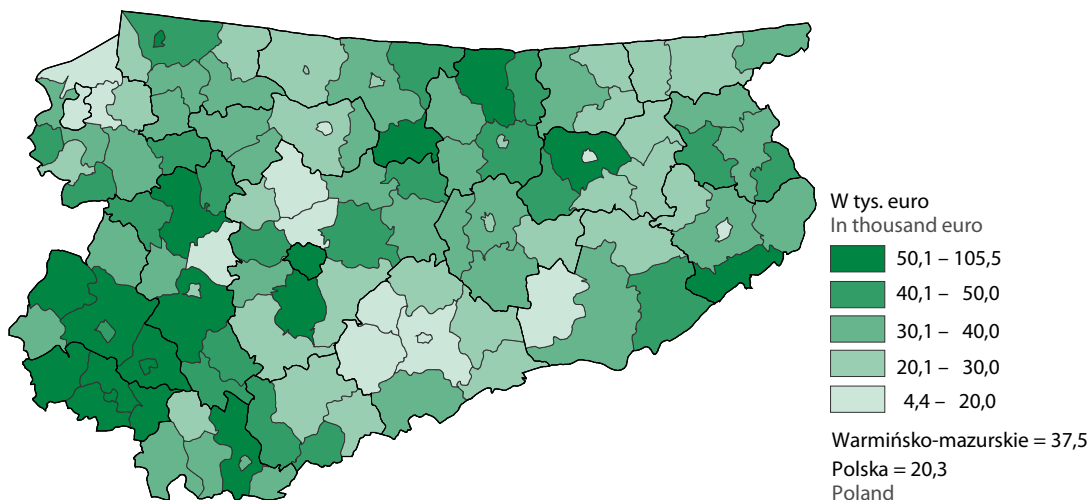
Typologia gospodarstw rolnych

Typology of agricultural holdings

Średnia wielkość ekonomiczna gospodarstwa rolnego w województwie wyniosła 37,5 tys. euro. W przekroju terytorialnym największą średnią charakteryzowały się gospodarstwa posiadające siedzibę w Olsztynie (105,5 tys. euro), gminach wiejskich: Barciany (69,5 tys. euro), Biskupiec (64,9 tys. euro), Giżycko (64,4 tys. euro), Grodziczno (62,9 tys. euro) oraz gminie miejsko-wiejskiej Susz (63,5 tys. euro).

Najmniejszą średnią charakteryzowały się gospodarstwa z gmin miejskich Szczytno (4,4 tys. euro) i Giżycko (6,7 tys. euro).

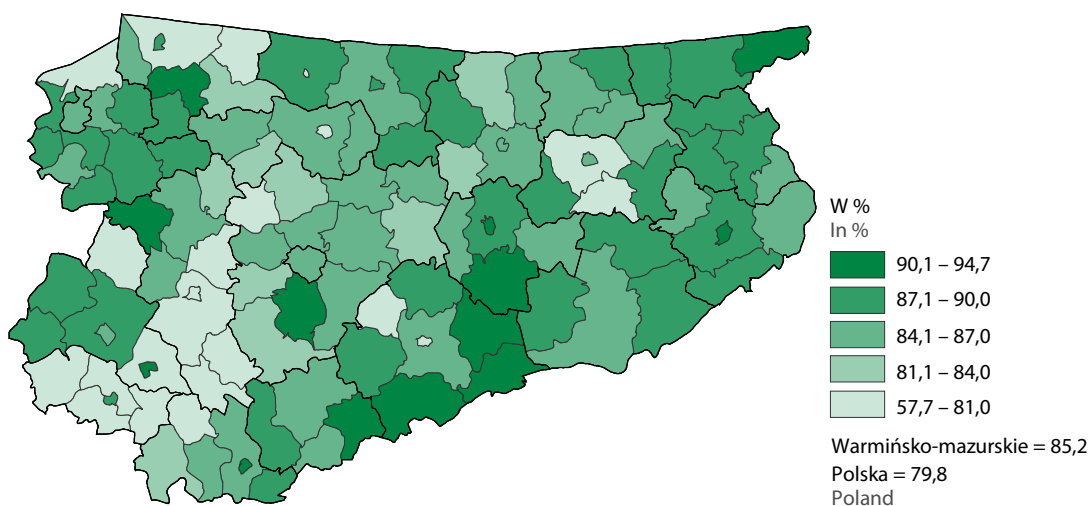
Mapa 21. Średnia wielkość ekonomiczna gospodarstwa rolnego według siedziby gospodarstwa w 2020 r.
Map 21. Average economic size of an agricultural holding according to the seat of the agricultural holding in 2020

Największy odsetek gospodarstw rolnych najsilniejszych ekonomicznie, tj. o wielkości 100 tys. euro i więcej, odnotowano w gminach wiejskich Lubawa, Biskupiec oraz gminie miejskiej Braniewo (po 14,0%). Największym odsetkiem gospodarstw najsłabszych ekonomicznie (o wielkości do 8 tys. euro) charakteryzowały się gminy miejskie: Szczytno (84,0%), Giżycko (83,3%) i Działdowo (81,8%).

W 2020 r. w województwie 85,2% gospodarstw rolnych było gospodarstwami specjalistycznymi. Największy ich odsetek odnotowano w gminach wiejskich: Rozogi (94,7%), Dubeninki (94,4%), Janowo (94,1%) oraz gminie miejsko-wiejskiej Wielbark (94,0%).

Mapa 22. Udział gospodarstw specjalistycznych według siedziby gospodarstwa w 2020 r.
Map 22. Share of specialized holdings according to the seat of the agricultural holding in 2020

W ujęciu terytorialnym największy odsetek gospodarstw rolnych należących do typu:

- „specjalizujące się w uprawach polowych” odnotowano w gminach miejskich Giżycko (85,2%) i Ełk (84,3%);
- „specjalizujące się w uprawach ogrodnich” – w gminach miejskich Braniewo (7,0%) i Elbląg (6,7%);
- „specjalizujące się w uprawach trwałych” – w gminie miejsko-wiejskiej Tolkmicko (4,8%);
- „specjalizujące się w chowie zwierząt żywionych paszami objętościowymi” – w gminach miejsko-wiejskich Wielbark (54,5%) i Biała Piska (46,3%) oraz gminach wiejskich Rozogi (48,2%) i Kowale Oleckie (46,9%);
- „specjalizujące się w chowie zwierząt żywionych paszami treściwymi” – w gminach wiejskich: Lubawa (23,1%), Grodziczno (18,7%), Nowe Miasto Lubawskie (17,4%) oraz gminie miejskiej Lubawa (17,9%).

Uwagi metodologiczne

1. Wprowadzenie

Niniejszą publikację opracowano na podstawie wyników Powszechnego Spisu Rolnego 2020 (PSR 2020), który przeprowadzono w Polsce w terminie od 1 września do 30 listopada 2020 r.

Spis został przeprowadzony na potrzeby Unii Europejskiej oraz krajowe, a jego podstawę prawną stanowiły:

- ustawa z dnia 31 lipca 2019 r. o powszechnym spisie rolnym w 2020 r. (Dz. U. z 2019 r. poz. 1728 z późn. zm.). Ustawa ta szczegółowo określiła zasady przeprowadzenia spisu, podmioty podlegające spisowi oraz zakres danych, które należy zebrać,
- rozporządzenie Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) nr 2018/1091 z dnia 18 lipca 2018 r. w sprawie zintegrowanych statystyk dotyczących gospodarstw rolnych oraz uchylenia rozporządzeń (WE) nr 1166/2008 i (UE) nr 1337/2011 (Dz. Urz. L 200 z 7.8.2018),
- rozporządzenie Parlamentu Europejskiego i Rady (WE) nr 223/2009 z dnia 11 marca 2009 r. w sprawie statystyki europejskiej oraz uchylające rozporządzenie Parlamentu Europejskiego i Rady (WE, Euratom) nr 1101/2008 w sprawie przekazywania do Urzędu Statystycznego Wspólnot Europejskich danych statystycznych objętych zasadą poufności,
- rozporządzenie Rady (WE) nr 322/97 w sprawie statystyk Wspólnoty oraz decyzji Rady 89/382/EWG, Euratom w sprawie ustanowienia Komitetu ds. Programów Statystycznych Wspólnot Europejskich (tekst mający znaczenie dla Europejskiego Obszaru Gospodarczego – EOG i Szwajcarii) (Dz. Urz. L 87 z 31.3.2009, str. 164), w zakresie zasad opracowywania, tworzenia i rozpowszechniania statystyk oraz poufności informacji statystycznych,
- ustawa z dnia 29 czerwca 1995 r. o statystyce publicznej (Dz. U. z 2020 r. poz. 443 z późn. zm.),
- rozporządzenia Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) 2016/679 z dnia 27 kwietnia 2016 r. (RODO) w sprawie ochrony osób fizycznych w związku z przetwarzaniem danych osobowych i w sprawie swobodnego przepływu takich danych oraz uchylenia dyrektywy 95/46/WE (Dz. Urz. UE L 119 z 04.05.2016, str. 1) w zakresie zasad przetwarzania danych osobowych,
- ustawa z dnia 10 maja 2018 r. o ochronie danych osobowych (Dz. U. z 2019 r. poz. 1781).

Dniem referencyjnym spisu był 1 czerwca 2020 r. Część danych, ze względu na ich specyfikę, dotyczyła okresu ostatnich 12 miesięcy kończącego się w dniu referencyjnym badania, czyli okresu od 2 czerwca 2019 r. do 1 czerwca 2020 r. włącznie.

2. Uwaga

W związku z wprowadzaniem od 2010 r. zmian w metodologii badań rolniczych, mających na celu dostosowanie do standardów unijnych oraz uwzględnienie przemian dokonujących się w polskim rolnictwie, a także szersze wykorzystanie źródeł administracyjnych, **definicja gospodarstwa rolnego uległa zmianie**. Zgodnie z obowiązującą definicją w spisie rolnym w 2020 r. (podobnie jak w badaniach struktury gospodarstw rolnych w 2013 r. i 2016 r.) nie ujęto posiadaczy użytków rolnych nieprowadzących działalności rolniczej oraz posiadaczy użytków rolnych o powierzchni poniżej 1 ha prowadzących działalność rolniczą o małej skali.

W związku z powyższym, prezentowane w niniejszym opracowaniu dane dla 2020 roku, dotyczące gospodarstw rolnych ogółem oraz gospodarstw rolnych o powierzchni do 1 ha użytków rolnych włącznie są porównywalne z danymi zawartymi w edycji publikacji za lata 2013 i 2016, a nie są porównywalne z informacjami dla lat 2002, 2005, 2007 i 2010 zawartymi we wcześniejszych edycjach publikacji.

Do porównań wykorzystano dane z 2010 r., przeliczone zgodnie z obowiązującą definicją gospodarstwa rolnego. Dane dla gospodarstw rolnych o powierzchni powyżej 1 ha użytków rolnych są porównywalne z danymi prezentowanymi w poprzednich edycjach publikacji (dla gospodarstw prowadzących działalność rolniczą).

3. Ważniejsze pojęcia, definicje i zasady spisywania

Gospodarstwo rolne to grunty rolne wraz z gruntami leśnymi, budynkami lub ich częściami, urządzeniami i inwentarzem, jeżeli stanowią lub mogą stanowić zorganizowaną całość gospodarczą wraz z prawami związanymi z prowadzeniem gospodarstwa rolnego (art. 55³ Kodeksu Cywilnego).

Gospodarstwo rolne osoby fizycznej (gospodarstwo indywidualne) to gospodarstwo użytkowane przez osobę fizyczną obejmujące:

- gospodarstwa rolne o powierzchni 1 ha i więcej użytków rolnych,
- gospodarstwa rolne o powierzchni poniżej 1 ha użytków rolnych (w tym nieposiadające użytków rolnych) prowadzące działy specjalne produkcji rolnej lub produkcję rolną (roślinną i/lub zwierzęcą) o znaczącej, określonej następującymi progami skali: 0,5 ha dla: drzew owocowych, krzewów owocowych, warzyw gruntowych, truskawek gruntowych oraz chmielu; 0,3 ha dla szkółek sadowniczych i szkółek ozdobnych; 0,1 ha dla tytoniu; 5 sztuk dla bydła ogółem; 20 sztuk dla świń ogółem; 5 sztuk dla loch; 20 sztuk dla owiec ogółem i kóz ogółem; 100 sztuk dla drobiu ogółem; 10 sztuk dla zwierząt dzikich utrzymywanych w systemie fermowym; 20 pni dla pszczół.

Gospodarstwo rolne osoby prawnej lub jednostki organizacyjnej niemającej osobowości prawnej to gospodarstwo rolne prowadzone przez osobę prawną lub jednostkę organizacyjną niemającą osobowości prawnej, którego **podstawowa działalność jest zaliczana według Polskiej Klasyfikacji Działalności do sekcji A, dział 01, grupy: 01.1 - uprawy rolne inne niż wieloletnie, 01.2 - uprawy roślin wieloletnich, 01.3 - rozmnażanie roślin, 01.4 - chów i hodowla zwierząt (z podklasy 01.49.Z - tylko strusie, króliki i inne zwierzęta futerkowe oraz pszczoły), 01.5 - uprawy rolne połączone z chowem i hodowlą zwierząt (działalność mieszana), 01.6, klasa 01.61, podklasa 01.6.61.Z - działalność usługowa wspomagająca produkcję roślinną (utrzymywanie gruntów w dobrej kulturze rolnej przy zachowaniu wymogów ochrony środowiska), a także niezależnie od zaklasyfikowania działalności podstawowej, gdy w gruntach użytkowanych przez jednostkę powierzchnia **użytków rolnych przekracza 1 ha lub prowadzony jest chów/hodowla zwierząt gospodarskich.****

Użytkownik gospodarstwa rolnego to osoba fizyczna, osoba prawna oraz jednostka organizacyjna niemająca osobowości prawnej, faktycznie użytkująca gospodarstwo rolne, niezależnie od tego, czy jest właścicielem, dzierżawcą tego gospodarstwa, czy też użytkuje je z innego tytułu i niezależnie od tego, czy grunty wchodzące w skład gospodarstwa rolnego są położone na terenie jednej czy kilku gmin.

Za **osobę kierującą gospodarstwem rolnym** uważa się pełnoletnią osobę fizyczną upoważnioną przez właściciela/użytkownika gospodarstwa rolnego do podejmowania oraz nadzorowania lub wykonywania decyzji bezpośrednio związanych z procesami produkcyjnymi. W gospodarstwach indywidualnych kierujący jest często tą samą osobą co użytkownik.

Poziom wykształcenia rolniczego osoby kierującej gospodarstwem rolnym określa się jako:

- wyższe rolnicze – uzyskanie dyplomu ukończenia szkoły wyższej o kierunku rolniczym np. ogrodnictwo, geodezja urządzeń rolniczych, technika urządzeń rolniczych i leśnych, leśnictwo, technologia drewna, ochrona środowiska – melioracja, rybactwo, zootechnika, technologia żywności – mleczarstwo itp.; do kierunków rolniczych należy zaliczyć także weterynarię,
- policealne rolnicze – uzyskanie dyplomu ukończenia szkoły policealnej lub pomaturalnej o kierunku rolniczym, np. ogrodnictwo, urządzanie terenów zieleni itp.,

- średnie zawodowe rolnicze – uzyskanie świadectwa ukończenia technikum lub liceum zawodowego o kierunku rolniczym np. hodowla zwierząt, uprawa roślin, leśnictwo, melioracja, urządzenie terenów zieleni,
- zasadnicze zawodowe rolnicze – uzyskanie świadectwa ukończenia zasadniczej szkoły rolniczej, szkoły przysposobienia rolniczego, świadectwa ukończenia korespondencyjnego kursu rolniczego o poziomie szkoły zasadniczej, np. ogrodnictwo, hodowla zwierząt, mechanizacja rolnictwa, wiejskie gospodarstwo domowe, rolnik upraw polowych,
- kurs rolniczy – kurs kwalifikacyjny zakończony egzaminem i uzyskaniem tytułu wykwalifikowanego rolnika lub mistrza rolnika,
- brak wykształcenia rolniczego – nieukończenie żadnej szkoły ani kursu o kierunku rolniczym, niezależnie od posiadanego ogólnego poziomu wykształcenia.

Siedziba użytkownika gospodarstwa indywidualnego to adres zamieszkania użytkownika. Adres ten nie zawsze jest taki sam jak adres zameldowania.

Siedziba gospodarstwa indywidualnego to siedlisko gospodarstwa (budynek mieszkalny oraz budynki gospodarskie i urządzenia służące do produkcji rolnej), a w przypadku braku siedliska, największa część gospodarstwa rolnego. Adres siedziby gospodarstwa nie zawsze jest taki sam jak siedziby użytkownika.

Siedziba gospodarstwa rolnego osoby prawnej (lub jednostki organizacyjnej niemającej osobowości prawnej) to siedziba osoby prawnej lub jednostki lokalnej prowadzącej działalność rolniczą.

Do **działalności rolniczej** prowadzonej przez gospodarstwo rolne zaliczono:

- uprawę roślin, która obejmuje: wszystkie uprawy rolne (w tym również uprawę grzybów jadalnych), warzywnictwo i ogrodnictwo, szkółkarstwo, hodowlę i nasiennictwo roślin rolniczych i ogrodniczych,
- chów i hodowlę zwierząt gospodarskich, tj. bydła, owiec, kóz, koni, świń, drobiu, królików, pozostałych zwierząt futerkowych, zwierząt dzikich utrzymywanych w warunkach fermowych (np. dziki, sarny, daniele, lamy) i pszczoł,
- utrzymanie gruntów rolnych, już niewykorzystywanych do celów produkcyjnych, według zasad dobrej kultury rolnej (zgodnie z normami).

Za **zarobkową działalność inną niż rolnicza bezpośrednio związaną z gospodarstwem rolnym** przyjęto działalność produkcyjną lub usługową prowadzoną na własny rachunek w celu osiągnięcia zysku, która wykorzystuje zasoby gospodarstwa rolnego (siłę roboczą, teren, budynki, park maszynowy itp.) lub produkty rolne w nim powstałe (np. agroturystyka, przetwórstwo produktów rolnych). Nie wlicza się tu działalności innej niż rolnicza, jeżeli z zasobów gospodarstwa do jej prowadzenia wykorzystywana jest tylko i wyłącznie siła robocza.

Wartość końcowej produkcji rolniczej to suma wartości sprzedanych oraz zużytych przez gospodarstwo domowe użytkownika (samozaopatrzenie) surowych, nieprzetworzonych produktów rolnych (roślinnych i zwierzęcych).

Wartość **ogólnej sprzedaży produkcji gospodarstwa rolnego** to suma przychodów ze sprzedaży surowych produktów rolnych i zwierząt gospodarskich oraz wyrobów i usług z działalności innej niż rolnicza bezpośrednio związanej z gospodarstwem rolnym, a także płatności bezpośrednich.

Bezpośrednia sprzedaż konsumentom (ostatecznym odbiorcom na ich własne potrzeby) oznacza sprzedaż produktów rolnych, wytworzonych w gospodarstwie rolnym, na targowiskach, we własnych sklepach lub w ramach sprzedaży międzysąsiedzkiej. Nie zalicza się tu sprzedaży produktów rolnych do punktów skupu oraz zakupów dokonywanych przez właścicieli sklepów, restauracji, itp.

Za **gospodarstwo ekologiczne** uważa się gospodarstwo rolne, które posiada certyfikat nadany przez jednostkę certyfikującą lub jest w trakcie konwersji na ekologiczne metody produkcji rolniczej

(pod kontrolą jednostki certyfikującej) na całość lub część produkcji roślinnej/zwierzęcej prowadzonej w gospodarstwie.

Za **gospodarstwo rolne korzystające ze środków wsparcia rozwoju obszarów wiejskich** uważa się gospodarstwo, z którym zawarto umowę/wydano pozytywną decyzję o przyznaniu płatności w okresie 3 lat kończących się 31 grudnia 2020 r. dla przynajmniej jednego z działań/poddziałań wymienionych poniżej:

- usługi doradcze, usługi z zakresu zarządzania gospodarstwem i zastępstw w gospodarstwie,
- systemy jakości produktów rolnych i środków spożywczych,
- inwestycje w środki trwałe,
- przywracanie potencjału produkcji rolnej zniszczonego w wyniku klęsk żywiołowych i katastrof oraz wprowadzenie odpowiednich środków zaradczych,
- pomoc na rozpoczęcie działalności gospodarczej na rzecz młodych rolników,
- pomoc na rozpoczęcie działalności gospodarczej na rzecz rozwoju małych gospodarstw,
- inwestycje w rozwój obszarów leśnych i poprawę żywotności lasów,
- działanie rolno – środowiskowo – klimatyczne,
- usługi leśno - środowiskowe i klimatyczne oraz ochrona lasów,
- rolnictwo ekologiczne,
- płatności dla obszarów Natura 2000 i płatności związane z ramową dyrektywą wodną,
- płatności dla obszarów z ograniczeniami naturalnymi lub innymi szczególnymi ograniczeniami,
- dobrostan zwierząt,
- zarządzanie ryzykiem.

4. Użytkowanie gruntów

Grunty ogółem to wszystkie grunty niezależnie od tytułu władania – własne, dzierżawione od innych (na zasadzie umowy i bezumownie), użytkowane z tytułu zajmowania określonego stanowiska (leśniczy, ksiądz, nauczyciel itp.) oraz wspólne w części przypadającej użytkownikowi, a także użytkowane przez gospodarstwo grunty należące do gospodarstw opuszczonych. Nie zalicza się tu powierzchni gruntów wydzierżawionych innym i gruntów należących do wspólnot gruntowych.

Użytki rolne ogółem to powierzchnia:

- użytków rolnych w dobrej kulturze rolnej, na którą składają się:
  - zasiewy,
  - łąki trwałe,
  - pastwiska trwałe,
  - uprawy trwałe, w tym sady,
  - ogrody przydomowe (bez powierzchni przeznaczonej na rekreację),
  - grunty ugorowane (łącznie z powierzchnią upraw na przyoranie uprawianych jako plon główny),
- użytków rolnych pozostałych.

Powierzchnia **użytków rolnych w dobrej kulturze rolnej** to użytki rolne, na których stosuje się jakiegokolwiek zabiegi uprawne (np. orka, koszenie, mulczowanie itp.), także grunty objęte płodozmianną. Są to grunty, które mogą kwalifikować się np. do otrzymania dopłat i są utrzymywane zgodnie z wymaganiami dotyczącymi dobrej kultury rolnej znajdującymi się w rozporządzeniu Ministra Rolnictwa i Rozwoju Wsi z dnia 7 kwietnia 2004 roku – Dz. U. 65, poz. 600. Zalicza się tu także grunty ugorowane.

Powierzchnia **użytków rolnych pozostałych** (tj. nieużytkowanych i nieutrzymywanych w dobrej kulturze rolnej) to powierzchnia użytków rolnych wyłączonych z produkcji, tj. użytków rolnych uprzednio użytkowanych jako zasiewy oraz grunty ugorowane, łąki i pastwiska trwałe, sady i inne uprawy trwałe, ogrody przydomowe, które w dniu 1 czerwca 2020 r. ze względów ekonomicznych, społecznych lub innych, nie były wykorzystywane już rolniczo i wyłączone z płodozmianną. Grunty te znajdowały się jednak w kondycji, pozwalającej w razie zmiany decyzji co do ich przyszłego użytkowania, na ich szybkie przywrócenie do produkcji rolniczej, przy wykorzystaniu zasobów dostępnych w gospodarstwie rolnym. Jeżeli rekultywacja tych gruntów wymagałaby bardzo długiego okresu czasu i dużych nakładów pracy oraz zasobów niedostępnych w gospodarstwie – powierzchnię tę zalicza się do powierzchni pozostałych gruntów.

Powierzchnia zasiewów to powierzchnia wszystkich upraw zasianych i zasadzonych w gospodarstwie rolnym (jednorocznych i wieloletnich, ale bez upraw trwałych), prowadzonych zarówno w gruncie (na odkrytym polu lub pod niskim, przykryciem z brakiem dostępu), jak i pod wysokimi, dostępnymi osłonami (w szklarniach, tunelach wysokich lub inspektach).

Łąki trwałe to grunty pokryte trawami (5 lub więcej lat), z zasady koszone, a w rejonach górskich również powierzchnia koszonych hal i połonin. Łąki powinny być utrzymywane w dobrej kulturze rolnej i przynajmniej raz w roku koszone, a zbiory niekoniecznie wykorzystywane do celów produkcyjnych.

Pastwiska trwałe to grunty pokryte trawami (5 lub więcej lat), które z zasady nie są koszone, lecz wypasane, a w rejonach górskich również powierzchnia wypasanych hal i połonin utrzymywanych w dobrej kulturze rolnej (łącznie z pastwiskami trwałymi niewykorzystywanymi do celów produkcyjnych oraz z ekstensywnie wypasanymi pastwiskami położonymi na terenach pagórkowatych lub na znacznej wysokości, na glebach niskiej klasy, na których nie stosuje się nawożenia, podsiewów, melioracji itp.).

Powierzchnia upraw trwałych to powierzchnia: plantacji drzew i krzewów owocowych, szkółek drzew i krzewów owocowych oraz ozdobnych, szkółek drzew i krzewów leśnych do celów handlowych, plantacji wikliny oraz innych gruntowych upraw trwałych (np. derenia, tarniny, morwy, wierzby mandżurskiej, głogu, rokitnika, jarzębiny, choinek bożonarodzeniowych uprawianych na użytkach rolnych), a także upraw trwałych pod osłonami (np. malina, winorośl, brzoskwinia).

Sady to uprawy drzew i krzewów owocowych posadzonych na miejscu stałym, w regularnej rozstawie, na powierzchni minimum 10 arów. Do sadów zaliczamy także szkółki drzew i krzewów owocowych.

Ogrody przydomowe to powierzchnia zlokalizowana najczęściej wokół siedziby gospodarstwa, często oddzielona od reszty gospodarstwa, która obejmuje uprawy (rolne, ogrodnicze zarówno jednoroczne jak i wieloletnie oraz drzewa i krzewy owocowe) przeznaczone na spożycie w gospodarstwie domowym użytkownika (samozaopatrzenie). Sporadycznie, nadwyżki zbiorów mogą być sprzedawane. Do ogrodów przydomowych nie zalicza się powierzchni trawników i ogrodów ozdobnych oraz powierzchni przeznaczonej na rekreację (należą one do gruntów pozostałych).

Grunty ugorowane to grunty orne niewykorzystywane do celów produkcyjnych, ale utrzymane według zasad dobrej kultury rolnej, przy zachowaniu wymogów ochrony środowiska. Do gruntów ugorowanych zalicza się powierzchnię upraw na przyoranie uprawianych jako plon główny (nawóz zielony), a także grunty przygotowane pod jesienne nasadzenia np. truskawek oraz obsiane roślinami miododajnymi. Zaliczamy tu grunty zarówno uprawione, jak i nieuprawione do płatności obszarowych. Do gruntów ugorowanych nie zaliczamy gruntów, które były przygotowane pod tegoroczne zasiewy (np. warzyw), a do 1 czerwca 2020 r. nie zostały jeszcze obsiane lub obsadzone (zaliczamy je do powierzchni zasiewów).

Powierzchnia **lasów i gruntów leśnych** to powierzchnia o wielkości co najmniej 0,10 ha:

- zalesiona (pokryta roślinnością leśną),
- niezalesiona (przejściowo pozbawiona roślinności leśnej),
- gruntów związanych z gospodarką leśną,
- plantacji o krótkiej rotacji (łącznie z założonymi na użytkach rolnych).

Uwzględnia się tu powierzchnię szkółek drzew leśnych założonych na terenach leśnych i wykorzystywanych na potrzeby własne gospodarstwa (niehandlowe).

Powierzchnia **pozostałych gruntów** to grunty będące pod zabudowaniami, podwórzami, placami i ogrodami ozdobnymi, parkami, powierzchnia wód śródlądowych (własnych i dzierżawionych), rowów melioracyjnych, powierzchnia porośnięta wikliną w stanie naturalnym, powierzchnia terenów bagiennych, powierzchnia innych gruntów (torfowiska, żwirownie), nieużytków (w tym gruntów zadrzewionych i zakrzaczonych), powierzchnia przeznaczona dla rekreacji (np. zlokalizowana wokół domu, pola golfowe, ogrody ozdobne itp.). Do pozostałych gruntów zalicza się także powierzchnię gruntów rolnych, które nie są użytkowane rolniczo, jeżeli wiadomo, że grunty te nie powrócą już do użytkowania rolniczego np. grunty rolne przeznaczone pod budowę drogi, supermarketu.

5. Powierzchnia zasiewów

Powierzchnia zasiewów to powierzchnia wszystkich upraw zasianych i zasadzonych w gospodarstwie rolnym (jednorocznych i wieloletnich, ale bez upraw trwałych), prowadzonych zarówno w gruncie (na odkrytym polu lub pod niskim przykryciem z brakiem dostępu), jak i pod wysokimi, dostępnymi osłonami (w szklarniach, tunelach wysokich lub inspektach), które są uprawiane w plonie głównym. Do powierzchni zasiewów zalicza się również powierzchnię, która była zaplanowana i obsiana/obsadzona po 1 czerwca 2020 r., pod zbiór w bieżącym roku (np. późnych odmian warzyw).

Powierzchnia zasiewów **w gruncie** to powierzchnia upraw prowadzonych zarówno na odkrytym polu, jak również **pod niskim, niedostępnym przykryciem**. Kategoria ta obejmuje powierzchnię upraw przykrytych przy użyciu mat/arkuszy z tworzywa sztucznego ułożonych płasko na ziemi oraz upraw pod tunelami niskimi (poniżej 1,5 m wysokości w szczycie).

Powierzchnia zasiewów w **szklarniach, tunelach foliowych wysokich** oraz **inspektach** to powierzchnia upraw prowadzonych pod wysokimi osłonami (o wysokości min. 1,5 m w szczycie) oraz pod osłonami niskimi z możliwością stałego dostępu, czyli inspektach, tzw. przyspiesznikach („miniaturowe szklarnie”); są to skrzynie nakryte oknami służące np. do produkcji rozsad.

W powierzchni zasiewów ujęto uprawę chmielu oraz plantacje truskawek i poziomek, a także powierzchnię traw polowych.

Do grupy **„zbóż ogółem”** zaliczono zboża podstawowe z mieszankami zbożowymi, kukurydzę na ziarno, grykę, proso i pozostałe zbożowe (amarantus, kanar, żyto stuletnie itp.).

W grupie **„zboża podstawowe z mieszankami zbożowymi”** ujęto zboża podstawowe (pszenica, żyto, jęczmień, owies i pszenżyto) oraz powierzchnię zasiewów mieszanek zbożowych ozimych i jarych.

Grupa **„przemysłowe”** obejmuje buraki cukrowe, rzepak i rzepik, len (łącznie z lnem oleistym), słonecznik na ziarno, konopie, tytoń, chmiel, cykorię oraz inne oleiste (mak, gorczyca, soja, itp.).

Do grupy **„strączkowych na ziarno”** zalicza się strączkowe jadalne (groch, fasolę, bób oraz inne strączkowe jadalne uprawiane na ziarno, np. ciecierzycę), strączkowe pastewne na ziarno oraz mieszanki zbożowo strączkowe na ziarno. Powierzchnię zasianą grochem, fasolą, bobem itp. przewidzianą do zbioru w stanie niedojrzałym zaliczono do warzyw gruntowych.

Grupa „**pastewne**” obejmuje uprawy okopowych pastewnych, kukurydzy na zielonkę, strączkowych pastewnych na zielonkę i motylkowych drobnonasiennych, innych pastewnych i traw na zielonkę (bez upraw przeznaczonych na nawozy zielone).

Grupa „**pozostałe**” obejmuje warzywa gruntowe, truskawki i poziomki gruntowe, uprawy nasienne, kwiaty i rośliny ozdobne gruntowe, pozostałe przemysłowe (np. krokosz barwierski, uprawy wieloletnie na cele energetyczne), zioła i przyprawy, a także uprawy pod osłonami (bez upraw trwałych pod osłonami) oraz pozostałe uprawy.

Do **warzyw** zaliczono: kapustę głowiastą (wczesną i późną, białą, czerwoną i włoską), cebulę, marchew jadalną, buraki ćwikłowe, ogórki, pomidory, kalafior (wczesne i późne), warzywa pozostałe (pietruszkę, selerę, pory, brukselkę, szczaw, szpinak, sałatę, rzodkiewkę, chrzan, rabarbar, skorzonę, kalarepę, czosnek, dynię, szparagi, brokuły, kapustę pekińską, cykorię liściastą, cukinię, szalotkę itp.). Grupa ta obejmuje również groch, bób itp. zebrane w stanie niedojrzałym (zielonym), fasolę szparagową, z której zebrano niedojrzałe strąki oraz kukurydzę z przeznaczeniem na zbiór kolb w stanie niedojrzałym, a także rozsady warzyw gruntowych na potrzeby własne gospodarstwa.

Powierzchnia uprawy „**truskawek**” to powierzchnia obsadzona truskawkami i poziomkami (łącznie z nowymi, wiosennymi nasadzeniami) w gruncie oraz pod osłonami. Nie uwzględniono tu powierzchni przygotowanej do nasadzeń jesiennych oraz powierzchni plantacji truskawek przeznaczonych na sadzonki (którą ujęto w grupie „pozostałe”).

Do **ziemniaków** zaliczono sadzeniaki, ziemniaki jadalne oraz uprawiane do przemysłu, odmian zarówno wczesnych, średniowczesnych, jak i późnych. Powierzchnia uprawy ziemniaków nie obejmuje uprawy tej rośliny w ogrodach przydomowych.

Dane o **burakach cukrowych** dotyczą tylko tych upraw, które są przeznaczone do przemysłu. Nie ujmują się tu buraków cukrowych uprawianych na wysadki/nasiona.

Trawy polowe są to krótkotrwale użytki zielone (uprawiane z reguły mniej niż 5 lat), tj. trawy w czystym siewie (np. rajgras, stokłosa, mozga, wiechliwa, kostrzewa, tomka, kupkówka, wyczyniec, mietlica, tymotka, kłosówka, życica i inne) lub mieszanki tych gatunków, wykorzystywane na zielonkę/siano lub nasiona (użytkowane zazwyczaj kośnie) lub wypasane (tzw. pastwiska polowe).

Międzyplony (poplony) jare – rośliny wysiane po zbiorze plonu głównego i przyorane przed zimą, lub wysiane wiosną i przyorane przed zasianiem upraw zbieranych jako plon główny. Poplony jare mogą być także przeznaczone na paszę.

Międzyplony (poplony) ozime – rośliny wysiane jesienią 2019 r., po zbiorze plonu głównego, z przeznaczeniem na paszę dla zwierząt lub na przyoranie jako zielony nawóz wiosną 2020 r. Poplony ozime zimą zimują na polu.

Powierzchnia grzybów jadalnych – powierzchnia zajmowana przez uprawy grzybów jadalnych np. pieczarek, boczników, twardziaka jadalnego (shiitake), pierścieniaka uprawnego i innych. Powierzchnia ta obejmuje stanowiska, które co najmniej raz w okresie 12 miesięcy do 1 czerwca 2020 r. włącznie były zajęte pod uprawę grzybów jadalnych.

Powierzchnię uprawy ziemniaków, warzyw gruntowych, truskawek i poziomek gruntowych oraz grupy „pozostałych upraw” od 2007 r. podaje się bez powierzchni w ogrodach przydomowych, która zgodnie z klasyfikacją UE jest odrębną pozycją wyszczególnioną w użytkowaniu gruntów.

6. Zwierzęta gospodarskie

W spisie ujęto zwierzęta gospodarskie, które znajdowały się w gospodarstwie rolnym oraz zwierzęta wysłane na redyki, wypasy i do bacówek. Rejestrowane były wszystkie zwierzęta, tj. zarówno stanowiące własność użytkownika gospodarstwa rolnego lub członków jego gospodarstwa domowego, jak również zwierzęta przetrzymywane czasowo lub stale w gospodarstwie, tj. przyjęte na wychów, opas, tucź (np. umowy kontraktacyjne dla świń), przechowywanie (np. hotele dla koni) itp., niezależnie od tego, czy przyjęto je od gospodarstw indywidualnych, czy od jednostek państwowych, spółdzielczych, spółek.

Zwierzęta gospodarskie to zwierzęta utrzymywane w celu osiągnięcia korzyści gospodarczych, np. produkcji mięsa, mleka i innych produktów zwierzęcych, a także w przypadku koni, wykorzystywane jako siła pociągowa i do celów rekreacyjnych oraz sportowych.

Do zwierząt gospodarskich zalicza się następujące gatunki: konie domowe i inne koniowate, bydło, świnie, owce, kozy, drób (tj. brojlery, kury nioski, koguty, indyki, kaczki, gęsi, przepiórki, perliczki, gołębie, strusie i inne gatunki, ale bez ptactwa utrzymywanego do celów łowieckich, a nie do produkcji mięsa), króliki, pozostałe zwierzęta futerkowe, inne zwierzęta utrzymywane w gospodarstwie rolnym dla pozyskania produktów zwierzęcych np. mięsa czy wełny (tj. jelenie, sarny, danielle, łosie, renifery, dziki, świniodziki, lamy, alpaki itp.) oraz pszczoły. Do zwierząt gospodarskich (z wyjątkiem koni) nie zalicza się zwierząt utrzymywanych wyłącznie dla celów rekreacyjnych lub terapeutycznych.

Spisowi podlegały zwierzęta gospodarskie, które **1 czerwca 2020 r. znajdowały się w gospodarstwie rolnym**, niezależnie od tego czy w dniu przeprowadzania spisu nadal w nim przebywały czy już nie. Nie ujmowano zwierząt, które po północy z 1 na 2 czerwca 2020 r. urodziły się, zostały zakupione lub trafiły do gospodarstwa z innych powodów, pomimo że znajdowały się one w gospodarstwie w czasie przeprowadzania spisu. Wyjątek stanowiły pnie pszczele (ule), które spisowane były u ich właściciela niezależnie od miejsca, gdzie się znajdowały.

W spisie zebrano dane o pogłowie **drobiu** poszczególnych gatunków. Jeżeli 1 czerwca 2020 r. w gospodarstwie rolnym o dużej skali chowu drobiu (ferma wielkotowarowa, np. ferma tuczu brojlerów, ferma niosek jaj konsumpcyjnych, wylęgowych) nie było na stanie drobiu w związku z trwającą właśnie przerwą technologiczną w produkcji (przerwa pomiędzy cyklami produkcyjnymi, jeśli nie przekraczała 8 tygodni), należało wpisać stany drobiu z okresu przed opróżnieniem kurników.

W celu przeliczenia pogłowia zwierząt w sztukach fizycznych na **sztuki przeliczeniowe duże (SD)** wykorzystano następujące współczynniki:

- bydło, tj. cielęta ogółem w wieku poniżej 1 roku – 0,40; bydło w wieku 1–2 lat – 0,70; byki w wieku 2 lat i więcej – 1,00; jałówki w wieku 2 lata i więcej – 0,80; krowy pozostałe – 0,80, krowy mleczne – 1,00,
- świnie, tj. prosięta o wadze do 20 kg – 0,027; lochy ogółem – 0,50; warchlaki, knury rozplodowe i tuczniki – 0,30,
- owce ogółem – 0,10,
- kozy ogółem – 0,10,
- drób, tj. brojlery kurze – 0,007; kury nioski – 0,014; indyki – 0,03, gęsi – 0,02, kaczki – 0,01, drób pozostały (bez strusi) – 0,001; strusie – 0,35,
- króliki ogółem – 0,02.

7. Nawożenie

Dane o zastosowanych w gospodarstwie rolnym nawozach mineralnych, wapniowych oraz nawozach naturalnych pochodzenia zwierzęcego obejmują okres od 2 czerwca 2019 r. do 1 czerwca 2020 r.

W spisie zbierano dane dla następujących **rodzajów nawozów naturalnych**:

- **obornik** – stała mieszanina odchodów (kału i moczu) zwierząt gospodarskich (świń, bydła, koni, owiec, kóz, królików) wraz ze ściółką,
- **pomiot ptasi** – odchody drobiu,
- **gnojówka** – przefermentowany mocz zwierząt gospodarskich (odciek z obornika),
- **gnojowica** – rozwodniona mieszanina odchodów zwierząt (kału, moczu).

Zużycie nawozów mineralnych (azotowych, fosforowych, potasowych) oraz wapniowych prezentowane jest w przeliczeniu na czysty składnik NPK i CaO. Przeliczeń zużycia nawozów na 1 ha użytków rolnych w roku gospodarczym 2019/2020 dokonano na powierzchnię użytków rolnych w dobrej kulturze rolnej według stanu w dniu 1 czerwca 2020 r.

8. Środki ochrony roślin

Środki ochrony roślin to substancje lub ich mieszaniny oraz żywe organizmy przeznaczone do ochrony roślin uprawnych przed organizmami szkodliwymi (m.in. przed grzybami, wirusami, bakteriami, insektami, ślimakami, gryzoniami), a także niszczenia roślin niepożądanych (np. chwastów), regulowania rozwoju oraz wzrostu i innych procesów biologicznych w roślinach uprawnych. Do środków ochrony roślin zaliczane są również preparaty wykorzystywane do zabiegów w magazynach, w których przechowywane są pasze, nasiona siewne lub przeznaczone do konsumpcji.

W spisie zebrano informacje o **ilości zabiegów** zastosowanych na zboża, warzywa, sady i inne uprawy trwałe, pozostałą powierzchnię użytków rolnych w dobrej kulturze. Dodatkowo w spisie zebrano informacje dotyczące korzystania z różnych **rodzajów wsparcia przy podejmowaniu decyzji o stosowaniu środków ochrony roślin** oraz oceny stopnia znajomości **zasad integrowanej ochrony roślin**.

9. Ciągniki, maszyny i urządzenia rolnicze

Badaniem zostały objęte ciągniki (kołowe dwuosiove i gąsienicowe) oraz maszyny i urządzenia rolnicze **własne** (stanowiące wyłączną własność użytkownika gospodarstwa lub członka jego gospodarstwa domowego) i **wspólne** (będące współwłasnością i użytkowane przez więcej niż jedno gospodarstwo rolne), które wykorzystywane były wyłącznie lub częściowo **do prac związanych z rolnictwem**. Ciągniki oraz maszyny i urządzenia rolnicze należące do kilku rolników spisano u tego rolnika, u którego znajdowały się w dniu referencyjnym spisu.

Spisano sprzęt sprawny technicznie, jak również znajdujący się w remoncie oraz przeznaczony do naprawy (niesprawny technicznie przez okres krótszy niż rok). Nie spisywano **ciągników jednoosiowych**, używanych często w ogrodnictwie.

10. Dochody gospodarstw domowych z użytkownikiem gospodarstwa rolnego

Dane dotyczą okresu 12 miesięcy, tj. okresu od 2 czerwca 2019 r. do 1 czerwca 2020 r.

Za **gospodarstwo domowe z użytkownikiem gospodarstwa rolnego** uważa się zespół osób mieszkających i utrzymujących się wspólnie, jeżeli wśród nich jest osoba prowadząca gospodarstwo indywidualne.

Za **dochód całkowity gospodarstwa domowego** uważa się łączne dochody (z tytułu prowadzenia działalności rolniczej i pozarolniczej oraz z tytułu: pracy najemnej, pobierania emerytur i rent, zasiłku z pomocy społecznej, zasiłku wychowawczego, alimentów, stypendiów, posiadania lokat kapitałowych, uzyskiwania pomocy zagranicznej, wygranych w grach liczbowych i loteriach itp.) wszystkich osób (spokrewnionych i niespokrewnionych) zamieszkujących wspólnie z użytkownikiem gospodarstwa rolnego i wspólnie się z nim utrzymujących.

Dla potrzeb publikacji przyjęto, że **główne źródło dochodu** to źródło dochodów przekraczające 50% dochodów ogółem gospodarstwa domowego.

Do gospodarstw uzyskujących dochody z działalności rolniczej oraz z działalności pozarolniczej zaliczono również te gospodarstwa, w których omawiane rodzaje działalności nie przyniosły jeszcze dochodów lub przynosiły straty.

11. Pracujący w gospodarstwach rolnych

Dane o pracujących w rolnictwie według **aktywności stałej** dotyczą nakładów pracy ponoszonych na wytworzenie produkcji rolnej w ciągu 12 miesięcy poprzedzających dzień referencyjny spisu, a więc uwzględniają cały roczny cykl produkcyjny w gospodarstwie rolnym.

W **gospodarstwach indywidualnych** zebrano dane o nakładach pracy użytkownika gospodarstwa rolnego i członków jego rodziny oraz o nakładach pracy osób spoza rodziny użytkownika.

Dla **gospodarstw rolnych osób prawnych i jednostek organizacyjnych niemających osobowości prawnej**, zebrano dane o nakładach pracy osób tam zatrudnionych lub pracujących na innych zasadach (np. uczniowie, praktykanci, członkowie rolniczych spółdzielni produkcyjnych, zakonnicy) – rozpatrywana była tylko aktywność stała (z uwzględnieniem podziału według płci).

Za **pracę w gospodarstwie rolnym przy produkcji rolniczej** uważa się wykonywanie prac bezpośrednio związanych z produkcją roślinną i zwierzęcą oraz utrzymywaniem gruntów w dobrej kulturze rolnej (działalność rolnicza), a także innych prac, które są niezbędne przy prowadzeniu gospodarstwa rolnego, takich jak: zakup środków produkcji, sprzedaż produktów i przygotowanie ich do sprzedaży, prace związane z magazynowaniem, transport na potrzeby gospodarstwa rolnego, bieżące naprawy sprzętu rolniczego, prace konserwacyjne budynków, maszyn, instalacji; organizację i zarządzanie pracą w gospodarstwie rolnym, załatwianie spraw urzędowych, prowadzenie rachunków, wypełnianie wniosków o dopłaty bezpośrednio i inne.

Nie zalicza się tu prac związanych z leśnictwem, łowiectwem, połowem lub hodowlą ryb oraz prac wykonywanych w ramach prowadzonej pozarolniczej działalności gospodarczej (bez względu na to, czy prowadzone są w gospodarstwie czy poza nim). Do pracy w gospodarstwie indywidualnym nie zalicza się takich prac jak: przyrządzanie posiłków, pranie, sprzątanie, opieka nad dziećmi oraz innych prac związanych z prowadzeniem gospodarstwa domowego oraz prac rolnych wykonywanych w ramach pomocy sąsiedzkiej na rzecz innego gospodarstwa rolnego.

Za **pracę (działalność zarobkową) inną niż przy produkcji rolniczej w swoim (rodzinnym) gospodarstwie rolnym** uważa się każdą pracę (również dorywczą lub nierejestrowaną) najemną lub na własny rachunek, wykonywaną zarówno w gospodarstwie, jak i poza jego terenem. Zaliczono tu także pracę przy produkcji rolniczej w innym gospodarstwie rolnym.

Praca główna to praca zajmująca najwięcej czasu (dot. osób, które wykonują więcej niż jedną pracę). Jeżeli prace zajmują tyle samo czasu, to pracą główną jest ta, która przynosi największy dochód.

Praca dodatkowa to praca zajmująca najwięcej czasu, poza pracą główną. Jeżeli kilka prac zajmuje tyle samo czasu, to pracą dodatkową jest ta, z której osiągnięty jest wyższy dochód.

Spis w zakresie aktywności ekonomicznej dotyczył wszystkich osób w **wieku 15 lat i więcej** (tzn. urodzonych 1 czerwca 2005 r. i wcześniej).

Ze względu na duży udział pracy w niepełnym wymiarze godzin oraz sezonowego zatrudnienia pracowników dorywczych, kontraktowych, pracujących w ramach pomocy sąsiedzkiej i „pozostałych osób pracujących” nakłady pracy w rolnictwie zostały wyrażone w umownych rocznych jednostkach pracy (Annual Work Unit – AWU).

Roczna jednostka pracy (AWU) oznacza ekwiwalent pełnego etatu. Oblicza się ją przez podzielenie liczby godzin przepracowanych w ciągu roku przez roczną liczbę godzin odpowiadającą pełnemu etatowi. W Polsce jako ekwiwalent pełnego etatu przyjęto 2 120 godzin pracy w roku, tzn. 265 dni roboczych po 8 godzin pracy dziennie. Przy wyliczaniu nakładów pracy wyrażonych w AWU (zgodnie z metodologią Eurostatu) zachowano warunek, że na 1 osobę nie może przypadać więcej niż 1 AWU, nawet jeżeli w rzeczywistości pracuje ona dłużej.

Wymiar rocznego czasu pracy przy produkcji rolniczej określa się w częściach etatu:

- poniżej 0,25 etatu (1–66 dni, 1–530 godzin) oznacza mniej niż 1/4 etatu lub okres do 3 miesięcy,
- od 0,25 do poniżej 0,5 etatu (67–132 dni, 531-1 060 godzin) – oznacza 1/4 etatu, ale mniej niż 1/2 etatu lub okres od 3 miesięcy włącznie do 6 miesięcy,
- od 0,5 do poniżej 0,75 etatu (133–198 dni, 1 061-1 590 godzin) – oznacza 1/2 etatu, ale mniej niż 3/4 etatu lub okres od 6 miesięcy włącznie do 9 miesięcy,
- od 0,75 do poniżej 1 etatu (199–264 dni, 1 591-2 119 godzin) – oznacza 3/4 etatu, ale mniej niż 1 etat lub okres od 9 miesięcy włącznie do 12 miesięcy,
- 1 etat (265 dni i więcej, 2 120 i więcej godzin) – oznacza 1 pełny etat lub 12 miesięcy w roku i przedział ten dotyczy również osób, które przepracowały większą liczbę godzin w ciągu roku niż odpowiadającą 1 etatowi.

Jako **pracowników najemnych** należy rozumieć osoby zatrudnione na podstawie pisemnej lub ustnej umowy o pracę, otrzymujące wynagrodzenie pieniężne lub w naturze. Częścią wynagrodzenia mogą być również koszty utrzymania (np. nocleg, wyżywienie).

Jako **pracowników najemnych stałych** traktuje się osoby, które pracowały za wynagrodzeniem w każdym tygodniu 12 miesięcy do 1 czerwca 2020 r. włącznie, bez względu na liczbę godzin pracy w ciągu tygodnia. Do pracowników najemnych stałych należy również zaliczyć osoby, które przepracowały tylko część tygodni w roku z następujących przyczyn:

- specyfika produkcji rolnej w gospodarstwie (np. uprawa owoców, warzyw gruntowych) wymagająca zatrudniania pracowników tylko w ciągu kilku miesięcy w roku,
- urlop, choroba, wypadek, kwarantanna lub izolacja wywołana zagrożeniem epidemicznym,
- rozpoczęcie lub zakończenie pracy w gospodarstwie (czyli osoby, które zmieniły miejsce pracy w ciągu roku),
- całkowite wstrzymanie pracy w gospodarstwie spowodowane przyczynami naturalnymi (powódź, pożar).

Pracownicy najemni dorywczy – osoby (zatrudnione na podstawie pisemnej lub ustnej umowy o pracę, otrzymujące wynagrodzenie pieniężne lub w naturze; częścią wynagrodzenia mogą być również koszty utrzymania (np. nocleg, wyżywienie), które w ciągu ostatnich 12 miesięcy pracowały tylko w wybranym okresie i nie mają stałej umowy o pracę.

Inni pracownicy – to inne osoby pracujące w **gospodarstwach osób prawnych**, tj. członkowie rolniczych spółdzielni produkcyjnych (jeżeli pracowali w gospodarstwie rolnym, ale nie byli zatrudnieni jako pracownicy najemni stali), uczniowie pracujący w szkolnych gospodarstwach rolnych, osoby pracujące (w tym duchowni) w gospodarstwach prowadzonych przez zakony (niebędące pracownikami najemnymi stałymi).

Pracownicy kontraktowi – są to osoby wykonujące określoną usługę w gospodarstwie rolnym, które nie zostały zatrudnione bezpośrednio przez użytkownika/kierującego gospodarstwem rolnym.

Pomoc sąsiedzka – praca w **gospodarstwie indywidualnym** wykonana **przez osoby z innego gospodarstwa** rolnego **bez wynagrodzenia** (w formie pieniężnej lub w naturze) za tę pracę. Jako pomoc sąsiedzka należy traktować też m. in. pracę wykonywaną przez osoby z innego gospodarstwa rolnego w ramach tzw. „odrobku” (ale bez wynagrodzenia).

12. Typologia gospodarstw rolnych

Podstawę prawną obowiązującej w UE klasyfikacji gospodarstw rolnych (nazywanej Wspólnotową Typologią Gospodarstw Rolnych, w skrócie „typologia”) stanowią:

- rozporządzenie Rady (WE) nr 1217/2009 z dnia 30 listopada 2009 r. ustanawiające sieć zbierania danych rachunkowych o dochodach i działalności gospodarczej gospodarstw rolnych we Wspólnocie Europejskiej,
- rozporządzenie delegowane Komisji (UE) nr 1198/2014 z dnia 1 sierpnia 2014 r. uzupełniające rozporządzenie Rady (WE) nr 1217/2009,
- rozporządzenie wykonawcze Komisji (UE) 2015/220 z dnia 3 lutego 2015 r. ustanawiającym zasady stosowania rozporządzenia Rady (WE) nr 1217/2009.

Podstawowym celem typologii jest dostarczenie narzędzia umożliwiającego:

- spełnienie potrzeb informacyjnych Wspólnej Polityki Rolnej Unii Europejskiej,
- sporządzanie analiz porównawczych sytuacji ekonomiczno-produkcyjnej gospodarstw rolnych:
  - pomiędzy różnymi klasami wielkości ekonomicznej i różnymi typami rolniczymi gospodarstw,
  - pomiędzy poszczególnymi krajami członkowskimi i ich regionami,
  - pomiędzy różnymi okresami czasowymi (analizy pionowe).

Dane pochodzące ze spisu rolnego w 2020 r. oraz wartości współczynników standardowej produkcji (SP „2017”) opracowane przez Instytut Ekonomiki Rolnictwa i Gospodarki Żywnościowej – Państwowy Instytut Badawczy dla każdej uprawy i kategorii zwierząt, pozwoliły na ustalenie dla każdego objętego spisem gospodarstwa rolnego **wielkości ekonomicznej** oraz **typu rolniczego**.

Produkcja określonej działalności rolniczej jest to wartość produkcji rolnej brutto uzyskanej z jednego hektara uprawy lub od jednego zwierzęcia gospodarskiego. Wartość oblicza się poprzez przemnożenie produkcji z 1 ha lub od 1 zwierzęcia przez cenę na terenie gospodarstwa rolnego, bez VAT, podatków od produktów i dopłat bezpośrednich.

Standardowa produkcja (SP) oznacza wartość produkcji odpowiadającej przeciętnej sytuacji w danym regionie. Jest obliczana jako średnia z pięciu lat wartość produkcji z określonej działalności rolniczej (roślinnej i zwierzęcej).

Całkowita standardowa produkcja gospodarstwa rolnego (GSP) jest sumą wartości uzyskanych dla każdej działalności rolniczej prowadzonej w gospodarstwie przez przemnożenie współczynników SP dla danej działalności przez liczbę hektarów lub liczbę zwierząt.

Wartość SP produktów roślinnych jest odnoszona do 1 ha, z wyjątkiem upraw grzybów, gdzie stosuje się standardową powierzchnię 100 m². W przypadku produkcji zwierzęcej współczynniki SP liczone są na jedną sztukę zwierzęcia. Wyjątek stanowią drób i pszczoły, dla których SP liczone są odpowiednio na 100 sztuk i 1 pień pszczeli.

Wielkość ekonomiczna gospodarstwa rolnego jest to całkowita standardowa produkcja gospodarstwa rolnego wyrażona w euro.

Wielkość ekonomiczna gospodarstwa pozwala na jego zaklasyfikowanie do jednej z poniżej podanych klas:

Klasa wielkości ekonomicznej	Całkowita standardowa produkcja gospodarstwa w euro		
I		<	2 000
II	2 000	- <	4 000
III	4 000	- <	8 000
IV	8 000	- <	15 000
V	15 000	- <	25 000
VI	25 000	- <	50 000
VII	50 000	- <	100 000
VIII	100 000	- <	250 000
IX	250 000	- <	500 000
X	500 000	- <	750 000
XI	750 000	- <	1 000 000
XII	1 000 000	- <	1 500 000
XIII	1 500 000	- <	3 000 000
XIV		> =	3 000 000

Typ rolniczy gospodarstwa określany jest na podstawie wielkości udziału standardowej produkcji poszczególnych działalności rolniczych prowadzonych w gospodarstwie w całkowitej standardowej produkcji gospodarstwa rolnego. Typologia gospodarstw rolnych ma charakter hierarchiczny. Wyróżnia się 9 typów ogólnych, 22 typy podstawowe oraz 62 typy szczegółowe.

Dla potrzeb definicji typów ogólnych, wskaźnikiem standardowej produkcji z działalności rolniczych ujmowanych w spisie zostały nadane następujące symbole:

- **P1** – standardowa produkcja z następujących upraw: zboża (pszenica zwyczajna, pszenica twarda, żyto, pszenżyto, jęczmień, owies, kukurydza na ziarno, gryka, proso, pozostałe zboża), strączkowe łącznie z mieszankami zbóż z roślinami strączkowymi (groch jadalny, fasola jadalna, inne strączkowe jadalne, strączkowe pastewne na ziarno), ziemniaki, buraki cukrowe, rośliny przemysłowe (tytoń, chmiel, rzepak i rzepik, słonecznik, soja, len, konopie, zioła i rośliny aromatyczne, pozostałe uprawy przemysłowe), warzywa i truskawki w uprawie polowej, uprawy nasienne i sadzonki, pastewne na sprzedaż, pozostałe uprawy, grunty ugorowane bez dopłat,
- **P2** – standardowa produkcja z następujących upraw: warzywa i truskawki w uprawie polowej – ogrody towarowe, warzywa i truskawki w uprawie pod osłonami, kwiaty i rośliny ozdobne w uprawie polowej, kwiaty i rośliny ozdobne w uprawie pod osłonami, szkółki drzew i krzewów owocowych, ozdobnych i leśnych oraz uprawy grzybów,
- **P3** – standardowa produkcja z następujących upraw: plantacje drzew i krzewów owocowych, winnice, pozostałe uprawy trwałe (np. wiklina), uprawy trwałe pod osłonami,
- **P4** – standardowa produkcja z następujących gatunków zwierząt: konie, bydło, owce, kozy oraz roślin pastewnych (łąki i pastwiska z wyłączeniem nieuprawianych terenów do wypasu, rośliny okopowe, rośliny na zielonkę: strączkowe, motylkowe, kukurydza, inne pastewne na zielonkę oraz trawy polowe na zielonkę),
- **P5** – standardowa produkcja z następujących gatunków zwierząt: trzoda chlewna, drób, króliki (samice hodowlane).

Wyróżnia się następujące typy ogólne gospodarstw:

1. Specjalizujące się w uprawach polowych

Gospodarstwa, dla których: $P1 > 2/3$ całkowitej standardowej produkcji gospodarstwa rolnego (GSP),

2. **Specjalizujące się w uprawach ogrodniczych** (warzyw, truskawek, kwiatów i roślin ozdobnych), grzybów i w szkółkarstwie
Gospodarstwa, dla których: $P2 > 2/3 \text{ GSP}$,
3. **Specjalizujące się w uprawach trwałych** (drzew i krzewów owocowych)
Gospodarstwa, dla których: $P3 > 2/3 \text{ GSP}$,
4. **Specjalizujące się w chowie zwierząt żywionych paszami objętościowymi**
Gospodarstwa, dla których: $P4 > 2/3 \text{ GSP}$,
5. **Specjalizujące się w chowie zwierząt żywionych paszami treściwymi**
Gospodarstwa, dla których: $P5 > 2/3 \text{ GSP}$,
6. **Mieszane – różne uprawy**
Gospodarstwa, dla których: $(P1 + P2 + P3) > 2/3 \text{ GSP}$; $P1 \leq 2/3 \text{ GSP}$; $P2 \leq 2/3$; $P3 \leq 2/3 \text{ GSP}$,
7. **Mieszane – różne zwierzęta**
Gospodarstwa, dla których: $(P4 + P5) > 2/3 \text{ GSP}$; $P4 \leq 2/3 \text{ GSP}$; $P5 \leq 2/3 \text{ GSP}$,
8. **Mieszane – różne uprawy i zwierzęta**
Gospodarstwa niespełniające warunków klasyfikacji dla typów 1–7,
9. **Gospodarstwa niesklasyfikowane**
Gospodarstwa, dla których $\text{GSP} = 0$

13. Ważniejsze grupowania i zakres publikowanych danych

Wyniki spisu zaprezentowano na poziomie kraju i województw.

W tablicach przedstawiono dane dla dwóch grup gospodarstw: gospodarstw rolnych ogółem i gospodarstw indywidualnych.

Dane prezentowane w działach 1–8 publikacji opracowano **według siedziby użytkownika gospodarstwa**, natomiast dane w działach 9–10 **według siedziby gospodarstwa rolnego**.

W zależności od tematyki, dane zostały opracowane według niżej wymienionych grupowań:

- grup obszarowych powierzchni użytków rolnych,
- rodzaju prowadzonej działalności,
- głównego źródła dochodów gospodarstw domowych z użytkownikiem gospodarstwa rolnego,
- płci i wieku osoby kierującej gospodarstwem rolnym,
- nakładów pracy w AWU,
- wielkości ekonomicznej gospodarstw,
- typu rolniczego gospodarstw rolnych.

*

* *

Przedziały grup obszarowych użytków rolnych są lewostronnie zamknięte, z wyjątkiem grup:

- „0-1”, gdzie przedział jest obustronnie zamknięty,
- „1-2”, gdzie przedział jest obustronnie otwarty.

Wszystkie przedziały grup obszarowych upraw oraz klas wielkości ekonomicznej są lewostronnie zamknięte.

W tablicach zawierających dane sumaryczne mogą wystąpić pewne nieścisłości rachunkowe wynikające z **zaokrągleń automatycznych**.

Methodological notes

1. Introduction

This publication has been prepared on the basis of the results of the 2020 Agricultural Census (AC 2020), which was carried out in Poland from September 1 to November 30, 2020.

The census was carried out for the needs of the European Union and national purposes, and its legal basis were:

- Act of July 31, 2019 on the agricultural census in 2020 (Journal of Laws of 2019, item 1728, as amended). This act defined in details the rules for conducting the census, entities subject to the census and the scope of data to be collected,
- Regulation (EU) 2018/1091 of the European Parliament and of the Council of July 18, 2018 on integrated farm statistics and repealing Regulations (EC) No 1166/2008 and (EU) No 1337/2011 (OJ L 200 of 7.8.2018),
- Regulation (EC) No 223/2009 of the European Parliament and of the Council of March 11, 2009 on European statistics and repealing Regulation (EC, Euratom) No 1101/2008 of the European Parliament and of the Council on the transmission of data subject to statistical confidentiality to the Statistical Office of the European Communities,
- Council Regulation (EC) No 322/97 on Community Statistics and Council Decision 89/382/EEC, Euratom on the establishment of a Statistical Program Committee of the European Communities (text with relevance to the European Economic Area - EEA and Switzerland) (OJ L 87 of 31.3.2009, p. 164) as regards the rules for the development, production and dissemination of statistics and statistical confidentiality,
- Act of June 29, 1995 on public statistics (Journal of Laws of 2020, item 443, as amended),
- Regulation (EU) 2016/679 of the European Parliament and of the Council of 27 April 2016 on the protection of natural persons with regard to the processing of personal data and on the free movement of such data, and repealing Directive 95/46/EC (General Data Protection Regulation),
- Act of May 10, 2018 on the Protection of Personal Data (Journal of Laws of 2019, item 1781).

The census reference date was June 1, 2020. Part of the data, due to its specificity, related to the last 12 month period ending on the reference date of the survey, i.e. the period from June 2, 2019 to June 1, 2020, inclusive.

2. Note

Due to the introduction of changes in the methodology of agricultural surveys from 2010, aimed at adapting to EU standards and taking into account the changes taking place in Polish agriculture, as well as the wider use of administrative sources, **the definition of an agricultural holding has changed.** According to the current definition in the agricultural census in 2020 (similarly to the Farm Structure Surveys in 2013 and 2016), owners of agricultural land not engaged in agricultural activity and owners of agricultural land with an area of less than 1 ha conducting low-scale agricultural activities were not included.

Therefore, the data presented in this survey for 2020, concerning agricultural holdings in total and agricultural holdings with an area of up to 1 ha of agricultural land, inclusive, are comparable to the data included in the 2013 and 2016 edition of the publication, and are not comparable with the information for the years 2002, 2005, 2007 and 2010 included in previous editions of the publication.

The data from 2010 was used for comparisons, converted in accordance with the binding definition of an agricultural holding. Data for agricultural holdings with an area of more than 1 ha of agricultural land is comparable with the data presented in previous editions of the publication (for agricultural holdings conducting agricultural activity).

3. Major concepts, definitions and enumeration rules

Agricultural holding is understood as agricultural land together with forest land, buildings or part of them, equipment and livestock, if they constitute or may constitute an organised economic unit with the rights related to conducting an agricultural holding (Article 55³ of the Civil Code).

Natural person's agricultural holding (private farms) is understood as a holding used by a natural person, including:

- agricultural holdings with an area of 1 ha and more of agricultural land,
- agricultural holdings with an area of less than 1 ha of agricultural land (including holdings without agricultural land) running special branches of agricultural production or agricultural production (crop and/or animal) with a significant scale defined by the following thresholds: 0.5 ha for: fruit trees plantation, fruit bushes plantation, field vegetables, field strawberries and hops; 0.3 ha for fruit and ornamental nurseries; 0.1 ha for tobacco; 5 head of cattle in total; 20 head of pigs in total; 5 head of sows; 20 head of sheep in total and of goats in total; 100 head of poultry in total; 10 head of wild animals kept in a farm system; 20 beehives.

An agricultural holding of a legal person or an organisational unit without legal personality is a holding run by a legal person or an organisational unit without legal personality, **the basic activity of which is classified according to the Polish Classification of Activities to section A**, division 01, groups: 01.1 – agricultural crops other than perennial, 01.2 – cultivation of perennial plants, 01.3 – plant propagation, 01.4 – animal breeding and rearing (from subclass 01.49.Z – only ostriches, rabbits and other fur animals and bees), 01.5 – agricultural crops combined with animal breeding and rearing (mixed farming, 01.6, class 01.61, subclass 01.6.61.Z – service activities supporting crop production (maintaining land in good agricultural condition while maintaining environmental protection requirements), as well as, regardless of the classification of the basic activity, **when the area of agricultural land used by the holding exceeds 1 ha or breeding/rearing of livestock is conducted.**

Holder of an agricultural holding is understood as a natural person, a legal person and an organisational unit without legal personality, actually using the agricultural holding, regardless of whether he or she is the owner, leaseholder of the holding or uses the land for some other reason and regardless of whether the land constituting the holding is located in one or in several gminas.

Manager of an agricultural holding is an adult natural person authorised by the owner/holder of the agricultural holding to make and supervise or make decisions directly related to production processes. In natural person's agricultural holdings, the manager is often also the holder.

The level of agricultural education of the manager of an agricultural holding is defined as:

- tertiary agricultural – obtaining a diploma of graduation from a university in agriculture, e.g. horticulture, geodesy of agricultural equipment, agricultural and forestry equipment technology, forestry, wood technology, environmental protection – melioration, fishing, animal husbandry, food technology – dairy, etc.; agricultural fields of study also include veterinary medicine,
- post-secondary agricultural – obtaining a diploma of graduation from completion of post-secondary school in agriculture, e.g. gardening, landscaping, etc.,
- vocational secondary agricultural – obtaining a certificate of completion of a technical or vocational high school in agriculture, e.g. animal husbandry, plant cultivation, forestry, melioration, landscaping,

- basic agricultural vocational – obtaining a certificate of graduation from basic agricultural school, agricultural training school, certificate of completion of a correspondence agricultural course at the basic school level, e.g. gardening, animal husbandry, agricultural mechanisation, rural household, farmer of field crops,
- agricultural course – a qualification course completed with an examination and obtaining the title of a qualified farmer or master farmer,
- lack of agricultural education – failure to complete any school or course in agriculture, regardless of the general level of education.

The seat of the holder of the natural person's agricultural holding is the holder's residence address. This address is not always the same as the registered address.

The seat of the natural person's agricultural holding is the settlement of the holding (residential building, farm buildings and equipment for agricultural production), and in the case of absence of the settlement, the largest part of the agricultural holding. A holding's seat address is not always the same as that of the holder.

The seat of an agricultural holding of a legal person (or an organisational unit without legal personality) is the seat of a legal person or a local unit conducting agricultural activity.

The agricultural activity conducted by an agricultural holding includes:

- cultivation of crops which includes: all field crops (including the cultivation of edible mushrooms), vegetable gardening and horticulture, nursery, cultivation and seed production of agricultural and horticultural crops,
- breeding and rearing of livestock, i.e. cattle, sheep, goats, horses, pigs, poultry, rabbits, other fur animals, farmed wild animals (e.g. wild boars, does, fallow deer, llamas) and bees,
- maintenance of agricultural land, no longer used for production purposes, in accordance with the principles of good agricultural condition (according to the norms).

The other gainful activity directly connected with an agricultural holding has been assumed as production or service activity carried out on one's own account in order to achieve profit, which uses the resources of the agricultural holding (labour force, land, buildings, machinery, etc.) or agricultural products made within the holding (e.g. agritourism, processing of agricultural products). Other gainful activity that uses only labour force from the holding's resources to conduct this activity is not included here.

The value of the final output of holding is the sum of the values of raw, unprocessed agricultural (crop and animal) products sold and consumed by the holder's household (self-consumption).

The value of the total sale of an agricultural holding is the sum of revenues from the sale of raw agricultural products and livestock as well as products and services from the other gainful activity directly connected with an agricultural holding, as well as direct payments.

Direct sale to consumers (final users for their own needs) means the sale of agricultural products, produced in an agricultural holding, in marketplaces, in own shops or through sales between neighbours. It does not include the sale of agricultural products to procurement units and purchases made by owners of shops, restaurants, etc.

An organic agricultural holding is an agricultural holding that has a certificate issued by a certification body or is being converted to organic agricultural production methods (under the control of the certification body) for all or part of crop/animal production carried out in the holding.

Agricultural holding benefiting from rural development support measures is considered a holding with which a contract was concluded/a positive decision on granting payments has been issued during the period of 3 years ending on December 31, 2020 for at least one of the activities/sub-activities listed below:

- advisory services, farm management and farm replacement services,
- quality systems for agricultural products and foodstuffs,
- investments in physical assets,
- restoring agricultural production potential damaged by natural disasters and catastrophic events and introduction of appropriate prevention actions,
- business start-up aid for young farmers,
- business start-up aid for the development of small holdings,
- investments in forest development and improvement the viability of forest,
- agricultural–environment–climate action,
- forest–environmental and climate services and forest protection,
- organic farming,
- payments for Natura 2000 and Water Framework Directive payments,
- payments to areas facing natural or other specific constraints,
- animal welfare,
- risk management.

4. Land use

Land in total is all land regardless of the ownership – own land, leased from others (on a contractual basis and without a contract), used due to holding a specific position (forest officer, priest, teacher, etc.) and shared in the part attributable to the holder, and also land used by the holding that belongs to abandoned holdings. It excludes land leased to others and land belonging to communal land communities.

Total agricultural land is the area of:

- agricultural land in good agricultural condition, which consists of:
  - sown area,
  - permanent meadows,
  - permanent pastures,
  - permanent crops, including orchards,
  - kitchen gardens (without recreational space),
  - fallow land (including crop for ploughing as the main crop),
- other agricultural land.

The area of **agricultural land in good agricultural condition** is the area of agricultural land where any type of cultivation is applied (e.g. ploughing, mowing, mulching, etc.), including land subject to crop rotation. These are lands that may qualify, for example, for subsidies and are maintained in accordance with the requirements of good agricultural condition contained in the regulation of the Minister of Agriculture and Rural Development of April 7, 2004 – Journal Of Laws 65, item 600. Fallow land is also included.

The area of **other agricultural land** (i.e. not used and not maintained in good agricultural condition) is the area of agricultural land excluded from production, i.e. agricultural land previously used as sowing and fallow land, meadows and permanent pastures, orchards and other permanent crops, kitchen gardens that on June 1, 2020, for economic, social or other reasons, were no longer used for agriculture and excluded from crop rotation. However, these lands were in a condition that, in the event of a change in the decision as to their future use, allowed for their quick return to agricultural production, using the resources available in the agricultural holding. If the rehabilitation of this land would require a very long period of time and a lot of work and resources not available in the holding – this area is included in the area of the other land.

Sown area is the area of all crops (annual and perennial, but without permanent crops) sown and planted in the agricultural holding both in the field (in an open field or under a low cover with no access) and under high, accessible covers (in greenhouses, tall tunnels or frames).

Permanent meadows are lands permanently covered with grasses (5 years or more), usually mowed, and in mountainous regions also the area of mown pastures and meadows. Meadows should be kept in good agricultural condition and mowed at least once a year, and the harvest should not necessarily be used for production purposes.

Permanent pastures are lands permanently covered with grasses (5 years or more), which, as a rule, are not mowed but grazed, and in mountainous regions also grazed pastures and meadows kept in good agricultural condition (including permanent pastures not used for production purposes and with extensive grazed pastures located in hilly areas or at high altitudes, on low-class soils, where no fertilization, supplementary sowing, melioration, etc., is applied).

Permanent crops is the area of: plantations of fruit trees and bushes, nurseries of fruit and ornamental trees and bushes, nurseries of forest trees and bushes for commercial purposes, wicker plantations and other permanent field crops (e.g. dogwood, blackthorn, mulberry, Manchurian willow, hawthorn, sea buckthorn, rowan, Christmas trees grown on agricultural land), as well as permanent crops under cover (e.g. raspberry, grape, peach).

Orchards are the cultivation of fruit trees and bushes planted in a permanent place, with a regular spacing, on an area of at least 10 acres. The orchards also include nurseries of fruit trees and bushes.

Kitchen gardens are areas most often located around the seat of the holding, often separated from the rest of the holding, which includes crops (agricultural, horticultural, both annual and perennial, and fruit trees and bushes) intended for consumption in the holder's holding (self-consumption). Occasionally, surplus crops may be sold. Kitchen gardens do not include the area of lawns and ornamental gardens and areas intended for recreation (they belong to the other land).

Fallow land is arable land not used for production purposes, but maintained in accordance with the principles of good agricultural condition, while respecting environmental protection requirements. Fallow land includes the area of crops for ploughing cultivated as the main crop (green fertilizer), as well as land prepared for autumn planting, e.g. strawberries and sowing with honey plants. Here we include land both eligible and not eligible for area payments. Fallow land does not include land that has been prepared for this year's sowing (e.g. vegetables), and until June 1, 2020, has not yet been sown or planted (it is included in the sown area).

Forests and forest land is an area of at least 0.10 ha:

- forested (covered with forest vegetation),

- non-forested (temporarily devoid of forest vegetation),
- land related to forest management,
- short-rotation plantations (including those established on agricultural land).

The area of forest tree nurseries established in forest areas and used for the needs of the holding (non-commercial) is taken into account here.

Other land is the land with buildings, surrounding courtyards, yards and ornamental gardens, parks, inland water area (own and leased), drainage ditches, the area covered with wicker in its natural state, the area of marshes, the area of other lands (peat bogs, gravel pits), wasteland (including wooded and shrubby land), areas intended for recreation (e.g. around the house, golf courses, ornamental gardens, etc.). Other land also includes the area of agricultural land that is not used for agriculture, if it is known that this land will not be agriculturally used, e.g. agricultural land intended for the construction of a road or a supermarket.

5. Sown area

The sown area is the area of all crops (annual and perennial, but without permanent crops) sown and planted in the agricultural holding both in the field (in an open field or under a low cover with no access) and under high, accessible covers (in greenhouses, tall tunnels or frames) that are grown in the main crop. The sown area also includes the area planned to be so and sown/planted after June 1, 2020 for the current year's harvest (e.g. late varieties of vegetables).

The sown area **in the field** is the area of crops grown both in the open field and **under low, inaccessible cover**. This category includes crops covered by plastic mats/sheets laid flat on the ground, and crops under low tunnels (less than 1.5 m high at the top).

The sown area in **greenhouses, high foil tunnels** and **frames** is the area of crops grown under high covers (at least 1.5 m high at the top) and under low covers with the possibility of permanent access, i.e. frames, so-called accelerators ("miniature greenhouses"); these are boxes covered with windows, for example for the production of seedlings.

The sown area includes the cultivation of hops and strawberry and wild strawberry plantations, as well as the area of field grasses.

The group of **'cereals in total'** includes basic cereals with cereal mixtures, grain maize, buckwheat, millet and other cereals (amaranth, canary, 100-year-old rye, etc.).

The group **'basic cereals with cereal mixtures'** includes basic cereals (wheat, rye, barley, oats and triticale) and the sown area of winter and spring cereal mixtures.

The **'industrial'** group includes sugar beet, rape and turnip rape, flax (including oilseed flax), sunflower seeds for grain, hemp, tobacco, hops, chicory and other oil crops (poppy, mustard, soybeans, etc.).

The group of **'pulses for the production of grain'** includes edible pulses (peas, beans, broad beans and other edible pulses grown for the production of grain, e.g. chickpeas), forage pulses for the production of grain and cereal-pulses mixtures for the production of grain. The area sown with peas, beans, broad beans etc., intended for harvesting when unripe, has been classified as field vegetables.

The **'fodder'** group includes fodder root crops, maize for green forage, forage pulses and small-seed legumes for green forage, other fodder plants and grasses designated for green forage (excluding green designated for green fertilizers).

The group **'other'** includes vegetables in the field, field strawberries and wild strawberries, seed crops, field ornamental flowers and plants, other industrial crops (e.g. safflower, perennial crops for energy purposes), herbs and spices, as well as crops under cover (without permanent crops under cover) and other crops.

Vegetables include: cabbage (early and late, white, red and Italian), onions, carrots, beetroot, cucumbers, tomatoes, cauliflowers (early and late), other vegetables (parsley, celery, leeks, Brussels sprouts, sorrel, spinach, lettuce, radish, horseradish, rhubarb, black salsify, kohlrabi, garlic, pumpkin, asparagus, broccoli, Chinese cabbage, leafy endive, zucchini, scallions, etc.). This group also includes peas, broad beans and etc. harvested unripe (green), green beans from which unripe pods have been harvested and maize for harvesting unripe cobs, as well as field vegetable seedlings for the holding's own use.

The area where '**strawberries**' are grown is the area planted with strawberries and wild strawberries (including new spring plantings) in the field and under cover. The area prepared for autumn plantings and the area of strawberry plantations intended for seedlings (included in the group 'other') is not included here.

Potatoes include seed, edible and industrial potatoes, both early, middle-early and late varieties. Potato cultivation area does not include the cultivation of this plant in kitchen gardens.

Data on **sugar beets** concern only the crops intended for industry. Sugar beets intended for sets/seeds are not included here.

Field grasses are short-term grasslands (usually cultivated for less than 5 years), i.e. grasses in pure sowing (e.g. ryegrass, brome grass, canary grass, meadow grass, fescue, vernal grass, cocksfoot grass, foxtail, bent-grass, timothy, soft grass, darnel and other) or mixtures of these species, used for green forage/hay or seeds (usually for mowing) or grazed (so-called field pastures).

Edible mushroom area – area occupied by the cultivation of edible mushrooms, e.g. champignons, oyster mushrooms, shiitake, stropharia and others. This area includes stands that were occupied at least once in the period of 12 months up to and including June 1, 2020 for the cultivation of edible mushrooms.

The cultivation areas of potatoes, field vegetables, strawberries and field wild strawberries and the group of 'other crops' since 2007 is reported excluding kitchen garden area, which according to the EU classification is a separate entry for land use.

6. Livestock

The census includes livestock that were kept in the agricultural holding and animals sent for herding, grazing and to shepherds' huts. All animals were registered, i.e. those owned by the agricultural holding holder or members of his household, as well as animals kept temporarily or permanently in the holding, i.e. accepted for rearing, fattening (e.g. pig contracting contracts), keeping (e.g. hotels for horses), etc., regardless of whether they were received from private agricultural holdings or from state-owned or cooperative entities, companies. The exception was beehives which were recorded by their owner regardless of where they were located.

Livestock are animals kept for economic gain, such as the production of meat, milk and other animal products, and in the case of horses, that are used for traction and for recreational and sporting purposes.

Livestock includes the following species: horses and other equidae, cattle, pigs, sheep, goats, poultry (i.e. broilers, laying hens, cocks, turkeys, ducks, geese, quails, guinea fowls, pigeons, ostriches and other species, but excluding birds kept for hunting purposes and not for meat production), rabbits, other fur animals, other farm animals kept for the production of animal products, e.g. meat or wool (i.e. deer, roe deer, fallow deer, elks, reindeer, wild boars, hybrids of wild boar and domestic pig, llamas, alpacas etc.) and bees. Livestock (except horses) excludes animals kept solely for recreational or therapeutic purposes.

The census contains data on the number of **poultry** of individual species. If on June 1, 2020, in an agricultural holding with large-scale poultry rearing (large-scale farm, e.g. broiler fattening farm, laying hen farm producing eggs for consumption and for hatching) there was no poultry in stock due to the ongoing technological break in production (break between production cycles if it did not exceed 8 weeks), it was necessary to enter the numbers of poultry from the period before emptying the animal houses.

In order to convert the livestock in physical heads into **livestock units (LSU)**, the following coefficients were used:

- bovine animals, i.e. calves in total under the age of 1 year – 0.40; bovine animals aged 1-2 years – 0.70; male bovine animals aged 2 years and more – 1.00; heifers aged 2 years and more – 0.80; other cows – 0.80, dairy cows – 1.00,
- pigs, i.e. piglets weighing up to 20 kg – 0.027; breeding sows in total – 0.50; young pigs, breeding boars and fattening pigs – 0.30,
- sheep in total – 0.10,
- goats in total – 0.10,
- poultry, i.e. broilers – 0.007; laying hens – 0.014; turkeys – 0.03, geese – 0.02, ducks – 0.01, other poultry (without ostriches) – 0.001; ostriches – 0.35;
- rabbits in total – 0.02.

7. Fertilization

Data on mineral and lime fertilizers and natural fertilizers of animal origin (manure) used in the agricultural holding cover the period from June 2, 2019 to June 1, 2020.

The census collected data for the following **types of natural fertilizers (manure)**:

- **solid manure** – a solid mixture of excrements (faeces and urine) of livestock (pigs, cattle, horses, sheep, goats, rabbits) with bedding,
- **poultry manure** – poultry excrements,
- **liquid manure** – fermented urine of livestock (manure leachate),
- **slurry** – a diluted mixture of animal excrements (faeces, urine).

The consumption of mineral (nitrogen, phosphorus, potassium) and lime fertilizers is presented in terms of the pure ingredient of NPK and CaO. Conversions of fertilizer consumption per 1 ha of agricultural land in the farming year 2019/2020 were made to the area of agricultural land in good agricultural condition on June 1, 2020.

8. Plant protection products

Plant protection products are substances or their mixtures and living organisms intended for the protection of cultivated plants against harmful organisms (e.g. against fungi, viruses, bacteria, insects, snails, rodents), as well as the destruction of undesirable plants (e.g. weeds), and regulating development and growth and other biological processes in crops. Plant protection products also include preparations used for treatments in warehouses where fodder, sowing seeds or seeds intended for consumption are stored.

The census contains information on **the number of treatments** applied to cereals, vegetables, orchards and other permanent crops, and to the other agricultural land in good condition. In addition, the census contains information on the use of various **types of support when making decisions on the use of plant protection products** and the assessment of the degree of knowledge of **the principles of integrated crop protection**.

9. Tractors, machines and agricultural equipment

The survey covered tractors (two-axle and tracked wheels) as well as **own** agricultural machines and equipment (being the sole property of the agricultural holding holder or a member of his household) and **shared** (jointly owned and used by more than one agricultural holding), which were used exclusively or partially **for agricultural work**. Tractors and agricultural machines and equipment belonging to several farmers were assigned to the farmer who had them on the census reference date.

The technically functional equipment was taken into account, as well as that under renovation and intended for repair (technically inoperative for a period of less than a year). **Single-axle tractors**, often used in horticulture, were not included.

10. The income of households with a holder of an agricultural holding

The data relates to a period of 12 months, i.e. the period from June 2, 2019 to June 1, 2020.

A household with a holder of an agricultural holding (farm holder) is a group of persons residing together and with a common subsistence, if at least one of them runs a private holding.

Total income of a household is total income (from agricultural and non-agricultural activity as well as from paid work, retirement pays and disability pensions, social assistance benefits, maternity benefit, alimony, scholarships, capital investments, foreign assistance, wins in numerical and other lotteries, etc) of all persons (relatives and non-relatives) living together with the agricultural farm holder and with a common subsistence.

For the purposes of this publication it was assumed that **the main source of income** is the source of income exceeding 50% of total income of a household.

The group of holdings receiving income from agricultural activity or non-agricultural activity contains also the holdings where the above-mentioned types of activity have not yet brought any income or brought losses.

11. Persons employed in agricultural holdings

The data on persons employed in agriculture according to **permanent activity** refer to labour input incurred to agricultural production during the 12 months preceding the census reference date, thus they take into account the entire annual production cycle in an agricultural holding.

In **natural person's agricultural holdings**, the data were collected on the labour input of the holder of an agricultural holding and his/her family members, as well as on the labour input of persons from outside the holder's family.

For **agricultural holdings of legal persons and organisational units without legal personality**, the data were collected on the labour input of persons employed there or working on different principles (e.g. students, apprentices, members of agricultural production cooperatives, monks) – only permanent activity was considered (taking into account the division by sex).

As work in an agricultural holding in agricultural production is considered the work directly related to crop and animal production, and maintaining the land in good agricultural condition (agricultural activity), as well as other work that is necessary for running an agricultural holding, such as: purchase of means of production, sale of products and their preparation for sale, work related to storing, transport for the needs of the agricultural holding, ongoing repairs of agricultural equipment, maintenance works on buildings, machines, installations, organisation and management of work in the agricultural holding, dealing with official matters, keeping accounts, filling out applications for direct payments and other.

It does not include work related to forestry, hunting, fishing or fish farming as well as work performed as part of non-agricultural economic activity (regardless of whether it is conducted in the holding or not). Work in natural person's agricultural holding does not include work such as: preparing meals, washing, cleaning, caring for children and other work related to running a household and agricultural work performed as part of neighbourly assistance for another agricultural holding.

As work (paid activity) other than agricultural production in one's (family) agricultural holding is understood any hired or down-account work (including casual or unregistered), performed both in the holding and outside its area. It also includes work in agricultural production in another agricultural holding.

The main work is the most time consuming work (for persons who perform more than one work). If the work takes the same amount of time, the main work is the one that generates the highest income.

An additional work is work that takes the most time outside of the main work. If several jobs take the same amount of time, an additional work is the work which generates higher income.

Within the scope of economic activity, the census covered all persons **aged 15 and more** (i.e. born on June 1, 2005 and earlier).

Due to the large share of part-time work and seasonal employment of temporary workers, contracted workers, persons working within the confines of neighbourly assistance and other employed persons, labour input in agriculture was expressed in conventional (Annual Work Units AWU).

Annual Work Unit (AWU) is an equivalent of a full-time work. It is calculated by dividing the number of hours worked during a year by the annual number of hours equivalent to a full-time work. In Poland, 2 120 hours of work per year have been assumed as the equivalent of a full-time work, i.e. 265 working days, 8 hours of work per day. When calculating the labour input expressed in AWU (in accordance with the Eurostat methodology), the condition was kept that 1 person may not have more than 1 AWU, even if in reality he/she works longer.

The volume of the annual working time in agricultural production is defined in parts of a full-time work:

- less than 0.25 of a full-time work (1–66 days, 1–530 hours) means less than 1/4 of a full-time work or a period of up to 3 months,
- from 0.25 to less than 0.5 of a full-time work (67–132 days, 531-1 060 hours) – means 1/4 of a full-time work, but less than 1/2 of a full-time job or a period from 3 months up to 6 months,
- from 0.5 to less than 0.75 of a full-time work (133-198 days, 1 061-1 590 hours) – means 1/2 of a full-time work, but less than 3/4 of a full-time job or a period from 6 months up to and including 9 months,
- from 0.75 to less than 1 full-time work (199–264 days, 1 591-2 119 hours) – means 3/4 of a full-time job, but less than 1 of a full-time work or a period from 9 months up to and including 12 months,
- 1 full-time work (265 days and more, 2 120 hours and more) – means 1 full-time work or 12 months of a year, and this range also applies to persons who have worked more hours during a year than the equivalent of 1 full-time work.

Employees are persons employed on the basis of a written or oral employment contract, receiving remuneration in cash or in kind. The living costs of sustenance (e.g. accommodation, meals) may also be part of the remuneration.

Permanent employees are persons who worked for remuneration each week for 12 months until June 1, 2020, regardless of the number of working hours per week. Permanent employees also include persons who worked only some weeks in a year for the following reasons:

- the specificity of agricultural production in a holding (e.g. growing fruit, field vegetables) requiring hiring employees only for a few months of a year,

- vacation, illness, accident, quarantine or isolation due to an epidemic threat,
- starting or ending work in a holding (i.e. persons who changed their place of work during year),
- complete stoppage of work in a holding due to natural causes (flood, fire).

Temporary workers – persons (employed on the basis of a written or oral employment contract, receiving remuneration in cash or in kind; costs of sustenance may also be part of the remuneration (e.g. accommodation, meals) who in the last 12 months have worked only in a selected period and do not have a permanent employment contract.

Other employees – are other persons working in **holdings of legal persons**, i.e. members of agricultural production cooperatives (if they worked in an agricultural holding but were not employed as permanent employees), students working on school agricultural holdings, persons working (including clergy) in holdings run by monasteries (who are not being permanent hired employees).

Contracted workers – are persons who perform a specific service in an agricultural holding, and who are not employed directly by the holder of/the manager of agricultural holding.

Neighbourly assistance – work in the natural person's agricultural holding performed **by persons from another agricultural holding without remuneration** (in cash or in kind) for this work. One should also treat as neighbourly assistance, inter alia, the work performed by persons from another agricultural holding as part of the so-called 'repayment' (but without remuneration).

12. The typology of agricultural holdings

The legal basis for the classification of agricultural holdings in the EU (known as the Community Typology for Agricultural Holdings, abbreviated as 'typology') are:

- Council Regulation (EC) No. 1217/2009 of November 30, 2009 setting up a network for the collection of accountancy data on the incomes and business operation of agricultural holdings in the European Union,
- Commission Delegated Regulation (EU) No. 1198/2014 of August 1, 2014 supplementing Council Regulation (EC) No 1217/2009,
- Commission Implementing Regulation (EU) 2015/220 of February 3, 2015 laying down rules for the application of Council Regulation (EC) No. 1217/2009.

The typology is mainly intended to serve as an instrument that enables:

- satisfying information-related needs arising from the Common Agricultural Policy of the European Union,
- conducting comparative analyses of the economic and output situation of agricultural holdings:
  - between different economic size classes and different types of farming of holdings,
  - between individual Member States and their regions,
  - between different time periods (vertical analyses).

Data from the agricultural census in 2020 and the values of standard production coefficients (SP "2017") prepared by the Institute of Agricultural and Food Economics – National Research Institute for each crop and livestock category, allowed to determine **the economic size** and **type of farming** for each surveyed agricultural holding.

The output of a given type of agricultural activity represents the gross value of agricultural output per 1 hectare of crop or one head of livestock. The value is calculated by multiplying the output per hectare or per head of livestock by the price applicable in the agricultural holding, excluding VAT tax, taxes on products and direct payments.

Standard output (SO, Polish acronym: SP) represents the output value reflecting the average status in a given region. It is calculated as the five-year average of the output value of a specific agricultural activity (crop or livestock).

Total standard output of a holding (Polish acronym: GSP) is the sum of the values obtained for each agricultural activity conducted in the holding by multiplying the SO coefficients for a given type of activity by the number of hectares or the number of animals.

The SO value of crop products is referred to 1 ha, except for mushroom cultivation where a standard area of 100 m² is used. In the case of animal production, SO coefficients are calculated for one head of livestock. The exceptions are poultry and bees, for which the SO is calculated for 100 heads and 1 beehive, respectively.

The economic size of an agricultural holding is the total standard output of an agricultural holding expressed in euro.

The economic size of a holding allows it to be classified into one of the following classes:

Economic size class	Total standard output of a holding in euro		
I		<	2 000
II	2 000	- <	4 000
III	4 000	- <	8 000
IV	8 000	- <	15 000
V	15 000	- <	25 000
VI	25 000	- <	50 000
VII	50 000	- <	100 000
VIII	100 000	- <	250 000
IX	250 000	- <	500 000
X	500 000	- <	750 000
XI	750 000	- <	1 000 000
XII	1 000 000	- <	1 500 000
XIII	1 500 000	- <	3 000 000
XIV		> =	3 000 000

The type of farming of the holding is determined through the share of standard outputs from various types of agricultural activity conducted in the holding in the total standard output of this holding. The typology of agricultural holdings is hierarchical. There are 9 general types, 22 basic types and 62 specific types.

For the purpose of defining general types, the following symbols were assigned to SO indicators for various types of agricultural activity included in the census:

- **P1** – standard output from the following crops: cereals (common wheat, durum wheat, rye, triticale, barley, oats, grain maize, buckwheat, millet, other cereals), pulses including mixtures of cereals with pulses (edible peas, edible beans, other edible pulses, fodder pulses for grain), potatoes, sugar beet, industrial plants (tobacco, hops, rape and turnip rape, sunflower, soybean, flax, hemp, herbs and aromatic plants, other industrial crops), fresh vegetables and strawberries in field cultivation, seeds and seedlings, fodder crops for sale, other crops, fallow land without subsidies,
- **P2** – standard output from the following crops: vegetables and strawberries cultivated in the field – market gardens, vegetables and strawberries cultivated under cover, flowers and ornamental plants grown in the field, flowers and ornamental plants grown under cover, nurseries of fruit, ornamental and forest trees and bushes, and mushroom cultivation areas,

- **P3** – standard output from the following crops: plantations of fruit trees and bushes, vineyards, other permanent crops (e.g. wicker), permanent crops under cover,
- **P4** – standard output from the following animal species: horses, cattle, sheep, goats and fodder crops (meadows and pastures, excluding uncultivated grazing areas, root crops, crops for green forage: leguminous plants, pulses, corn, other fodder plants for green forage and field grasses for green forage),
- **P5** – standard output from the following animal species: pigs, poultry, rabbits (breeding females).

The following general types of holdings are distinguished:

1. Specialising in field crops

Holdings for which: $P1 > 2/3$ of the total standard output of a holding (GSP),

2. Specialising in horticultural crops (vegetables, strawberries, flowers and ornamental plants), mushrooms and nurseries

Holdings for which: $P2 > 2/3$ GSP,

3. Specialising in permanent crops (fruit trees and bushes)

Holdings for which: $P3 > 2/3$ GSP,

4. Specialising in rearing of grazing livestock

Holdings for which: $P4 > 2/3$ GSP,

5. Specialising in rearing animals fed with concentrated feeding stuff's

Holdings for which: $P5 > 2/3$ GSP,

6. Mixed – different crops

Holdings for which: $(P1 + P2 + P3) > 2/3$ TSO; $P1 \leq 2/3$ TSO; $P2 \leq 2/3$; $P3 \leq 2/3$ GSP,

7. Mixed – different livestock

Holdings for which: $(P4 + P5) > 2/3$ TSO; $P4 \leq 2/3$ TSO; $P5 \leq 2/3$ GSP,

8. Mixed – different crops and livestock

Holdings that do not meet the classification conditions for types 1-7,

9. Non-classified holdings

Holdings for which $GSP = 0$

13. The more important groupings and the scope of published data

The census results are presented at the national and voivodships level.

The tables present data for two groups of holdings: agricultural holdings in total and natural person's agricultural holdings (private farms).

The data presented in chapters 1–8 the publication has been compiled **according to the seat of the holder of a holding**, but the data in chapters 9–10 **according to the seat of the agricultural holding**.

Depending on the subject matter, the data has been prepared according to the following groupings:

- area groups of agricultural land,

- type of conducted activity,
- main income source for households with a holder of an agricultural holding,
- sex and age of manager of agricultural holding,
- labour input in AWU,
- economic size of holdings,
- farm types of agricultural holdings.

*
*   *

The ranges of area groups of agricultural land are closed on the left side, except for the groups:

- '0-1', where the range is closed on both sides,
- '1-2', where the range is open on both sides.

All ranges of area groups of crops and economic size classes are closed on the left side.

In the tables containing summary data, there may be some arithmetic inaccuracies due to **automatic rounding**.